

HANGON KAUPUNKI
HANGÖ STAD

Hangon kaupungin perusopetuksen opetussuunnitelma

1.8.2016 -> 20

Sivistyslautakunnan suomenkielisen jaoston hyväksymä 5.4.2016, § 19

Lisäys (Varhennettu kielenopetus luokat 1 – 2; 21.11.2019 § 18)

Päivitetty luku 6 ja 7 Oppimisen arviointi (20.8.2020 § 74)

Päivitetty luku 15.4.19 Oppilaanohjaus (6.5.2021 § 13)

Lisäys luku 12. Valinnaisuus perusopetuksessa (6.5.2021 § 14)

Päivitetty luku 6 Oppimisen arviointi (19.10.2021 § 93)

Lisäys 6.1 Erityinen tutkinto (22.3.2022 § 30)

Lisäys luku 12. Valinnaisuus perusopetuksessa (25.1.2024 § 3)

Muutos luku 1. Tuntijako 1.8.2024 (26.3.2024 § 11)

Tämä opetussuunnitelma korvaa 25.5.2005 hyväksytyn opetussuunnitelman

- opetussuunnitelma otetaan käyttöön vuosiluokittain porrastettuna lv. 2016-2019

Sisällysluettelo

Paikallisen opetussuunnitelman numerointi seuraa valtakunnallisen Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteiden 2014 numerointia

1. Paikallisen opetussuunnitelman merkitys ja laadinta	3
2. Perusopetus yleissivistyksen perustana	4
3. Perusopetuksen tehtävä ja yleiset tavoitteet	5
4. Yhtenäisen perusopetuksen toimintakulttuuri	5
5. Oppimista ja hyvinvointia edistävä koulutyön järjestäminen	6
6. Oppimisen arviointi	6
6.1 Erityinen tutkinto	11
7. Oppimisen ja koulunkäynnin tuki	11
8. Oppilashuolto	12
9. Kieleen ja kulttuuriin liittyviä erityiskysymyksiä	13
10. Kaksikielinen opetus	15
11. Erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatustieteelliseen järjestelmään perustuva perusopetus	15
12. Valinnaisuus perusopetuksessa	15
13. Vuosiluokat 1 - 2	26
13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen sekä vuosiluokkien 1 – 2 tehtävä	26
13.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus.....	26
13.4.4 Matematiikka	28
13.4.5 Ympäristöoppi	29
13.4.6 Uskonto.....	31
13.4.7 Elämänkatsomustieto	32
13.4.8 Musiikki.....	33
13.4.9 Kuvataide	34
13.4.10 Käsityö	34
13.4.11 Liikunta	35
13.4.12 Varhennettu kielenopetus.....	35
14. Vuosiluokat 3 - 6	36
14.1 Vuosiluokkien 2 ja 3 välinen siirtymävaihe ja vuosiluokkien 3 – 6 tehtävä.....	36
14.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus.....	36
14.4.2 Toinen kotimainen kieli	39
14.4.3 Vieraat kielet.....	43
14.4.4 Matematiikka.....	46
14.4.5 Ympäristöoppi	48
14.4.6 Uskonto.....	53

14.4.7 Elämänkatsomustieto	55
14.4.8 Historia	57
14.4.9 Yhteiskuntaoppi.....	57
14.4.10 Musiikki.....	59
14.4.11 Kuvataide	60
14.4.12 Käsityö	61
14.4.13 Liikunta	62
14.4.14 Oppilaanohjaus.....	64
15. Vuosiluokat 7 - 9	64
15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus.....	64
15.4.2 Toinen kotimainen kieli	65
15.4.3 Vieraat kielet.....	67
15.4.4 Matematiikka.....	69
15.4.5 Biologia	72
15.4.6 Maantieto	73
15.4.7 Fysiikka.....	74
15.4.8 Kemia	76
15.4.9 Terveystieto.....	77
15.4.10 Uskonto.....	79
15.4.11 Elämänkatsomustieto	81
15.4.12 Historia	82
15.4.13 Yhteiskuntaoppi.....	83
15.4.14 Musiikki.....	84
15.4.15 Kuvataide.....	85
15.4.16 Käsityö	86
15.4.17 Liikunta	87
15.4.18 Kotitalous.....	88
15.4.19 Oppilaanohjaus.....	89
LIITE 1	TVT –suunnitelma
LIITE 2	Ohjaussuunnitelma Hangon kaupungin peruskouluille
LIITE 3a	Oppimäärän arviointikriteerit 6 vuosiluokan päätteeksi hyvää osaamista kuvaavaa sanallista arviota tai arvosanaa kahdeksan varten
LIITE 3b	Oppimäärän päättöarvioinnin kriteerit hyvälle osaamiselle (arvosanalle 8) oppimäärän päättyessä
LIITE 6	Oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltaminen perusopetuksessa
LIITE 7	Mallikirjaimet ja –numerot
LIITE 8	Uimaopetus

OPETUSSUUNNITELMA 2016

1. PAIKALLISEN OPETUSSUUNNITELMAN MERKITYS JA LAADINTA

Hangossa paikallista opetussuunnitelmatyötä ohjaa rehtorien nimeämä ohjausryhmä. Se koostuu molempien kieliryhmien edustajista. Paikallinen opetussuunnitelma laaditaan kieliryhmittäin. Niissä voidaan tehdä koulukohtaisia painotuksia opetussuunnitelman oppiainesisällöissä ja toimintatavoissa. Osa-alueet, joita ei määritellä paikallisessa opetussuunnitelmassa, sisällytetään koulujen vuosittain hyväksytyihin työsuunnitelmiin.

Opetussuunnitelmatyötä tehdään osittain yli kielirajojen, osittain kieliryhmittäin niin, että oppiainekohtaiset osat laaditaan kielen mukaan, kun taas yleiset ovat yli kielirajojen. Paikalliset opetussuunnitelmat hyväksytään erikseen joko suomen- tai ruotsinkielisen lautakunnan jaostossa. Hyväksytty opetussuunnitelma julkaistaan kaupungin kotisivulla.

Opetustoimen henkilöstö laatii opetussuunnitelman. Oppilashuoltoa koskevan osion on laatinut sosiaali- ja terveyshuollon henkilöstön edustajat, mm. koulupsykologit, koulukuraattorit ja kouluterveydenhoitajat. Opetussuunnitelmaa on laadittu myös yhteistyössä eri toimijoiden kanssa, jotka ovat tekemisissä lasten ja nuorten kanssa, mm. varhaiskasvatuksen henkilökunta, esiopetus, toisen asteen koulutus sekä liikunta- ja nuorisotoimi. Oppilaat ja huoltajat ovat osallistuneet opetussuunnitelman laatimiseen, arviointiin ja kehittämiseen. Huoltajilla oli mahdollisuus vaikuttaa kodin ja koulun yhteistyötä sisältävien osuuksien laadintaan.

Opetussuunnitelman toteutumista seurataan säännöllisesti koulukohtaisissa ja kuntakohtaisissa arviointitilaisuuksissa sekä kerättävän palautteen avulla. Opetussuunnitelmaa kehitetään saadun palautteen pohjalta. Opetussuunnitelman muutokset ja lisäykset hyväksytään sivistyslautakunnan jaostoissa.

Kaupungissa on seuraavat suunnitelmat, jotka täydentävät opetussuunnitelmaa:

Iltapäivätoiminnan suunnitelma

HINKU –suunnitelma kestävään kehitykseen

Oppilas- ja opiskelijahuollon suunnitelma

Kaupungin tasa-arvosuunnitelma ja Hangon kaupungin viestintäohje.

Esiopetuksen ja perusopetuksen nivelvaiheessa tehdään yhteistyötä mm. tekemällä kouluvalmiuskartoitus. Koulutulokkaalle järjestetään perehtymisjakso koulutyöhön ja tutustumiskäyntejä. Esi- ja alkuopetus valmistelevat yhdessä koulun aloitusta. Siirryttäessä kuudennelta luokalta seitsemännelle luokalle pidetään tiedonsiirtopalavereita, joihin osallistuu rehtorit, opettajia ja oppilashuoltohenkilöstö. Toiselle asteelle siirryttäessä ohjataan ja neuvotaan oppilaita siirtymävaiheessa ja tarvittaessa tehdään yhteistyötä vastaanottavan oppilaitoksen kanssa.

Opetus on pääasiassa vuosiluokittain etenevää tai järjestetään tarvittaessa yhdysluokkaopetuksena. Opetus voi edetä myös vuosiluokkiin sitomattomasti tai omiin opinto-ohjelmiin perustuvana opiskeluna (erityinen tuki). Opetus järjestetään pääosin ainejakoisena, mutta tarvittaessa myös kokonaan tai osin eheyttynä erillisen yksilöllisen suunnitelman mukaan.

Opetustunnit jaetaan vuosiluokittain valtioneuvoston vahvistaman ja sivistyslautakunnan jaoston hyväksymän tuntijaon mukaisesti (7.4.2015 § 20 ja 16.2.2016 § 8).

Aine \ Vuosiluokka	1	2	3	4	5	6	7	8	9	yht
Äidinkieli ja kirjallisuus	7	7** *	7	5	5	5	3	4	3,6	46,6
A1-kieli englanti	1	1** *	2	2	2	3	2	2,4	3	18,4
B1-kieli ruotsi						2*	2*	1,4*	1,6*	7*
Matematiikka	4	4	4	4	4	4	3, 4	3,6	4	35
Ympäristöoppi	2	2	2	2	3	3				14
Biologia ja maantieto 1)							2	2	3	7
Fysiikka ja kemia 1)							2	3	2	7
Terveystieto 1)							1	1	1	3
Uskonto/Elämäkatsomustiet o	1	1	1	1	1	2	1	1	1	10
Historia ja yhteiskuntaoppi				1	2		2	2		12
Musiikki	1	1	1	1	1	1	1	1		8
Kuvataide	1	1	2	1	1	1	2			9
Käsityö	2	2	2	2	2		2			12
Liikunta	2	2	2	3	2	2	3	2	2	20
Kotitalous							3			3
Taide- ja taitoaineiden valinnaiset (koulun tai opp. valitsema aine)	1	1	1		1	2		3	2	11
Opo							0, 6	0,4	1	2
Valinnaiset aineet				2*	1*			3	3	9
A2-kieli ruotsi				2* *	2**	2* *	2**	2**	2**	12**
Tuntimäärä yhteensä	2 2	22	2 4	24	25(+1)	27	30	29,8(+0,6)	30,2(+0,4)	234(+2)

Oppilas osallistuu luokilla 4-6 joko {valinnaisiin aineisiin ja B1 ruotsiin*} tai {A2 ruotsiin**} tekemänsä valinnan mukaan. Luokilla 7-9 oppilas osallistuu vaihtoehtoisesti joko { B1*} tai { A2**} ruotsiin.

*** vuosiluokka 2, 1.8.2020 alkaen.

Tuntijaon kieliohjelma, on sivistyslautakunnan vahvistamassa toimintasäännössä (15.10.2015 § 121).

Valinnaiset aineet määritellään tarkemmin luvussa 12.

Mahdolliset opetuksen koulukohtaiset painotukset kirjataan työsuunnitelmiin.

Oppilaanohjaus järjestetään lukujen 13., 14. ja 15. sekä laaditun ohjaussuunnitelman ja koulun työsuunnitelman mukaisesti.

Paikallisesti tärkeitä näkökohtia ovat sijainti Itämeren äärellä, ainutlaatuinen luonto ja historia sekä kaksikielisyys.

2. PERUSOPETUS YLEISSIVISTYKSEN PERUSTANA

Paikallisen opetussuunnitelmatyön aikana käydään arvokeskustelua, joka jatkuu ja täsmentyy koko prosessin ajan, sekä opetushenkilöstön, oppilaiden että huoltajien kanssa. OPS –materiaalia voidaan kommentoida joko sähköisesti tai mahdollisten tapaamisten yhteydessä (vanhempainillat, oppilaskunnan tapaamiset, Nuorisoraadin kokoukset).

Koulun toimintaa arvioidaan vuosittain koulujen toimintakertomuksissa sekä vastaavissa toimintakertomuksissa (esim. koulupsykologien ja/tai koulukuraattorien toimintakertomukset) vuosittain suhteessa arvoperustaan.

Arvopohjatyötä ohjaa kaupungin strategian sekä Hangon koulutuksen kehityssuunnitelman (KeSu) painopistealueet. Nämä luovat puitteet paikalliselle opetussuunnitelmatyölle.

Mahdolliset koulukohtaiset täydennykset kirjataan koulukohtaiseen opetussuunnitelmaan ja/tai lukuvuosisuunnitelmaan opetuksen järjestäjän päätöksen mukaisesti.

3. PERUSOPETUKSEN TEHTÄVÄ JA YLEISET TAVOITTEET

Opetukselle ja kasvatukselle asetettujen valtakunnallisten tavoitteiden sekä niistä johdettujen laaja-alaisen osaamisen ja oppiainekohtaisten tavoitteiden toteuttamisessa otetaan huomioon Hangon erityispiirteet mm. kaksikielisyys sekä maantieteellinen sijainti että historiallinen tausta.

Hangon kaksikielisyys on sekä vahvuus että haaste kaksikielisessä kaupungissa. Huolena saattaa olla oman äidinkielen köyhtyminen. Hyvää äidinkielen opetusta tarjotaan painottaen luetunymmärtämistä ja sanavarastoa, mikä antaa hyvän perustan muiden oppiaineiden oppimiseen.

Hangon maantieteellinen sijainti sekä paikallishistoria antavat tärkeän lisän opetukselle.

Hanko osallistuu aktiivisesti HINKU –projektiin (hiilineutraali kunta). Kestävä kehitys on kantava ajatus opetuksessa kaikilla kouluasteilla.

TVT-suunnitelma, jota noudatetaan Hangon perusopetuksessa, on liitteenä.

Laaja-alaisen osaamisen tavoitteiden toteutumista seurataan säännöllisesti vuosittain.

Käyttäytymistä arvioidaan liitteenä olevan kriteeristön mukaisesti.

4. YHTENÄISEN PERUSOPETUKSEN TOIMINTAKULTTUURI

Paikalliset erityisarvot suuntaavat kasvua ja kasvatusta ja ilmenevät läpäisyperiaatteen tavoin kaikissa oppiaineissa. Oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaa, käyttöä ja kehittämistä ohjaa ainutlaatuinen Hangon luonto ja paikallishistoria sekä muut paikalliset voimavarat ja mahdollisuudet.

Opetuksen eheyttämistä ja monialaisia oppimiskokonaisuuksia toteutetaan koulukohtaisesti sekä koulujen yhteistyönä että muiden tahojen kanssa suunnitelluissa teemoissa, tapahtumissa ja laajemmissa oppimiskokonaisuuksissa.

Opetussuunnitelmassa määritellään vuosittain toimintakulttuurin kehittämistä ohjaavat periaatteet ja toteuttamistavat.

Näistä Opetussuunnitelman perusteissa 2014 määritellyistä ohjaavista periaatteista

Vuosiluokilla 1 – 6 painotetaan seuraavia:

- Oppiva yhteisö toimintakulttuurin ytimenä (3. lk)
- Hyvinvointi ja turvallinen arki (4. lk)

- Vuorovaikutus ja monipuolinen työskentely (5. lk)
- Kulttuurin moninaisuus ja kielitietoisuus (6. lk).

Vuosiluokilla 7 – 9 painotetaan seuraavia:

- Osallisuus ja demokraattinen toiminta (9. lk)
- Yhdenvertaisuus ja tasa-arvo (8. lk)
- Vastuu ympäristöstä ja kestävään tulevaisuuteen suuntautuminen (7. lk).

Toteuttamista seurataan, arvioidaan ja kehitetään koulukohtaisesti.

Opetuksen eheyttäminen ja monialaiset oppimiskokonaisuudet otetaan huomioon oppiaineiden arvioinnissa.

5. OPPIMISTA JA HYVINVOINTIA EDISTÄVÄ KOULUTYÖN JÄRJESTÄMINEN

Koulutuksen järjestäjä, koulu ja muut toimijat mahdollistavat yhteistyössä hyvän ja turvallisen koulupäivän. Koulujen oppilashuoltosuunnitelmissa kuvataan, miten turvallinen kouluympäristö luodaan. Oppilaiden osallisuutta toteutetaan jokaisessa koulussa olevan oppilaskunnan kautta. Päivittäisessä koulun ja kodin yhteistyössä hyödynnetään tieto- ja viestintäteknologiaa. Huoltajille tarjotaan mahdollisuus päivittäiseen yhteistyöhön koulun toimijoiden kanssa. Kodin ja koulun yhteistyötä toteutetaan sekä yhteisö- että yksilötasolla. Kasvatuskeskusteluja ja kurinpidollisia keinoja koskeva suunnitelma laaditaan koulukohtaisesti.

Suunnitelmassa päätetään ja kuvataan Perusopetuksen Opetussuunnitelman perusteissa 2014 mainitut asiat.

Etäyhteyksiä hyödyntävää opetusta käytetään opetuksessa tarvittaessa. Opetus on pääosin vuosiluokkiin sidottua. Opetusta voidaan antaa myös vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Tällöin oppilaalle laaditaan yksilöllinen oppimissuunnitelma, jossa määritellään kaikki opetussuunnitelman edellyttämät asiat. Opetusta voidaan antaa yhdysluokkaopetuksena vuosiviikkotuntisuunnitelman tai yksilöllisen suunnitelman mukaan. Joustavaa perusopetusta järjestetään tarvittaessa alueellisena yhteistyönä. Erityisissä tilanteissa annettava opetus mahdollistetaan yhteistyössä hoitavan tai muun toimijan kanssa. Yksilöllisessä oppimissuunnitelmassa määritellään oppimiseen liittyvät käytännön järjestelyt ja sisällöt.

Opetuksen järjestäjä ja/tai koulu päättävät ja kuvaavat opetusta ja kasvatusta tukevan muun toiminnan. Tällaisia ovat mm. kerhotoiminta, kouluruokailu, aamu- ja iltapäivätoiminta, koulukirjastotoiminta ja koulukuljetukset.

6. OPPIMISEN ARVIOINTI

Perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arvioinnin linjauksia noudatetaan Hangon paikallisessa opetussuunnitelmassa sellaisenaan. Myös valtakunnallisia arviointikriteerejä 6. vuosiluokan lopussa ja päättöarvioinnin kriteerejä noudatetaan opetussuunnitelman perusteiden mukaan sellaisenaan. Jatkuvalle monipuolisella opintojen aikaisella arvioinnilla ja palautteella edistetään oppimista.

Koulu käy jatkuvaa keskustelua oppilaan ja huoltajien kanssa koulunkäynnin etenemisestä. Arviointi kohdistuu oppimiseen, osaamiseen, työskentelyyn ja käyttäytymiseen. Opiskelun ohjaaminen ja kannustaminen sekä itsearviointin taitojen kehittäminen toteutuvat formatiivisen arvioinnin avulla. Formatiivinen arviointi on oppimista tukevaa ja ohjaavaa palautetta. Formatiivisen arvioinnin tehtävänä on ohjata oppilaan opintojen edistymistä suhteessa annettuihin tavoitteisiin. Formatiivinen arviointi auttaa oppilasta ymmärtämään omaa oppimistaan, tunnistamaan vahvuuksiaan ja kehittämään

työskentelyään oppiaineelle asetettujen tavoitteiden saavuttamiseksi. Formatiivinen arviointi on osa opetusta. Itsearviointi ja vertaispalaute ovat osa formatiivista arviointia. Itsearviointi ja vertaispalaute eivät vaikuta oppiaineesta saatavaan arvosanaan tai sanalliseen arvioon. Formatiivinen arviointi ei edellytä dokumentointia. Summatiivisen arvioinnin tehtävänä on kuvata, kuinka hyvin ja missä määrin oppilas on saavuttanut opetussuunnitelmassa oppiaineille asetetut tavoitteet. Summatiivisen arvioinnin tekee aina oppilasta opettanut opettaja, tai jos opettajia on useita, opettajat yhdessä. Opettajan tulee dokumentoida arvioinnit niistä näytöistä, jotka vaikuttavat oppilaan summatiiviseen arviointiin. Summatiivisesti arvioidaan sitä, miten oppilas on saavuttanut eri oppiaineille asetetut tavoitteet. Hangon kouluissa noudatetaan koulujen yhteistyönä laatimia arvioinnin toimintaperiaatteita. Työskentelyn arviointi on osa oppiaineen arviointia. Työskentelyä ei siis arvioida oppiaineista erillisenä. Kun opettaja toteuttaa arvioinnin oppiaineiden tavoitteiden ja kriteerien mukaisesti, tulee myös työskentely arvioiduksi. Työskentelytaidoilla tarkoitetaan perusopetuksen aikana kehittyvää taitoa työskennellä itsenäisesti ja yhdessä, taitoa suunnitella ja arvioida omaa työskentelyään, taitoa toimia vastuullisesti ja parhaansa yrittäen sekä taitoa toimia vuorovaikutuksessa. Näitä taitoja arvioidaan jatkuvasti.

Arviointikeskusteluja järjestetään lukuvuosittain, jolloin läsnä ovat oppilas, huoltaja ja opettaja sekä mahdollisesti jokin muu taho. Opettajat ohjaavat ja kannustavat oppilaita jatkuvaan itsearviointiin ja vertaisarviointiin.

Pääsääntöisesti opinnoissa edetään luokkamuotoisesti. Oppilas voi edetä opinnoissa vuosiluokkiin jaetun oppimäärän sijaan vuosiluokkiin sitomattomasti oman opinto-ohjelman mukaisesti. Oppilaan opiskelu ja siihen perustuva arviointi voidaan järjestää osittain toisin, jos se on perusteltua oppilaan terveydentilaan liittyvistä syistä. Opintojen etenemistä seurataan jatkuvasti ja mahdollisista heikoista arvosanoista otetaan riittävän ajoissa yhteyttä huoltajiin ja keskustellaan asiasta. Luokalta siirtymisen ja luokalle jäämisen periaatteet määräytyvät opetussuunnitelman perusteissa. Ennen kuin päätös luokallejäännistä tehdään, oppilaille tarjotaan mahdollisuus osallistua erityiseen kokeeseen lukuvuoden aikana ja/tai lukuvuoden päättymisen jälkeen.

Toisen ja kolmannen vuosiluokan sekä kuudennen ja seitsemännen vuosiluokan nivelvaiheissa lähettävä taho järjestää siirtopalaverin arvioinnin ja palautteen antamista varten ottamalla yhteyttä vastaanottavaan tahoon. Käytännönjärjestelyt tehdään yhteistyössä. Siirtopalaverin järjestää lähettävä koulu myös tilanteessa, jolloin oppilas siirtyy toiseen kouluun jollain muulla vuosiluokalla. Oppilaan tulee osallistua opetukseen, ellei hänelle ole sairaudesta tai muusta erityisestä syystä tilapäisesti myönnetty siitä vapautusta. Jos oppilas on luvattomasti poissa eikä osallistu opetukseen, kokeisiin eikä muihin hänelle tarjottuihin näyttömahdollisuuksiin, eikä hänellä ole hyväksytyjä suorituksia suhteessa paikallisessa opetussuunnitelmassa määrättyihin oppiaineen tavoitteisiin, hän voi saada oppiaineesta hylätyn arvosanan lukuvuositodistukseen.

Väli-, lukuvuosi-, ero- ja päättötodistuksissa arvioidaan kaikki oppilaan opinto-ohjelmaan kuuluvat yhteiset oppiaineet. Jos erityisen tuen oppilas opiskelee oppiaineen yleisen oppimäärän mukaisesti, oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa yleisen oppimäärän tavoitteisiin perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä käyttäen. Yksilöllistetyn oppimäärän mukaan yhdessä tai useammassa aineessa opiskelevien oppilaiden suorituksia arvioidaan näissä oppiaineissa suhteessa henkilökohtaisessa opetuksen järjestämisestä koskevassa suunnitelmassa (HOJKS) määriteltyihin hänelle yksilöllisesti asetettuihin tavoitteisiin eikä osaamisen tason määrittelyssä käytetä perusopetuksen opetussuunnitelman perusteissa määriteltyjä arviointikriteerejä. Yksilöllistetyistä oppimääristä annetaan sanallinen arvio tai numeroarvosana, jolloin lisätään sanallisen tai numeerisen arvosanan perään tähti (*) kaikissa todistuksissa ja lisätietoja kohtaan tulee merkintä siitä, että oppilas on opiskellut tähdellä merkityt oppiaineet yksilöllistetyn oppimäärän mukaan. Toiminta-alueittain opiskelevan oppilaan suorituksia arvioidaan suhteessa toiminta-alueittain määriteltyihin tavoitteisiin. Taide- ja taitoaineiden valinnaisina tunteina tarjotuista ja suoritetuista opinnoista ei anneta todistuksiin erillistä sanallista arviota tai arvosanaa, vaan arvio sisältyy yhteisesti opetettavasta aineesta annettuun arvioon. Ne valinnaisaineet, jotka muodostavat yhtenäisen, vähintään kahden vuosiviikkotunnin oppimäärän, arvioidaan numeroin. Oppimäärältään alle kaksi vuosiviikkotuntia käsittävät valinnaiset

aineet ja tällaisista oppiaineista koostuvat kokonaisuudet arvioidaan sanallisesti hyväksyty-merkinnällä. Käyttäytyminen arvioidaan koulujen kesken yhtenevien kriteerien mukaan numeerisesti. Käyttäytyminen arvioidaan kaikilla vuosiluokilla sekä väli- että lukuvuositodistuksessa aina numeerisesti. Ensimmäisellä ja toisella vuosiluokalla annetaan sanallinen väli- ja lukuvuositodistus, jossa oppiaineet arvioidaan hyväksyty/hylätty merkinnällä ja käyttäytyminen numeerisesti. Kolmannelta vuosiluokalta alkaen annetaan numeerinen väli- ja lukuvuositodistus. Sanallista arviointia voidaan käyttää päättöarviointia lukuun ottamatta myös niiden oppilaiden arvioinnissa, joiden äidinkieli on muu kuin suomenkieli. Erotodistus annetaan oppilaalle, joka vaihtaa toisen opetuksen järjestäjän ylläpitämään kouluun. Erityisen tuen oppilaiden ja oppilaiden, joiden äidinkieli on muu kuin opetuskieli, todistukseen päättötodistusta lukuun ottamatta voi liittää vapaamuotoisen arvioinnin oppiaineista. Toiminta-alueittain arvioitaessa käytetään kaikissa todistuksissa sanallista arviointia jokaisesta toiminta-alueesta. Liitteestä tulee mainita todistuskaavakkeen lisätiedot kohdassa. Vuosiluokilla 1 – 6 välitodistus annetaan viimeisenä koulupäivänä ennen itsenäisyyspäivää sekä vuosiluokilla 7 – 9 kalenterivuoden viimeisenä koulupäivänä; lukuvuosi-/päättötodistus annetaan lukuvuoden viimeisenä arkipäivänä.

Käyttäytymisen arviointi

Oppilailla on kouluyhteisön jäsenenä oma vastuunsa, joka perustuu opetussuunnitelmassa määriteltyyn yhteiseen vastuuseen koulupäivästä. Se ilmenee säännöllisenä osallistumisena koulutyöhön, reiluna ja arvostavana suhtautumisena koulutovereihin ja koulun aikuisiin sekä yhteisten sääntöjen noudattamisena. Toisten ihmisten loukkaamattomuuden sekä työn ja työrauhan kunnioittaminen ja sovitusta tehtävistä huolehtiminen on koulutyössä välttämätöntä. Laki velvoittaa oppilaan osallistumaan perusopetukseen ja suorittamaan tehtävänsä tunnollisesti ja käyttäytymään asiallisesti.

Käyttäytymisen arviointi perustuu tavoitteisiin, joita arvioidaan suhteessa arvosanan tai sanallisen arvioinnin muodostamisen kriteereihin. Arvioinnissa otetaan huomioon oppilaiden ikäkaus ja edellytykset. Arviointi ei kohdistu oppilaiden persoonaan, temperamenttiin tai muihin henkilökohtaisiin ominaisuuksiin.

Käyttäytymisen tavoitteet osa-alueittain

Oppilas ottaa vastuuta omasta toiminnastaan.	Oppilas noudattaa sääntöjä ja ohjeita.	Oppilas ottaa muut ihmiset huomioon.	Oppilas ottaa huomioon ympäristönsä.
Oppilas noudattaa sovittuja aikatauluja. Oppilas osallistuu opetukseen säännöllisesti ja huolehtii omista kouluasioistaan. Oppilas ottaa vastuuta yhteisten asioiden hoidosta. Oppilas osaa	Oppilas noudattaa koulun järjestyssääntöjä. Oppilas toimii annettujen ohjeiden mukaisesti. Oppilas sitoutuu sovittuihin toimintatapoihin.	Oppilaan käytös muita kohtaan on kunnioittavaa. Oppilas toimii oikeudenmukaisesti ja hyväksyy erilaisuutta. Oppilas tukee toiminnallaan työrauhaa. Oppilas toimii kiusaamista vastaan.	Oppilas huolehtii omalta osaltaan ympäristön viihtyisyydestä ja turvallisuudesta. Oppilas pitää huolta omista, luokan ja koulun yhteisistä tavaroista ja tiloista. Oppilas huolehtii omalta osaltaan koulun ja sen

<p>mukauttaa käytöksensä tilanteeseen sopivaksi.</p> <p>Oppilas noudattaa yhdessä sovittuja hyviä tapoja.</p>		<p>Oppilas tekee yhteistyötä muiden kanssa.</p> <p>Oppilas kunnioittaa koskemattomuutta ja muita ihmisoikeuksia.</p>	<p>lähiympäristön siisteydestä.</p>
---	--	--	-------------------------------------

Käyttäytymisen arvosanan muodostamisen kriteerit

Erinomainen (10)

Oppilas on saavuttanut erinomaisesti käyttäytymisen tavoitteet. Oppilas vaikuttaa käytöksellään myönteisesti ja toistuvasti luokka- tai kouluyhteisöön.

Kiitettävä (9)

Oppilas on saavuttanut kiitettävästi käyttäytymisen tavoitteet. Oppilas pyrkii toiminnallaan vaikuttamaan myönteisesti luokka- tai kouluyhteisöön.

Hyvä (8)

Oppilas on saavuttanut hyvin käyttäytymisen tavoitteet. Oppilas huolehtii käyttäytymisestään pääsääntöisesti omatoimisesti, mutta häntä on voitu joutua ohjaamaan tavoitteiden saavuttamisessa vähäisissä määrin.

Tyydyttävä (7)

Oppilas on saavuttanut tyydyttävästi käyttäytymisen tavoitteet. Jossakin näistä oppilaan toiminta on vaatinut keskustelua ja ohjausta, mutta hän on kyennyt kehittämään toimintaansa näillä osa-alueilla arviointijakson aikana. Oppilaan käytökseen on voitu joutua puuttumaan kasvatuksellisin tai kurinpidollisin toimin.

Kohtalainen (6)

Oppilas on saavuttanut kohtalaisesti käyttäytymisen tavoitteet. Oppilaan toiminta on vaatinut keskustelua ja ohjausta useiden tavoitteiden suhteen arviointijakson aikana. Hän on ajoittain pyrkinyt kehittämään toimintaansa näillä osa-alueilla. Oppilaan käytökseen on puututtu kasvatuksellisin tai kurinpidollisin toimin.

Välttävä (5)

Oppilas on saavuttanut käyttäytymisen tavoitteet välttävästi. Oppilas ei ole pystynyt kehittämään toimintaansa käyttäytymisen tavoitteiden suhteen toistuvasta ohjauksesta huolimatta. Oppilaan käytökseen on puututtu toistuvasti kurinpidollisin toimin.

Hylätty (4)

Oppilas ei ole saavuttanut käyttäytymisen tavoitteita. Oppilas voi aiheuttaa omalla toiminnallaan vaaraa kouluyhteisölle eikä hän ole ojennettavissa kurinpidollisin toimin.

Käyttäytymisen sanallisen arvioinnin muodostamisen kriteerit

Olet saavuttanut tavoitteet erinomaisesti.

Oppilas on saavuttanut erinomaisesti käyttäytymisen tavoitteet. Oppilas pyrkii toiminnallaan vaikuttamaan myönteisesti ja toistuvasti luokka- tai kouluyhteisöön.

Olet saavuttanut tavoitteet hyvin.

Oppilas on saavuttanut hyvin käyttäytymisen tavoitteet. Oppilas huolehtii käyttäytymisestään pääsääntöisesti omatoimisesti, mutta häntä on voitu joutua ohjaamaan vähäisissä määrin.

Olet saavuttanut tavoitteet tyydyttävästi.

Oppilas on saavuttanut tyydyttävästi käyttäytymisen tavoitteet. Jossakin näistä oppilaan toiminta on vaatinut keskustelua ja ohjausta, mutta hän on kyennyt kehittämään toimintaansa näillä osa-alueilla arviointijakson aikana. Oppilaan käytökseen on voitu joutua puuttumaan kasvatuksellisin tai kurinpidollisin toimin.

Olet saavuttanut tavoitteet välttävästi.

Oppilas on saavuttanut käyttäytymisen tavoitteet välttävästi. Oppilas ei ole pystynyt kehittämään toimintaansa käyttäytymisen tavoitteiden suhteen toistuvasta ohjauksesta huolimatta. Oppilaan käytökseen on puututtu toistuvasti kurinpidollisin toimin.

Et ole saavuttanut tavoitteita hyväksytysti.

Oppilas ei ole saavuttanut käyttäytymisen tavoitteita. Oppilas voi aiheuttaa omalla toiminnallaan vaaraa kouluyhteisölle eikä hän ole ojennettavissa kurinpidollisin toimin.

6.1 Erityinen tutkinto

Perusopetuksen oppimäärän tai sen osa voidaan suorittaa erityisessä tutkinnossa. Erityiseen tutkintoon osallistuvan tulee osoittaa, että hänen tietonsa ja taitonsa vastaavat perusopetuksen eri oppiaineiden yleisen oppimäärän mukaisia taitoja.

Tutkinto voidaan järjestää Hangossa kirjoilla oleville tai Hangossa asuville. Tutkinto voidaan järjestää useina näyttöinä lukuvuoden aikana tai yksittäisenä kokeena tai näyttönä lukuvuoden lopussa.

Tutkintoon ilmoitaudutaan kirjallisesti. Ilmoittautumisesta vastaa huoltaja tai täysi-ikäinen itse. Ilmoittautuminen tehdään kunkin kieliryhmän osalta yläkoulun rehtorille. Kotiopetuksessa olevan oppivelvollisen kohdalla ilmoittautuminen tehdään sen koulun rehtorille, josta opetuksen järjestäjä on määrännyt tutkivan opettajan.

Kirjallisessa ilmoittautumisessa erityiseen tutkintoon on oltava:

- Erityisen tutkinnon suorittajan tunnistetiedot
- Tieto siitä, suoritetaanko erityisessä tutkinnossa koko peruskoulun oppimäärä vai osa oppimäärästä
- Osittain suoritettavan oppimäärän osalta oppiaineet ja vuosiluokkakokonaisuudet eriteltynä

Ilmoittautumisen jälkeen sovitaan erityisen tutkinnon suorittamisen tavoista ja ajankohdista tapauskohtaisesti. Erityisen tutkinnon laatimisessa ja arvioinnissa voidaan tehdä myös opettajien ja koulujen välistä yhteistyötä.

7. OPPIMISEN JA KOULUNKÄYNNIN TUKI

Hangossa oppimisen tuen suunnittelussa ja toteuttamisessa on lähtökohtana oppilaan oikeus onnistumiseen ja kehittymiseen oppijana. Pyritään mahdollisimman varhaiseen, monipuoliseen, tehokkaaseen ja oppilaslähtöiseen tukeen saatujen resurssien puitteissa. Oppilaan saaman tuen tulee olla joustavaa, pitkäjänteisesti suunniteltua ja tarpeen mukaan muuttuvaa.

Oppimisen ja koulunkäynnin tuen käytännön järjestelyt nivelvaiheissa alkavat siirryttäessä esikoulusta kouluun. Vastuu prosessista kuuluu lähettävälle taholle. Keväällä järjestetään siirtopalaveri, johon osallistuvat lastentarhanopettaja, vastaanottava luokanopettaja ja vastaava rehtori. Esikouluvuoden aikana esikoulun oppilashuoltotiimi (lastentarhanopettaja, erityislastentarhanopettaja, koulupsykologi ja kuraattori) keskustelevat lasten mahdollisista oppimisen vaikeuksista laaja-alaisen erityisopettajan ja erityiskoulun rehtorin kanssa. Esille otetaan mahdollisesti jatkotutkimukset, lykkäys, tehostetun-, ja erityisen tuen tarpeet.

Oppilaan siirtyessä yläkouluun järjestetään siirtopalaveri, johon osallistuvat luokanopettajat ja vastaanottavat luokanvalvojat, kuraattori, kouluterveydenhoitaja sekä laaja-alainen erityisopettaja. Vastuu siirtopalaverista kuuluu lähettävälle taholle. Lisäksi aina luokanopettajan /luokanvalvojan vaihtuessa on oppilaiden oppimisen kannalta keskeiset tiedot siirrettävä seuraavalle taholle.

Tuen tarpeiden suunnitteluun kuuluu vähintään teknisen ja ymmärtävän lukutaidon testit vuosiluokilla 2,4 ja 6. Yläkoulun aikana, varsinkin lukioon jatkaville, on järjestettävä lukiseula ja tarvittaessa yksilötestistö. Kirjoittamisen testit tehdään vuosittain alakoulussa ja tarvittaessa yläkoulussa. Matematiikassa testataan lukuvuoden keskeinen oppiaines vuosiluokilla 2 ja 6 huhti-toukokuussa. Näiden lisäksi tehdään luku-, kirjoittamisen testit sekä matemaattiset testit tarpeen mukaan, joista vastaa erityisopettaja. Koko luokan kielellisistä testeistä vastaa erityisopettaja ja matemaattisista seuloista luokanopettaja.

Yleinen tuki

Koulun koko henkilökunta yhteistyössä oppilaan huoltajien kanssa tukee oppilaan koulunkäyntiä, oppimista, myönteistä kasvua ja kehitystä. Yhteistyötä huoltajien ja opettajien välillä toteutetaan arviointikeskusteluilla sekä muilla tapaamisilla tarpeen mukaan. Monipuoliset menetelmät, eriyttäminen ja joustava ryhmittely edistävät oppimista. Yleiseen tukeen kuuluvia tukitoimia voivat ehdottaa opettaja, vanhemmat tai oppilas itse. Tukiopeus, osa-aikainen erityisopetus ja avustajan tuki ovat osa yleistä tukea, joita jaetaan pedagogisin perustein ja resurssien mukaan. Erityiskoulujen rehtorit jakavat olemassa olevan avustajaresurssin. Oppilaalle voidaan laatia oppimissuunnitelma osana yleistä tukea. Sen avulla oppilaan opiskelua voidaan myös syventää ja laajentaa. Oppimissuunnitelman laatimisesta vastaa luokanopettaja / luokanvalvoja yhdessä aineenopettajien kanssa.

Tehostettu tuki

Jos oppilaan saama yleinen tuki ei riitä, luokanopettaja / luokanvalvoja tekee pedagogisen arvion, joka viedään Peda-ryhmään. Ryhmässä päätetään tehostetun tuen aloittamisesta. Rehtori vastaa päätöksen siirtämisestä tietokantaan. Luokanopettaja /luokanvalvoja laatii oppimissuunnitelman yhdessä oppilaan ja huoltajan kanssa. Oppimissuunnitelma päivitetään vähintään kerran vuodessa. Oppimissuunnitelmaan on määriteltävä arvioinnin ajankohta. Tehostetun tuen järjestämisestä ja tuen vaikutusten seurannasta ja arvioinnista vastaa luokanopettaja / luokanvalvoja yhdessä opettajien ja muun henkilöstön kanssa. Tehostettu tuki merkitsee määrällisesti ja laadullisesti jotakin enemmän kuin yleisen tuen aikana tehdyt tukitoimet. Tuen tarpeen vähentyessä oppilaan palaaminen takaisin yleisen tuen piiriin käsitellään pedagogiseen arviointiin perustuen moniammatillisesti Peda-ryhmässä. Päätöksen yleiseen tukeen siirtämisestä tietokantaan vastaa rehtori.

Erityinen tuki

Erityistä tukea saavat ne oppilaat, joiden kasvun, kehityksen ja oppimisen tavoitteiden saavuttaminen ei toteudu riittävästi muilla tukitoimilla. Polku erityiseen tukeen kulkee yleisen ja tehostetun tuen kautta. Vain poikkeustapauksessa oppilas voidaan siirtää suoraan erityiseen tukeen. Ennen erityisen tuen järjestämistä luokanopettaja / luokanvalvoja laatii yhdessä tarvittavien asiantuntijoiden kanssa pedagogisen selvityksen. Pedagogisessa selvityksessä määritellään mahdollinen yksilöllistämistarve. Kognitiiviset testit pyritään liittämään pedagogiseen selvitykseen aina kun oppiaineita yksilöllistetään. Tämän selvityksen ja Peda-ryhmän näkemyksen pohjalta oppilaalle esitetään erityisen tuen järjestämistä. Opetusjärjestelyistä keskustellaan huoltajien ja oppilaan kanssa. Päätöksen erityisen tuen järjestämisestä ja tuen lopettamisesta tekee sivistystoimenjohtaja. Päätöksessä on oltava maininta mahdollisista yksilöllistettävistä aineista. Oppimäärä yksilöllistetään vasta, kun oppilas ei tuetustikaan näytä saavuttavan arvosanan 5 edellyttämää osaamisen tasoa. Erityisen tuen päätös on määräaikainen ja sisältää oppilaan opetusjärjestelyitä ja tukipalveluita koskevat tiedot. Päätöksen tarpeellisuus tulee tarkistaa ja arvioida ainakin toisen vuosiluokan jälkeen, sekä ennen seitsemännelle vuosiluokalle siirtymistä. Erityisen tuen jatkopäätökselle tarvitaan pedagoginen selvitys, jonka tekee luokanopettaja / erityisluokanopettaja. Erityistä tukea on mahdollista saada erityisluokalla tai integroituna yleisopetuksen luokassa. Erityisen tuen päätöksen jälkeen erityisluokanopettaja / laaja-alainen erityisopettaja laatii yhteistyössä huoltajien ja oppilaan kanssa oppilaalle henkilökohtainen opetuksen järjestämistä koskevan suunnitelman (HOJKS). HOJKS päivitetään vähintään kerran vuodessa. Asiantuntijalausunnoista HOJKS:aan kirjataan oppilaan oppimisen kannalta keskeiset asiat.

Pidennetyn oppivelvollisuuden järjestämisestä ja opetuksen käytännön järjestelyistä päätetään aina tapauskohtaisesti.

8. OPPILASHUOLTO

Perusopetuksen oppilashuollon paikalliset tavoitteet ja menettelytavat Hangon kaupungissa

Opetussuunnitelman tulee kuvata oppilashuollon paikallisia tavoitteita ja menettelytapoja. Oppilashuoltotyö perustuu oppilashuoltolakiin, Hangon kaupungin hyvinvointisuunnitelmaan lapsiperheille ja nuorille, Oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltamiseen Hangon kaupungin sivistystoimessa sekä koulukohtaisiin oppilashuoltosuunnitelmiin.

Koulukohtaiset oppilashuoltosuunnitelmat

Hangon kaupungin sivistystoimi vastaa siitä, että kaikilla kouluilla on oma oppilashuoltosuunnitelma. Suunnitelma sisältää, miten oppilashuoltoa toteutetaan, arvioidaan ja kehitetään. Suunnitelmaa työstetään yhteistyössä koulun henkilökunnan, oppilaiden ja heidän huoltajiensa kanssa. Oppilashuoltosuunnitelma voi olla kahden tai useamman koulun yhteinen. Suunnitelma liitetään koulun vuosittain hyväksyttävään työsuunnitelmaan ja se käydään läpi vuoden kuluttua siitä, kun Hangon kaupungin hyvinvointisuunnitelma lapsiperheille ja nuorille on käyty läpi. Hyvinvointisuunnitelma hyväksytään ja käydään läpi joka neljäs vuosi. Koulukohtaisessa oppilashuoltosuunnitelmassa esitellään, miten suunnitelman sisällöstä tiedotetaan osallisille.

Oppilashuoltosuunnitelma sisältää

- kuvaus koulun saatavilla olevat oppilashuollon palvelut sekä ajankohtainen arvio oppilashuollon tarpeesta
- kuvaus, miten yhteinen oppilashuolto järjestetään, mikä sisältää koulun suunnitelman menettelytavoista koskien näkökohtia oppilaiden turvallisuudesta ja hyvinvoinnista koko yhteiskunnassa, yksittäisissä luokissa ja erilaisissa ryhmissä
- kuvaus, miten yksilöllinen oppilashuolto järjestetään oppilaan kehityksen, hyvinvoinnin ja oppimisen

seuraamiseksi ja edistämiseksi sekä miten toteutetaan yksilölliset tukitoimet

- kuvaus, miten oppilaiden ja huoltajien osallisuutta edistetään ja miten yhteistyö organisoidaan
- kuvaus, miten suunnitelmaa toteutetaan ja seurataan.

Lähempiä tietoja, katso ”Oppilas- ja opiskelijahuoltolain soveltaminen Hangon kaupungin sivistystoimessa 1.8.2014”.

9. KIELEEN JA KULTTUURIIN LIITTYVIÄ ERITYISKYSYMYKSIÄ

Hangossa **saamenkielisten** oppilaiden osuus on ollut vähäinen. Saamen kieltä äidinkielenä puhuvalle oppilaalle voidaan järjestää tarvittaessa saamenkielisiä opintoja etäopetuksena. Oppilaalle tehdään oppimissuunnitelma, jossa määritellään oman äidinkielen opintojen tavoitteet, eteneminen sekä pedagogiset ratkaisut, jotka pohjautuvat oppilaan kielitaustaan ja omaan kulttuuriperimään.

Hangossa **romanikielen** opetusta annetaan tarvittaessa edellyttäen että oppilaita on tarpeellinen määrä. Opetus tarjotaan huoltajien pyynnöstä ja mahdollisesti etäopetuksena. Tällöin oppilaalle tehdään oman äidinkielen oppimista koskeva oppimissuunnitelma, jossa määritellään oman romanikielen opintojen tavoitteet, eteneminen sekä pedagogiset ratkaisut, jotka pohjautuvat oppilaan kielitaustaan ja omaan kulttuuriperimään.

Hangossa **viittomakieltä** äidinkielenään puhuville lapsille järjestetään mahdollisuuksien mukaan opetusta viittomakielellä. Mikäli viittomakielistä opettajaa ei ole saatavilla, opetus järjestetään tarvittaessa tulkkipalveluja käyttäen. Oppilaalle tehdään viittomakielen opiskelua koskeva oppimissuunnitelma, jossa määritellään oman äidinkielen opintojen tavoitteet, eteneminen sekä pedagogiset ratkaisut, jotka pohjautuvat oppilaan kielitaustaan ja omaan kulttuuriperimään.

Oppilaiden, joiden suomen kielen taito ei ole riittävä yleisopetukseen, opetus järjestetään Hangossa valmistavassa opetuksessa edellyttäen, että oppilasmäärä on riittävän suuri. Ala- ja yläkouluikäiset opiskelevat oppilaiden lukumäärästä riippuen omassa ryhmässään. Valmistavaa opetusta annetaan oppilaille korkeintaan yhden lukuvuoden, minkä jälkeen oppilaita integroidaan koulujen muihin opetusryhmiin. Oppilas voi myös saada kotikielen opetusta, jos ryhmä muodostuu ja huoltaja sitä haluaa. Oppilasta rohkaistaan oman äidinkielen opiskeluun, ja vanhempia kannustetaan säilyttämään oma kieli- ja kulttuuriperimänsä ja siirtämään sitä lapsilleen.

Oppilaille tehdään pedagoginen arvio ja tehostetun tuen oppimissuunnitelma opintojen alkaessa. Oppimissuunnitelmaan kirjataan oppilaan koulu- ja kulttuuritausta, tavoitteet sekä heikkoudet ja vahvuudet. Oppimissuunnitelmaa päivitetään oppilaan opintojen edetessä, ja sen tiedot siirtyvät yleisopetuksen kouluun, johon oppilas siirtyy. Valmistavan luokan opettaja on tukena oppilaan siirtyessä yleisopetukseen ja tarvittaessa siirtymän jälkeen. Näiden oppilaiden arviointi voi erota koulujen yleisistä arviointimenetelmistä.

Maahanmuuttajien opetus

Valmistavassa opetuksessa jokaiselle oppilaalle tehdään oma oppimissuunnitelma. Opetuksessa harjoitellaan puhumista, kirjoittamista, lukemista ja kuullun ymmärtämistä.

Kielitietoutta opetetaan oppilaan iän ja taustan mukaan. Opetuksen apuna käytetään oppikirjojen lisäksi pelejä, lauluja ja tietoteknisiä sovelluksia. Oppilaan kielitaidon taso ja sen vahvistaminen pyritään ottamaan huomioon kaikkien oppiaineiden opetuksessa. Opetuksen sisällöt on jaettu alkeiskielitaitoon ja peruskielitaitoon.

Alkeiskielitaito

Aiheet

- aakkoset ja numerot, lukutaito
- koti ja perhe, ihminen
- tervehdykset ja koulussa tarvittavat sanonnat
- asuminen, liikkuminen, harrastukset
- ajanmääreet, värit ja matematiikan käsitteet

Kielitieto

- suomen kielen äänteet ja aakkoset, mekaaninen kirjoittaminen
- yksikkö ja monikko
- aikamuotoja ja sijamuotoja tarpeen mukaan
- verbintaivutus
- lauseoppia tarpeen mukaan

Lukeminen ja kirjoittaminen

- kirjain-ääne -vastaavuus
- mekaaninen luku- ja kirjoitustaito
- tekstiviesti, postikortti, lyhyt esittely itsestä
- ymmärtävä lukutaito, pääasioiden etsiminen lyhyestä tekstistä

Puheviestintä

- tervehtiminen ja esittäytyminen
- pyytäminen, kiittäminen ja anteeksi pyytäminen fraaseina
- omien tarpeiden ja tunteiden esittäminen
- mielipiteen ilmaiseminen

Peruskielitaito

Aiheet

- kulttuuri ja urheilu, liikenne ja terveys
- juhlapäivät ja perinteet, suomalainen elämänmuoto
- eri oppiaineiden sanastot

Kielitieto

- sijamuodot ja aikamuodot laajemmin, passiivi ja joitakin moduksia
- sanaluokat ja sanojen taivuttaminen
- nominaalimuotojen ja lauseenvastikkeiden ymmärtäminen
- puhekielen ja kirjoitetun kielen eroja
- välimerkit ja oikeinkirjoitus

Lukeminen ja kirjoittaminen

- sujuva luku- ja kirjoitustaito
- tiedonhankinta erityyppisistä lähteistä, koevastaus
- ikäkauden mukaiset sadut, kertomukset, runot ja kaunokirjalliset teokset

Puheviestintä

- keskustelun aloittaminen ja sen ylläpitäminen
- mielipiteen ilmaiseminen ja sen perusteleminen

- kuullun tai luetun asian selostaminen
- puhelinkeskustelu
- puuttuvan kielitaidon kompensoiminen selittämällä

Tavoitteet vuosiluokille 7-9

Oppilas

- selviytyy suomen kielellä jokapäiväisissä kielenkäyttötilanteissa
- valmistautuu opiskelemaan eri oppiaineita suomalaisessa koulussa
- ymmärtää suomenkielen perusrakenteet
- hallitsee eri aihepiirien perusanaston
- harjoittelee opiskelutaitoja
- tutustuu lähiympäristöönsä, suomalaiseen luontoon, kulttuuriin ja yhteiskuntaan
- motivoituu opiskelemaan suomen kieltä
- suhtautuu luottavaisesti tulevaisuuteensa Suomessa
- saa joustavan siirtymäpohjan, mikäli hän palaa kotimaahansa ja jatkaa koulunkäyntiään siellä
- suorittaa oppivelvollisuuden loppuun
- on ylpeä ja tietoinen omasta etnisestä taustastaan.

Keskeiset sisällöt

Kielen eri osa-alueet: puhuminen, kuullun ja luetun ymmärtäminen, kirjoittaminen

Aihepiirit

- koulu ja koti
- ympäristö
- oman paikkakunnan palvelut
- matematiikka
- tietotekniikka

Koulun ohella oppilaiden opiskelun etenemistä seurataan säännöllisesti sivistystoimen S2-ryhmän kokouksissa, ja sovitaan sekä koulu- että oppilaskohtaisista S2-, ja tukiopetustunneista, sekä mahdollisista avustajaresursseista.

10. KAKSIKIELINEN OPETUS

Hangossa perusopetusta tarjotaan joko suomeksi tai ruotsiksi. Kaksikielistä opetusta ei tarjota vaikka kouluympäristöt pyritään pitämään kaksikielisenä. Kielikylpyä tai kielirikasteista opetusta ei myöskään tarjota.

11. ERITYISEEN MAAILMANKATSOMUKSEEN TAI KASVATUSOPILLISEEN JÄRJESTELMÄÄN PERUSTUVA OPETUS

Hangossa ei järjestetä erityiseen maailmankatsomukseen tai kasvatusopilliseen järjestelmään perustuvaa perusopetusta.

12. VALINNAISUUS PERUSOPETUKSESSA

Hangon suomenkielisen perusopetuksen tuntijakosuunnitelmassa, hyväksytty 7.4.2015, on määritelty millä luokkatasoilla ja oppituntimäärillä toteutetaan taito- ja taideaineiden valinnaisaineet sekä muut valinnaiset aineet.

Vuosiluokat 1-6

Taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit

Taito- ja taideaineiden valinnaisaineista koulukohtaisesti määritellään tavoitteet ja sisällöt vuosittain koulun työsuunnitelmassa vuosiluokkien 1-3 ja 5 yhden viikkotunnin oppiaineen osalta. Vuosiluokan 6 kahden viikkotunnin oppiaine on oppilaan valinta joko tekstiilityö tai tekninen työ.

Valinnaiset aineet

Vuosiluokkia 4-6 varten oppilas tekee valinnan kahdesta vaihtoehdosta, joko vaihtoehto A tai vaihtoehto B

A. A2-ruotsi

- 4. vuosiluokalla kaksi viikkotuntia
- 5. vuosiluokalla kaksi viikkotuntia
- 6. vuosiluokalla kaksi viikkotuntia

B. Valinnaisaineiden kokonaisuus

- 4. vuosiluokalla kaksi viikkotuntia; kurssi: Lukudiplomi ja ilmaisu
- 5. vuosiluokalla yksi viikkotunti; kurssi: Soveltava matematiikka
- 6. vuosiluokalla kaksi viikkotuntia; kurssi B1-ruotsi

4. lk. Lukudiplomi ja ilmaisu

Lukudiplomi ja ilmaisu on A2-kielen vaihtoehtoinen kahden vuosiviikkotunnin oppilaan valitsema valinnaisaine neljännelle vuosiluokalle.

Tavoitteet

- Oppilas tutustuu eri aihepiireihin liittyvään kaunokirjallisuuteen.
- Oppilas keskustelee ja kertoo lukemastaan.
- Oppilas kartuttaa keskustelutaitojaan
- Oppilas harjoittelee puheen ja/tai esitelmän pitämistä
- Oppilas dramatisoi lukemaansa

Sisällöt

- Lukudiplomin suorittaminen: kriteerinä voidaan käyttää opetushallituksen lukudiplomia tai paikallisesti määritelyä aineistoa ja kriteereitä.
  - Yhteiset, opastetut kirjastokäynnit.
  - Luettuun liittyvät sisältö-, ilmaisu- ja pohdintatehtävät
- Dramatisointi ja/tai lausuntaa

5.lk Soveltava matematiikka

Soveltava matematiikka on yhden vuosiviikkotunnin mittainen oppilaan valitsema kokonaisuus A2-kielen sijaan.

Tavoitteet

Matemaattisten tehtävien ratkomisen käytössä olevaa oppikirjaa seuraten. Matematiikan taitojen kehittäminen osana arkipäivää toiminnallisina keinoin.

Sisällöt

- mittaaminen käytännössä
- asteet

- tilavuuksien hahmottaminen
- yhtälöt
- geometrinen kappaleiden rakentaminen
- matemaattiset ja loogiset pelit
- yksin/pareittain/ryhmissä ratkaistavat ongelma- ja päättelytehtävät
- rahankäyttö harjoitukset
- lukujonoharjoitukset ja kertotaulut

Vuosiluokat 7-9

Taito- ja taideaineiden valinnaisten sekä valinnaisten aineiden tuntien sisällöt ja tavoitteet on määritelty jäljempänä omassa kappaleessaan.

Taito- ja taideaineiden valinnaiset tunnit

Taito- ja taideaineiden valinnaisissa tunneissa oppilas valitsee sekä kahdeksannelle että yhdeksännelle luokalle yhden kahden vuosiviikkotunnin (1x2t) valinnan seuraavissa aineissa

- kotitalous
- kuvataide
- tekninen työ
- tekstiilityö
- liikunta.

Taito ja taideaineiden valinnaisissa tunneissa oppilas valitsee lisäksi kahdeksannelle luokalle yhden vuosiviikkotunnin (1x1t) valinnan seuraavista aineista

- valokuvaus
- teknisen työn peruskurssi
- mailapelit
- kuntoliikunta
- makumatka maailmalle.

Valinnaiset aineet

Valinnaisissa aineissa oppilas valitsee sekä kahdeksannelle että yhdeksännelle luokalle yhden kahden vuosiviikkotunnin (1x2t) valinnan seuraavista aineista

- kotitalous
- kuvataide
- saksa
- ranska
- tietotekniikka.

Valinnaisissa aineissa oppilas valitsee erikseen kahdeksannelle ja yhdeksännelle luokalle yhden vuosiviikkotunnin valinnan (1x1t) molempina vuosiluokkina seuraavista aineista

- valokuvaus
- teknisen työn peruskurssi
- mailapelit
- kuntoliikunta
- makumatka maailmalle
- musiikki (valittavana vain 9 lk:lle)
- kokeellinen kemia
- 10-sormijärjestelmä ja tekstinkäsittely
- teatteria tekemään
- yrittäminen tutuksi

- ruotsin/englannin keskustelukurssi
- kokkina luonnossa
- hygieniapassi haltuun.

Sekä taito- ja taideaineiden että valinnaisten aineiden tuntien valinnoissa ei samaa ainetta voi valita uudelleen.

Taito- ja taideaineiden ja valinnaisten aineiden ryhmiä muodostetaan kulloisenakin lukuvuotena koulun tuntikehyksen puitteissa.

KUVATAIDE

8. ja 9.luokka, 2 viikkotuntia

8. luokka

Tavoitteet

8. luokalla jatketaan jo tuttujen asioiden ja tekniikoiden harjoittelemista, mutta opetellaan myös uusia. Tavoitteena on mahdollisuuksien mukaan osallistua yhteen kotimaiseen tai ulkomaiseen taidekilpailuun taikka taidenäyttelyyn. Tutustutaan eri aikakausien ja/tai kulttuurien taiteeseen ja käytetään niitä oman tekemisen lähtökohtana.

Keskeiset sisällöt

- Oman kuvallisen ilmaisun kehittäminen eri tekniikoita kokeillen ja käyttäen
- Muiden tekemään taiteeseen tutustuminen ja sen käyttäminen oman tekemisen lähtökohtana
- Omien taidemieltymysten pohtiminen ja perusteleminen

9. luokka

Tavoitteet

9. luokalla on teknisen osaamisen ja taiteellisen ilmaisun kehittämisen lisäksi tavoitteena oppia tiedostamaan entistä paremmin oma tapansa työskennellä. Itsenäistä, pitkäjänteistä työskentelyä ja sen vaatimaa suunnittelua ja aikatauluttamista harjoitellaan kevätpuolella tehtävän lopputyön muodossa.

Keskeiset sisällöt

- Omien kuvataiteellisten vahvuuksien pohtiminen ja kehittäminen eteenpäin
- Itsenäisen työskentelyn harjoittelu

LIIKUNTA

8. ja 9. luokka, 2 viikkotuntia

Fyysisten ja motoristen valmiuksien syventäminen perusliikuntatuntien pohjalta.

Valinnaisen liikunnan kurssilla pyritään syventymään aikaisempiin opittuihin taitoihin. Sisällöstä käydään keskustelua kurssin alussa ja sen aikana, jotta sitä voitaisiin kehittää eteenpäin vielä tulevaisuudessakin.

Kurssin aikana monipuolistetaan liikunta valikoimaa, sisällyttäen siihen myös niitä lajeja, joihin ei perusliikuntatunneilla aika riitä. Mahdollisuuksien mukaan esim. golfia, itsepuolustuslajeja, keilailua, ammuntaa ja kuntosalityöskentelyä.

Kurssi arvioidaan numeraalisesti.

PÄÄTTÖARVIOINNIN KRITTEERIT ARVOSANALLE 8

- Osoittaa oppimis- ja yrittämishalua tunneilla

- Varustautuu ja pukeutuu liikuntatunnille tunnin sisällön mukaisesti
- Toimii vastuullisesti ja ottaa toiset huomioon noudattaen sääntöjä sekä sopimuksia

TIETOTEKNIikka

8. ja 9.luokka 2 viikkotuntia

Kahdeksannella luokalla syvennetään tietotekniikan perustaitoja oppilaiden lähtötaso huomioon ottaen. Keskitytään yleisiin työvälineohjelmiin ja Internetin vastuulliseen käyttöön. Oppilaita opastetaan tiedon hankinnassa, jäsentämisessä ja sen totuudenmukaisuuden arvioinnissa. Kurssilla tehdään laajempi projektityö multimedian avulla.

Yhdeksännellä luokalla keskitytään koodaukseen ja kotisivuihin. Samalla tarkennetaan Internetin käytön sääntöjä kuten kopiointia ja nettietikettiä. Kurssilla harjoitellaan myös laajemman tutkielman tekemistä.

Kurssista saa numeroarvostelun.

Hyvään arvosanaan (8) vaaditaan luonteva ja monipuolinen työvälineohjelmien käyttötaito sekä omatoiminen yksinkertaisten ohjelmien muokkauskyky eli koodaus.

KOTITALOUS

8-9. lk, 2 viikkotuntia

Tavoitteet

Valinnaisen kotitalouden tavoitteena on kerrata, syventää ja laajentaa seitsemännellä luokalla opittuja kotitalouden taitoja ja vahvistaa valmiuksia vastuulliseen työskentelyyn, yhdessä toimimiseen, yritteliäisyyteen ja kriittiseen tiedonhankintaan. Ryhmä- ja parityöskentelyssä perehdytään erityisruokavalioihin ja suunnitellaan itsenäisesti toteutettavia arkiaterioita ja teemakutsuja. Juhlakulttuuriin syvennyttään toteuttamalla projektiluontoisesti nuoren ensimmäinen juhla. Ajankohtaisten ruokatrendien lisäksi perehdytään suomalaiseen ruokaperinteeseen ja paneudutaan muiden maiden ruokakulttuurien erityispiirteisiin. Pyritään olemaan mukana kalenteriruokavuoden tapahtumissa luonnossa ja lähiympäristössä. Oppilasta ohjataan huomioimaan valinnoissaan ja kodin hoidossa ympäristö- ja kuluttajanäkökulma sekä kannustetaan itsenäiseen elämään ja yhdessä elämiseen.

8. lk

Keskeiset sisällöt

Suomalaista ruoka- ja leivonnaiskulttuuria
 Sadonkorjuuta ja säilöntää
 Ateriasuunnittelua
 Kalenterivuoden ja elämänkaaren juhlia
 Erityisruokavalioita
 Ravitsemussuositusten soveltamista
 Ruokaturvallisuutta
 Elintarviketuntemusta
 Vastuun ottamista
 Vuorovaikutustaitoja
 Vaatehuollon ja puhtaanapidon kertausta

Ajankäytön suunnitelmallisuutta
 Kotitalouden teknologiaa
 Harkitsevaa kuluttamista
 Ympäristötietoisuutta
 Median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin
 Arjenhallintataitoja

9. lk

Keskeiset sisällöt

Kansainvälisen ruokakulttuurin perusteita
 Ruoka- ja juhlakulttuuria
 Elintarviketuntemusta
 Ruoanvalmistus- ja leivontataitojen syventämistä
 Ympäristötietoisuutta
 Kestäviä ja terveellisiä ruokavalintoja
 Itsenäiseen elämään valmistautumista
 Vuorovaikutustaitoja
 Ajankäytön suunnitelmallisuutta
 Vastuullisen talouden suunnittelua
 Median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin
 Arjenhallintataitoja

TEKSTIILITYÖ

8. ja 9. luokka, 2 viikkotuntia

Valinnaisena oppiaineena tekstiilityö antaa kädentaidoista kiinnostuneelle oppilaalle mahdollisuuden jatkaa perusopetuksessa saamiensa tietojen ja taitojen syventämistä oman tasonsa ja taitojensa mukaan peruskoulun 8. ja 9. vuosiluokalla.

Tavoitteet

Peruskoulun valinnaisen tekstiilityön keskeisenä tavoitteena on antaa oppilaalle monipuoliset mahdollisuudet tutustua tekstiilityön eri osa-alueiden työtapoihin, käytettäviin materiaaleihin ja työvälineisiin. Oppiaineen yleisten tavoitteiden lisäksi valinnaisaineessa painottuu persoonallisen ja omaleimaisen käsityön tuottaminen, sekä suunnitelmallinen ja itsenäinen työskentely.

Keskeiset sisällöt

Oppilas valmistaa ohjatusti erilaisilla käsityötekniikoilla vapaavalintaisia tekstiilejä sekä oppii seuraamaan valmiita ohjeita ja etsimään itsenäisesti tietoa.
 Kehittää osaamistaan eri tekstiilityötekniikoissa, materiaalituntemuksessa sekä työvälineiden ja koneiden käytössä. Dokumentoi ja arvioi omia töitä.
 Osaa toimia vastuullisena ryhmän jäsenenä.
 Oppilas oppii ostamaan, kierrättämään, huoltamaan, suunnittelemaan ja valmistamaan sekä vaatteita että kodintekstiilejä. Projektiluontoisissa töissä korostuu yhteys muihin oppiaineisiin ja koulun ulkopuolisiin yhteistyökumppaneihin.

Arviointi

Kahdeksannen ja yhdeksannen luokan kahden vuosiviikkotunnin arviointi tapahtuu numeroarviointina. Tämän rinnalla käytetään itse arviointia, joka toteutetaan oppimispäiväkirjan avulla.

Päätösarvioinnin kriteeri arvosanalle 8

oppilas kykenee suunnittelemaan ohjatusti valmistuskelpoisen tuotteen. Suunnittelussa on otettu huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaalit, työmenetelmät ja omat taidot sekä tuotteen tarkoituksenmukaisuus. Oppilas hallitsee perustekniikat ja osaa tarvittaessa soveltaa niitä Työskentely on tarkoituksenmukaista ja huolellista. oppilas noudattaa työturvallisuusohjeita. Työskentely on itsenäistä ja tarvittaessa hän osaa pyytää apua. Valmiista tuotoksesta tulee käyttökelpoinen. Oppilas pystyy arvioimaan omaa työskentelyä ja oppimistaan tuotteen valmistusprosessissa.

TEKNINEN TYÖ

8. ja 9. luokka, 2 viikkotuntia

Teknisen työn valinnaiskursilla syvennetään teknisen työn eri osa-alueiden taitoja ja tietoja.

Tavoitteena on kädentaitojen harjaannuttaminen ja jatkuvaan käsityön harrastamiseen ja tekemiseen kannustaminen. Samalla ohjataan oppilasta kokonaisen suunnitteluprosessin hallintaan ja ongelmaratkaisukykyyn kehittämiseen.

Luodaan laaja-alainen käsitys nykyteknologian mahdollisuuksista, mutta samalla opetetaan myös kriittistä ajattelua. tärkeätä on hahmottaa käsityötä ja muotoilua oleellisena osana suomalaista kulttuuria.

Teknisessä työssä tutustutaan erilaisiin ammatteihin ja autetaan tulevaan ammatinvalintaan liittyvissä ratkaisuisissa. tutustumiskäynneillä opitaan ymmärtämään yritystoimintaa ja teollisia prosesseja. Oppilas oppii huomaamaan, että materiaalien vastuullinen käyttö vähentää jätteen määrää ja oikea materiaalin valinta tukee työskentelyä ja valmiista töistä tulee käyttökelpoisempia. Oppilas oppii myös huoltamaan ja korjaamaan esineitä ja huomaa, että jokaisella esineellä on oma elinkaarensa.

Sisällöt ja käytettävissä olevat materiaalit sekä työvälineet ohjaavat suunnittelua ja työskentelyä. Ideana on pääsääntöisesti oppilaan omasta kiinnostuksesta ja tarpeesta tehtävä tuote ja työskentelyprosessi. Tutkitaan ja työstetään erilaisia materiaaleja. Työstökoneiden käytössä opetellaan oikeaa ja vastuullista sekä turvallista käyttöä. Harjoitellaan myös teknisen piirustuksen alkeita. töiden tekemisessä kiinnitetään huomiota töiden viimeistelyyn. Opitaan tekemään töitä sekä yksin että ryhmässä.

Päätösarvioinnin kriteeri arvosanalle 8

oppilas kykenee suunnittelemaan ohjatusti valmistuskelpoisen tuotteen. Suunnittelussa on otettu huomioon käytettävissä oleva aika, välineet, materiaalit, työmenetelmät ja omat taidot sekä tuotteen tarkoituksenmukaisuus. Oppilas hallitsee perustekniikat ja osaa tarvittaessa soveltaa niitä Työskentely on tarkoituksenmukaista ja huolellista. oppilas noudattaa työturvallisuusohjeita. Työskentely on itsenäistä ja tarvittaessa hän osaa pyytää apua. Valmiista tuotoksesta tulee käyttökelpoinen. Oppilas pystyy arvioimaan omaa työskentelyä ja oppimistaan tuotteen valmistusprosessissa.

VALINNAINEN KIELI (B2) (4vkt)

Ranska, saksa B2-kieli

vuosiluokille 8-9

Tavoitteet

- Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Tutustutaan kyseisten kielten kielialueeseen ja elämänmuodon joihinkin keskeisiin piirteisiin.

- Kielenopiskelutaidot

Oppilasta rohkaistaan elinikäiseen oppimiseen ja kartuttamaan omaa kielitaitoaan sekä löytämään

itselleen sopivat tavat oppia kieltä.

- Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Harjoitellaan suullista ja kirjallista vuorovaikutusta eri viestintäkanavia käyttäen ja tuetaan oppilasta kielellisten viestintästrategioiden käytössä.

- Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Rohkaistaan oppilasta tulkitsemaan ikätasolleen sopivia ja itseään kiinnostavia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä.

- Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Harjoitellaan pienimuotoista puhumista ja kirjoittamista sekä kiinnitetään erityistä huomiota ääntämiseen ja oleellisimpiin rakenteisiin.

8. – 9. lk

Keskeiset sisällöt

- Erilaiset tilanteet ja aihepiirit oman ja opiskeltavan kielen kielialueen näkökulmasta.

Tutkitaan ja vertaillaan opiskeltavalle kielelle luonteenomaisia ja jo opituista kielistä tuttuja ja yhdistäviä piirteitä. Etsitään oppilaita kiinnostavaa tietoa kielialueen kulttuurisista ja muista ilmiöistä.

- Asetetaan omia tavoitteita, opetellaan antamaan ja vastaanottamaan palautetta

Keskeisiä aiheita ovat minä itse, perheeni, ystäväni, koulu, harrastukset ja vapaa-ajan vietto sekä elämä kohdekielisessä ympäristössä. Kiinnitetään erityisesti huomiota luontevan ääntämisen harjoitteluun.

- Keskeiset rakenteet

Opetellaan kunkin kielen ominainen keskeinen kielioppi kielten oppikirjojen sisältöjen mukaisesti

- Viestintästrategiat

dialogi

lyhyiden viestien kirjoittaminen

erilaiset tekstit

erilaiset arkipäivän tilanteet

Arviointi

Perustuu valtakunnallisen opetussuunnitelman arviointikriteereihin.

LIIKUNTA, mailapelikurssi

8. lk: ja 9. lk, 1viikkotunti

Mailapelikurssi: sulkapallo, pöytätennis, pesäpallo, salibandy ja mahdollisuuksien mukaan tennistä.

Arviointi

Hyväksytty / Hylätty

KUNTOLIIKUNTA

8. lk: ja 9. lk, 1 viikkotunti

Tarkoituksena on vahvistaa monipuolisin tavoin kestävyyttä (aerobista kuntoa), kehon hallintaa (motorista kuntoa), lihasvoimaa, lihaskestävyyttä ja nivelten liikkuvuutta (tuki- ja liikuntaelimestön kuntoa).

Arviointi

Hyväksytty / Hylätty

KOKEELLINEN KEMIA

8. tai 9. luokka, 1 viikkotunti

Tutkitaan erilaisia luonnonilmiöitä tekemällä kokeellisia töitä ja tutkimuksia. Tehdään kvalitatiivisia töitä kuten titraus, tislaukset ja sakkakokeet oppilaiden toiveet huomioon ottaen. Töiden avulla tutustutaan myös ainemäärän käsitteeseen ja reaktioyhtälöihin.

Kurssin arvostelu on Hyväksytty tai Hylätty.

TEATTERIA TEKEMÄÄN

8. ja 9. luokka, 1 viikkotunti

Teatterikurssilla harjoitellaan näyttämöilmaisua eri tavoin. Alussa on pyrkimys ilmaisun vapauttamiseen näyttämöliikunnan, mimiikan ja improvisoinnin keinoin. Myöhemmin tavoitteena on oman produktion valmistaminen.

Teatterikurssilla oppilaat voivat

- a) tehdä esityksen oman käsikirjoituksen ja omien ideoiden pohjalta
- b) muokata valmiin käsikirjoituksen omaksi ohjelmakseen.

Päätösarviointi

Arviointi: Hyväksytty / Hylätty

RUOTSIN KIELEN KESKUSTELUKURSSI

8. ja 9. lk: 1 viikkotunti

Tavoitteet

Oppilaan suullinen kielitaito vahvistuu ja hän selviytyy paremmin arkipäivän puhetilanteista ruotsin kielellä.

Sisältö

Oppitunneilla harjoitellaan jokapäiväisiä elämän puhetilanteita mm. dialogien ja draaman avulla. Puheen avulla aktivoidaan myös sanavarastoa ja syvennetään rakenteiden hallintaa.

Arviointi

Hyväksytty / Hylätty.

ENGLANNIN KIELEN KESKUSTELUKURSSI

8. ja 9. lk: 1 viikkotunti

Tavoitteet

Oppilaan suullinen kielitaito vahvistuu ja hän selviytyy paremmin arkipäivän puhetilanteista englannin kielellä.

Sisältö

Oppitunneilla harjoitellaan jokapäiväisiä elämän puhetilanteita mm. dialogien ja draaman avulla.

Arviointi

Hyväksytty / Hylätty.

10-SORMIJÄRJESTELMÄ JA TEKSTINKÄSITTELY

8. ja 9 lk, 1 viikkotunti

Tavoitteet ja sisällöt

Kurssin tavoitteena on omaksua 10-sormijärjestelmä, oppia käyttämään sujuvasti Word-tekstinkäsittelyohjelmaa sekä laatimaan erilaisia asiakirjoja ja käsittelemään kuvia.

Tunneilla opetellaan uusimpien tekstinkäsittelyohjelmien käyttöä ja kirjoittamaan 10-sormijärjestelmällä. Sitä harjoitellaan käyttäen apuna kirjain-, sana-, lause- ja tekstiharjoituksia. Kurssilla perehdytään myös yleisimpien asiakirjojen tuottamiseen.

Tunneilla opitaan myös perustaidot tietokoneella tehtävästä kuvankäsittelystä. Kuvankäsittelyssä opitaan tuottamaan digitaalisia kuvia ja rajaamaan ja kehystämään niitä ja liittämään kuvat tekstiin ja sähköpostiin.

Kurssi etenee kunkin oppilaan henkilökohtaisen edistymisen tahdissa.

Arviointi

Hyväksytty / Hylätty.

MUSIIKKI

9 lk 1 viikkotunti

Tavoitteet ja sisällöt

Kurssin tavoitteena on rohkaistua laulamaan ja oppia tuntemaan erilaisia kuoromusiikin ilmaisutapoja. Jazz, iskelmä, 60luvun pop, rock, rap, elokuvamusiikki, suomalainen iskelmä. Opitaan esiintymään yksin ja pienessä ryhmässä.

Tunneilla harjoitellaan yhteislaulua ja yksinlaulua. Tutustutaan erilaisiin musiikinlajeihin ja lauletaan tunnettuja iskelmiä sekä rock and rollia. Kehitetään sävelkorvaa ja opetellaan musisoimaan.

Kurssi on koulun musiikkiluokassa. Kurssi etenee kunkin oppilaan henkilökohtaisen musikaalisen edistymisen ja ryhmän laulutaitojen tahdissa.

Arviointi

Hyväksytty / Hylätty.

MAKUMATKA MAAILMALLE

8. ja 9 lk, 1 viikkotunti

Tavoitteet

Tavoitteena on tutustua eri ruokakulttuurien erityispiirteisiin ja suomalaisen kalenterivuoden juhlaruokaperinteisiin monipuolisesti seitsemännen luokan kotitalouden taitoja kehittäen. Opitaan ymmärtämään erilaisia tekijöitä vieraiden ruokakulttuurien taustalla ja vahvistetaan omaa kansallista ruokaperinnetuntemusta. Suunnitellaan ja toteutetaan ajankohtaisia suomalaisia ja kansainvälisiä ruokatrendejä. Pohditaan ruokaan liittyviä merkityksiä ja seurataan mediassa käytävää ruokakeskustelua.

Sisällöt

Maaailman suurimmat ruokakulttuurialueet

Oppilaiden valitsevat kansainväliset ruokakulttuurit

Suomalaista ruokaa ulkomaalaiselle vieraalle
Maahanmuuttajien ruokakulttuureja

Arviointi
Hyväksytty / Hylätty

TEKNISEN TYÖN PERUSKURSSI

8. ja 9. lk, 1 viikkotunti

Teknisen työn peruskurssin sisältö on sovellettu teknisen työn kahden viikkotunnin sisällöistä. Koska aikaa on vain yksi viikkotunti, pyritään käymään läpi oppilaiden kiinnostuksen mukaisia sisältöjä.

Arviointi
Hyväksytty / Hylätty

YRITTÄMINEN TUTUKSI

8. ja 9. lk, 1 viikkotunti

Tavoitteena on kehittää oppilaan sisäistä ja ulkoista yrittäjyyttä. Sisäisen yrittäjyyden tarkoituksena on innostaa oppilasta opiskeluun ja vastuun ottamiseen omasta työstään. Ulkoisella yrittäjyydellä tarkoitetaan tutustumista yritystoimintaan ja sen perusteisiin. Otetaan selvää erilaisista yritysmuodoista ja yrityksen perustamisesta. Työskentely toteutetaan käytännönläheisesti tekemällä pääasiallisesti erilaisia harjoituksia ja projekteja. Tärkeässä osassa on myös vierailut hankolaisiin yrityksiin, yhdistyksiin ja järjestöihin. Myös kummiyritystoimintaa pyritään järjestämään.

Arviointi
Hyväksytty / Hylätty

VALOKUVAUS

8. ja 9. luokat, 1 viikkotunti

Tavoitteet ja sisältö

Kameran tekniikkaan ja valokuvauksen eri lajeihin (muotokuvaus, maisemakuvaus, dokumenttikuvaus, jne.) tutustumisen lisäksi valokuvaukskurssilla opetellaan muun muassa sommittelun ja

KOKKINA LUONNOSSA

8. ja 9. luokat, 1 viikkotunti

Tavoitteena on, että oppilas saa tarvittavat tiedot ja taidot nauttiakseen ja selviytyäkseen retkeilystä Hangon lähiluonnossa ja hänessä syttyy kipinä seikkailu- ja luontoliikuntaan.

Luokkatunnilla käydään läpi retken varusteisiin ja valmisteluihin liittyviä asioita sekä opetellaan tunnistamaan retken vaaratekijöitä. Oppitunnit pyritään pitämään pääsääntöisesti luonnossa. Retkillä opetellaan tekemään tulet, valmistamaan ruokaa retkikeittimellä ja nuotiolla, suunnistamaan polkuja pitkin ja hyödyntämään luonnon antimia.

Keväällä pyritään järjestämään mahdollisuus yön yli retkeen turvallisessa maastossa yhteistyökumppaneiden tuella. Yöretkelle oppilaat tarvitsevat makuupussin ja rinkan/ison repun. Retkeilyvarusteita pyritään järjestämään lainaan. Oppitunnit painottuvat 1. ja 5. jaksoon.

Arviointi perustuu aktiiviseen osallistumiseen ja oppitunneilla sekä retkillä annettujen tehtävien tekemiseen yhdessä ryhmän kanssa.

RETKEILIJÄN OIKEUDET JA VELVOLLISUUDET

- jokamiehen oikeudet
- luonnontuotteiden kerääminen
- tulenteke
- kalastaminen
- roskaton retkeily

RETKIVARUSTEET

- pukeutuminen ja pakkaaminen
- makuupussi, makuualusta, reppu, teltta
- puukko
- kännykkä ja kompassi

RUOANVALMISTUS LUONNOSSA

- juomavesi
- nuotioruoka
- retkikeitinruoka

ONGELMIA LUONNOSSA

- eksyksissä
- paleltuneena
- loukkaantuneena

kuvankäsittelyn perusteita sekä harjoitellaan katsomaan kuvia ja keskustelemaan niistä.

Arviointi

Hyväksytty / Hylätty

HYGIENIAPASSI HALTUUN

8. ja 9. luokat, 1 viikkotunti

Tavoitteet:

Hygieniapassi -valinnaisaineessa opiskellaan ja harjoitellaan elintarvikehygienian perusasiat. Kurssin lopussa suoritetaan osaamistesti, josta hyväksytysti suoriutumalla saa hygieniapassin.

Hygieniapassi on todistus elintarvikehygieenisestä osaamisesta. Suomen elintarvikelain mukaan hygieniapassi tarvitaan, mikäli työntekijä käsittelee työssään pakkaamattomia ja helposti pilaantuvia elintarvikkeita esim. kahvilassa, ravintolassa, kioskissa, pikaruokaravintolassa, elintarvikemyymälässä, päiväkodissa, suurkeittiössä tai elintarvikkeita valmistavassa tehtaassa.

Sisällöt:

- Mikrobiologian perusteet sekä elintarvikkeiden saastuminen
- Ruokamyrkytykset
- Hygieeniset työskentelytavat
- Henkilökohtainen hygienia
- Puhtaanapito
- Omavalvonta

- Suomen elintarvikelainsäädäntö ja viranomaiset

Kotitalouden opetuksessa käytettäviä työtapoja voivat olla käytännön työskentely tai kirjallinen työskentely yksin, pareittain tai ryhmässä, tutustumiskäynnit ja vierailijat.

Arviointikriteerit:

Oppiaineen hyväksytysti suorittaminen edellyttää oppilaan osallistumista tavoitteiden mukaiseen tuntityöskentelyyn itsenäisesti sekä osana ryhmää.

Hyväksytty/hylätty

13. VUOSILUOKAT 1 – 2

13.1 Siirtymä esiopetuksesta perusopetukseen

Hangossa esiopetus toteutetaan esiopetusryhmissä, jotka toimivat fyysisesti joko päiväkotien tai koulujen yhteydessä. Lapsen siirtyessä esiopetuksesta perusopetukseen esiopetuksen ja alkuopetuksen henkilöstö toimivat yhteistyössä. Koulut ja esikoulut ovat laatineet yhteistyösuunnitelmat, joiden mukaan toimitaan. Siirtymävaiheessa lähettävä taho, esikoulu, ottaa yhteyttä vastaanottavaan tahoon, lapsen tulevaan kouluun. Tavoitteena on, että lapsen siirtyminen esiopetuksesta kouluun on sujuvaa. Päivähoidon ja esiopetuksen piirissä mahdollisesti aloitetut tukitoimet jatkuvat tarpeen vaatiessa koulussa ilman katkosta.

13.4.1 Äidinkieli

Vuosiluokka 1

Vuorovaikutustaidot

Tavoitteet

Oppilas

- kertoo asioista ja omista kokemuksistaan
- kuuntelee toisten puheenvuoroja
- osallistuu ilmaisuharjoituksiin omien kykyjensä mukaan.

Sisällöt

- suullista ilmaisua koulun erilaisissa vuorovaikutustilanteissa
- rooli- ja draamaleikit

Lukeminen ja kirjoittaminen

Tavoitteet

Oppilas oppii

- kirjain-äännevastaavuuden
- lukemaan lyhyitä sanoja ja lauseita
- ymmärtämään lukemaansa
- luettelemaan kirjaimet aakkosjärjestyksessä
- pienet ja isot tekstauskirjaimet yksittäin saneltaessa
- kirjoittamaan helppoja, tuttuja sanoja virheettömästi
- tuottamaan tekstiä tietotekniikan avulla

Sisällöt

- kielellisen tietoisuuden kehittäminen riimien, runojen ja lorujen avulla
- käsitteet äänne, kirjain, tavu, sana
- sanojen purkaminen tavuiksi ja äänteiksi
- ääneen lukeminen
- oikeinkirjoitusharjoitukset
- tekstinymmärtämisharjoitukset
- isot ja pienet tekstauskirjaimet
- oikea kynäote
- tekstinkäsittelyohjelmaan tutustuminen

Kirjallisuus ja kieli

Tavoitteet

Oppilas

- innostuu lukemisesta
- lukee omaa lukutaitoaan vastaavia tekstejä.

Sisällöt

- monipuoliseen kirjallisuuteen tutustuminen opettajan lukemana tai itse lukien
- kirjastoon tutustuminen

Vuosiluokka 2

Vuorovaikutustaidot

Tavoitteet

Oppilas

- osallistuu keskusteluun
- tekee kysymyksiä keskusteltavasta aiheesta
- esittää mielipiteitään ja ajatuksiaan
- esiintyy rooliharjoituksissa

Sisällöt

- keskittyvä, tarkka kuuntelu
- päättelevä kuuntelu
- monipuoliset ilmaisuharjoitukset

Lukeminen ja kirjoittaminen

Tavoitteet

Oppilas oppii

- sujuvan mekaanisen lukutaidon
- ymmärtämään lukemaansa
- kirjoittamaan lyhyitä lauseita oikein
- kirjoittamaan pieniä tarinoita
- etsimään tietoa ikäkaudelle soveltuvista teksteistä
- käyttämään tekstinkäsittelyohjelmaa.

Sisällöt

- kielellisen tietoisuuden harjoitteet

- siirtyminen ääneen lukemisesta myös äänettömään lukemiseen
- tekstin ymmärtämisen harjoitukset
- oikeinkirjoitusharjoitukset
- mielikuvituksen käyttö kirjoittamisessa
- lauseen kirjoittamisen harjoittelu
- tietoteksteistä keskusteleminen ja niiden sisällön avaaminen
- kirjoitetun- ja puhekielen eron tunnistaminen
- pienimuotoiset työt tekstinkäsittelyohjelmalla

Kirjallisuus ja kieli

Tavoitteet

Oppilas

- oppii valitsemaan lukutaidolleen sopivaa ja itselleen mieluisaa luettavaa
- lukee ikäkaudelle soveltuvaa kirjallisuutta ja tekstejä
- ymmärtää aakkostamisen periaatteen kirjastossa.

Sisällöt

- kirjaston käytön harjoittelu
- elämykselliset keinot kirjojen käsittelyssä
- ikäkaudelle soveltuviin tietoteksteihin tutustuminen

13.4.4 Matematiikka

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

Matematiikkaa opitaan monipuolisesti eri aisteja, kehoa ja erilaisia välineitä käyttäen. Oppilas toimii sekä itsenäisesti että yhdessä tehden ja tutkien kulloisenkin oppimisympäristön suomien mahdollisuuksien mukaan.

Sisällöt

- lukumäärä, luvut ja numerosymbolit
- yhteen – ja vähennyslasku lukualueella 0-100
- yhteen- ja vähennyslaskun yhteys, yhteenlaskun vaihdannaisuus, vähennyslaskuparit, puuttuva yhteenlaskettava ja vähentäjä, pitkät yhteen- ja vähennyslaskut, kymmenylitys yhteenlaskussa, kymmenalitus vähennyslaskussa, vähennyslaskun tarkistaminen, tuplat, luvun puolittaminen ja kaksinkertaistaminen, parilliset ja parittomat luvut
- suuruusvertailua
- lukujonoja
- kellonajat: tasatunnit, puolet tunnit
- raha, €
- diagrammi
- geometriaa: kappaleita, tasokuvioita
- mittaamisen periaatteita: senttimetri

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

Matematiikkaa opitaan monipuolisesti eri aisteja, kehoa ja erilaisia välineitä käyttäen. Oppilas toimii sekä itsenäisesti että yhdessä tehden ja tutkien kulloisenkin oppimisympäristön suomien mahdollisuuksien mukaan

Keskeiset sisällöt

- yhteen- ja vähennyslaskua lukualueella 0–100
- alekkainlaskua, muistinumero yhteenlaskussa ja lainaaminen vähennyslaskussa, kymmenylitys yhteen- ja vähennyslaskussa, tasakymmenistä vähentäminen
- parittomat ja parilliset luvut
- tosi ja epätosi
- kertolaskun käsite, kertotaulut 1-5 ja 10, kertolaskun vaihdannaisuus
- jakolasku ja murtoluvun käsite: jakaminen yhtä suuriin ryhmiin, murtolukuja
- geometria: kappaleita, tasokuvioita, kolmikulmioita, nelikulmioita, monikulmioita
- kellonajat: tasatunnit, puolet tunnit, varttia yli, varttia vaille
- mittaaminen: senttimetri, metri, gramma ja kilogramma, litra ja desilitra
- yksinkertaisten taulukoiden ja diagrammien lukeminen

13.4.5 Ympäristöoppi

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

Oppilas

- kiinnostuu ja tulee uteliaaksi ympäristöstään leikkiin pohjautuvien ongelmanratkaisutehtävien avulla
- oppii tunnistamaan ympäristössään biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon kannalta omaan ikäänsä sopivaa perustietoa
- tutustuu omaan lähiympäristöönsä ja tunnistaa Hangon ominaispiirteitä Suomen eteläisimpänä kaupunkina
- oppii terveystensä ja hyvinvointinsa kannalta tarvittavaa perustietoa
- harjoittelee itsensä ja ryhmänsä kannalta tarpeellisia vuorovaikutustaitoja
- oppii pohtimaan omien tekojensa ja valintojensa vaikutusta lähiympäristössään.

Keskeiset sisällöt

Eliöt ja elinympäristöt: koulun piha ja lähiympäristö

- elottoman ja elollisen luonnon peruspiirteitä
- erilaisten elinympäristöjen havainnoiminen (esim. koulun piha ja metsä)
- tavallisimpien kasvi-, eläin- ja sienilajien tunnistaminen
- luonnon tarkkailu eri vuodenaikoina

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinympäristönä

- lähiympäristö ja kotiseutu
- yksinkertainen Suomen kartta
- sää ja sen vaihtelut
- vuorokausi, viikko, kuukausi ja vuodenaajat

Fysikaaliset ilmiöt ja niiden tekniset sovellukset

- valon ja äänen, niiden lähteiden ja ominaisuuksien tutkiminen ja näön ja kuulon suojeleminen

Aine

- tuttujen aineiden ominaisuuksien ja olomuotojen ja niiden muutosten tutkiminen (esim. vesi ja ilma)
- tuttujen materiaalien tutkiminen, säästävää käyttöä ja kierrätystä painottaen (esim. lasi, puu ja paperi)

Terveys ja turvallisuus

- ihmisen kehon kasvuun ja kehitykseen tutustuminen
- tunteet ja niiden hallinta
- yhdessä toimiminen, yhteiset säännöt
- puhtaus, lepo ja liikunta
- turvallinen koti ja koulumatka

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

Oppilas

- kiinnostuu ja tulee uteliaaksi ympäristöstään leikkiin pohjautuvien ongelmanratkaisutehtävien avulla
- oppii tunnistamaan ympäristössään biologian, maantiedon, fysiikan, kemian ja terveystiedon kannalta omaan ikäänsä sopivaa perustietoa
- tutustuu omaan lähiympäristöönsä ja tunnistaa Hangon ominaispiirteitä Suomen eteläisimpänä kaupunkina
- oppii terveystensä ja hyvinvointinsa kannalta tarvittavaa perustietoa
- harjoittelee itsensä ja ryhmänsä kannalta tarpeellisia vuorovaikutustaitoja
- oppii pohtimaan omien tekojensa ja valintojensa vaikutusta lähiympäristössään.

Keskeiset sisällöt

Eliöt ja elinympäristöt: koulun piha ja lähiympäristö

- erilaisten elinympäristöjen havainnoiminen (esim. puisto ja niitty)
- kasvin osat
- ruoan alkuperä ja tuottaminen (esim. leivän ja maidon tie, puutarhan ja luonnon antimia)

Oma lähiympäristö, kotiseutu ja maapallo ihmisen elinympäristönä

- Suomi osana maapalloa
- maapallon erilaiset alueet, maapallo eliöiden elinpaikkana
- karttoihin tutustuminen ja laatiminen (esim. huone-, piha-, kotiseutukartta)
- avaruudellisuus

Fysikaaliset ilmiöt ja niiden tekniset sovellukset

- lämmönlähteiden tutkiminen ja lämmön mittaaminen

Aine

- tuttujen aineiden ominaisuuksien ja olomuotojen ja niiden muutosten tutkiminen (esim. maa ja maalajit)
- tuttujen materiaalien tutkiminen, säästävää käyttöä ja kierrätystä painottaen (esim. muovi, metalli ja tekstiilit)

Terveys ja turvallisuus

- terveystottumukset ja omasta terveydestä huolehtiminen
- itsensä ja muiden arvostaminen
- kiusaamisen ehkäisy ja koskemattomuus
- ensiapu ja avun hälyttäminen
- turvallinen liikenne

13.4.6 Uskonto

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä
- tutustuu Jeesuksen elämään ja opetukseen
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.

Keskeiset sisällöt

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- minun juureni; perheen ja suvun arvoja ja perinteitä
- erilaiset perheet
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia

Eettisyyteen kasvaminen

- ihmisen arvo erityisesti luomisen näkökulmasta
- yhdessä elämisen kysymykset
- oikeudenmukaisuus
- kultainen sääntö

Luterilaisen kirkon elämä

- seurakunta oppilaan elämässä
- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta
- uskonnon keskeiset käsitteet ja symbolit

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

Oppilas

- oppii luottamusta elämään ja itseensä, kohtaamaan rohkeasti tulevaisuuden, ymmärtämään pyhän ulottuvuuden sekä näkemään uskonnon vaikutuksen omassa ja muiden elämässä
- tutustuu Jeesuksen elämään ja opetukseen
- ymmärtää kirkkovuoden ja Jeesuksen elämänkaaren välisen yhteyden
- tutustuu luterilaiseen kirkkoon ja seurakunnan toimintaan
- tutustuu muihin kristillisiin kirkkoihin ja ympäröiviin uskonnollisiin ja ei-uskonnollisiin katsomuksiin
- oppii eettisten asioiden pohdintaa, omien tunteiden ja kokemusten jakamista sekä kristillisen etiikan soveltamista.

Keskeiset sisällöt

Luottamus ja turvallisuus

- oppilaiden kokemuksista ja elämäntilanteista nousevia elämään ja kuolemaan liittyviä asioita

Arvokas ja ainutlaatuinen elämä

- minun juureni; perheen ja suvun arvoja ja perinteitä
- toisen ihmisen ja luonnon kunnioitus, valintojen tekeminen ja vastuullisuus
- teemaan liittyviä Raamatun kertomuksia
- suvaitsevaisuus

- alustava tutustuminen kouluyhteisön sekä lähiympäristön uskontoihin ja niiden keskeisiin tapoihin ja juhliin

Raamatun kertomuksia ja opetuksia

- Jeesuksen elämä ja opetukset

Eettisyyteen kasvaminen

- yhdessä elämisen kysymykset ja oikeudenmukaisuus
- toisen asemaan eläytyminen

Luterilaisen kirkon elämä

- ihmisarvo ja yksilöllisyys

Seurakunta oppilaan elämässä

- kirkko- ja kalenterivuoden juhlia ja niihin liittyviä kristillisiä sisältöjä ja tapoja
- luterilaisen kirkon käsitys Jumalasta, armosta, pelastuksesta ja Raamatusta
- uskonnon keskeiset käsitteet ja symbolit

13.4.7 Elämäkatsomustieto

Vuosiluokka 1

Tavoitteet

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään
- etsiä ja rakentaa identiteettiään
- tutustua suvaitsevaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteisiin
- oppia kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.

Keskeiset sisällöt

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- toisen kohtaaminen ja hänen asemaansa asettautuminen
- oikea ja väärä
- suvaitsevaisuus ja syrjintä
- ystävyys ja sen merkitys

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- Kuka olen ja mitä osaan?
- suomalainen kulttuuri
- monikulttuurisuus

Yhteisö ja ihmisoikeudet

- yhteiselämän perusteita; säännöt, luottamus, rehellisyys, reiluus
- kultainen sääntö
- etiikan perusteita
- lapsen oikeudet

Ihminen ja maailma

- lähiympäristö ja oman toiminnan vaikutus siihen
- luonnon tulevaisuus ja kestävä kehitys
- elämän rajallisuus
- erilaiset kertomukset maailman synnystä

Vuosiluokka 2

Tavoitteet

Tavoitteena on edistää oppilaan pyrkimystä

- kasvaa kohtaamaan epävarmuutta ja kehittää taitojaan ilmaista itseään
- etsiä ja rakentaa identiteettiään
- tutustua suvaitsevaisuuden, oikeudenmukaisuuden ja kestävän kehityksen periaatteisiin
- oppia kantamaan vastuuta itsestä, toisista ihmisistä ja luonnosta.

Keskeiset sisällöt

Ihmissuhteet ja moraalinen kasvu

- toisen kohtaaminen ja hänen asemaansa asettautuminen
- oikea ja väärä
- suvaitsevaisuus ja syrjintä
- ystävyys ja sen merkitys

Itsetuntemus ja kulttuuri-identiteetti

- Kuka olen ja mitä osaan?

- suomalainen kulttuuri
- monikulttuurisuus
- Yhteisö ja ihmisoikeudet
- yhteiselämän perusteita; säännöt, luottamus, rehellisyys, reiluus
- kultainen sääntö
- etiikan perusteita
- lapsen oikeudet
- Ihminen ja maailma
- lähiympäristö ja oman toiminnan vaikutus siihen
- luonnon tulevaisuus ja kestävä kehitys
- elämän rajallisuus
- erilaiset kertomukset maailman synnystä

13.4.8. Musiikki

Vuosiluokat 1-2

Vuosiluokkien 1-2 musiikin opetus liittyy luontevasti koulun arkeen ja juhlaan.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- toimimaan osana musiikillista ryhmää
- laulamaan ja soittamaan ryhmän jäsenenä
- käyttämään ääntään luontevasti
- kokemaan ja hahmottamaan ääniympäristöä, ääntä ja musiikkia liikkuen ja kuunnellen
- suunnittelemaan ja toteuttamaan pienimuotoisia sävellyksiä tai muita kokonaisuuksia erilaisia ilmaisukeinoja käyttäen
- vaalimaan omaa kulttuuriperintöä ja arvostamaan muiden kulttuurien musiikkia
- ymmärtämään musiikin merkintätapojen peruseräitä
- toimimaan vastuullisesti musisoinnissa.

Keskeiset sisällöt

Laulaminen

- luontevan äänenkäytön opettelua
- yhteislauluja monipuolisesti: lauluja vuodenkierron mukaan, lauluja omasta ja muista kulttuureista, oppilaiden omat kappalevalinnat.

Soittaminen

- tarkoituksenmukaista soittimien ja välineiden käytön opettelua
- soittotehtäviä käytössä olevilla soittimilla

Musiikin peruskäsitteet

- musiikin peruskäsitteistöön tutustuminen laulaen, soittaen, liikkuen ja loruillen
- rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia, muoto

Musiikillinen keksintä

- keksimiseen ja ilmaisuun rohkaiseminen
- oppilaiden omat pienimuotoiset sävellykset tai äänisommitelmat

Kuuntelu

- oppilaiden kokemukset musiikista ja arjen ääniympäristöistä
- koulu- ja lähiympäristön äänimaailma
- musiikin kuuntelua keskittyen, eläytyen ja rentoutuen

13.4.9 Kuvataide

Vuosiluokat 1-2

Tavoitteet

Oppilas

- tutustuu laajasti eri taidemuotoihin yksin ja ryhmässä
- tutustuu paikallisten taiteilijoiden tuotantoon ja kulttuuriin, sekä harjoittelee kriittisen arvioinnin ilmaisua
- harjaantuu mielikuvituksen, toiminnallisuuden ja leikillisyyden käyttämiseen kuvallisessa ilmaisussa
- harjoittelee kuvallista viestintää mm. teknologiaa hyödyntäen
- valmistaa töitä yksilö- ja ryhmätöinä oppiainerajat ylittäen.

Keskeiset sisällöt

- piirustus
- maalaus
- rakentelu
- askartelu
- taittelu
- kuvallinen viestintä
- muotoilu
- havaitsemisen ja arvioinnin taitojen harjoittelu
- erilaisiin työmenetelmiin ja työvälineisiin tutustuminen
- välinehuoltoa
- kulttuuriset piirteet kuvataiteessa
- paikallisiin kuvataiteilijoihin tutustuminen
- tuunaus trendien mukaan

13.4.10 Käsityö

Vuosiluokat 1-2

Tavoitteet

Oppilas

- tuottaa käsitöitä prosessinomaisesti tekstiili- ja teknisen työn materiaaleja ja tekniikoita käyttäen
- opettelee suunnittelemaan ja toteuttamaan kokonaisvaltaisia tuotoksia oppiainerajat ylittävistä ideoista esineiksi tai teoksiksi yksin tai ryhmässä.

Keskeiset sisällöt

- työvälineiden ja tekniikoiden sanaston opettelua
- erilaiset pistot ja saumat käsin ommellen
- kankaanpainantaa
- kudonnan, pujottelun ja solmeilun alkeita
- virkkaamisen alkeet
- nikkarointia
- erilaiset materiaalikokeilut
- kestävän kehityksen tuotteen valmistus
- trendien huomiointi

13.4.11 Liikunta

Vuosiluokat 1-2

Tavoitteet

Oppilas

- saa kokemuksia liikunnan tarjoamista mahdollisuuksista leikkiin, iloon, sosiaalisuuteen, rentoutumiseen ja terveytensä edistämiseen
- oppii tunnistamaan liikunnan tuottamia onnistumisen elämyksiä ja uskaltaa kokeilla uusia liikunnallisia asioita.

Keskeiset sisällöt

Kehonhallinta, tasapaino ja liikkuminen

- käyntiä, juoksua, kiipeilyä, hyppyjä ja heittoa eri liikuntalajeissa
- voimisteluleikkejä ilman välineitä ja erilaisilla välineillä ja telineillä

Yhteistyö, tunteiden tunnistaminen ja hallinta, ilo ja virkistys

- erilaisia sääntöpelejä esim. palloleikit ja –pelit
- musiikki- ja rytmileikit, luova liikunta, tanssi

Erilaisissa ympäristöissä liikkuminen

- suunnistusleikit, retkeily

Talvi- ja vesiliikuntaa mahdollisuuksien mukaan

- uimataidon kartoitus 2. luokalla

13.4.12 Varhennettu kielenopetus

Vuosiluokat 1-2

Hangossa suomenkielisille oppilaille annetaan varhennettua kielenopetusta englannin kielessä. Kieltä opetetaan yksi viikkotunti viikossa. Tunti voidaan jakaa pienimmiksi jaksoiksi integroimalla muun opetuksen ohien esim. musiikkiin ja kuvataiteeseen.

Tavoitteet

Painotamme varhennetussa kielenopetuksessa puhumista. Tavoitteena on, että oppilas oppii kuuntelemaan, ymmärtämään ja tuottamaan puhetta turvallisessa ja innostavassa ilmapiirissä leikinomaisin keinoin. Ääntämisen oikea opettelu alusta lähtien on tärkeää. Ensimmäisellä luokalla oppiminen tapahtuu leikkien, laulujen ja toiminnallisten pelien avulla. Toisella luokalla rinnalle tulee yksinkertaisten tekstien lukeminen ja kirjoittaminen. Mahdollisuuksien mukaan käytetään oppimisen tukena sähköisiä materiaaleja.

Keskeiset sisällöt

Opetellaan arkielämään liittyviä aiheita:

- tervehdykset, itsensä esittely
- numeroita
- värejä
- kehonosia
- vaatteita
- perheenjäseniä
- kodin huonekaluja
- ruokia ja juomia
- tekemistä kuvaavia sanoja

- koulutarvikkeita ja luokkasanastoa
- harrastuksia
- eläimiä
- kulkuvälineitä
- vuodenkiertoon liittyviä juhlia ja kulttuuritietoutta

14. VUOSILUOKAT 3 - 6

14.1. Siirtymävaihe 2 luokalta 3 luokalle

Toisen vuosiluokan lopussa kartoitetaan oppilaiden tuen tarve. On harkittava tarkkaan, onko oppilaalla ne valmiudet, joita vaaditaan uusissa oppiaineissa kolmannella vuosiluokalla. Kolmiportainen tuki voidaan joko lopettaa, jos sitä ei enää tarvita tai sitä voidaan lisätä tehostettuna tai erityisenä tukena. Jos oppilaat saavat uuden opettajan vuosiluokalla kolme, tulee toisen vuosiluokan opettajan ottaa yhteyttä vastaanottavaan opettajaan jakaakseen tietoa oppilaista.

14.4.1. Äidinkieli ja kirjallisuus

Tavoitteet luokilla 3 - 6: Oppilas saavuttaa sujuvan ja ymmärtävän lukutaidon, virheettömän oikeinkirjoituksen ja selkeän käsialan. Oppilas osaa ilmaista oman mielipiteensä puhuen ja kirjoittaen ja iloitsee omasta kielitaidostaan. Oppilas osaa hankkia tietoa itsenäisesti ja arvioi sitä kriittisesti.

3. lk

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

Erilaisten puhetilanteiden harjoittelu
 Omien kokemusten ja mielipiteiden jakaminen
 Erilaiset viestintätilat (esitykset, haastattelu, mielipide, esitelmä, keskustelu)
 Draamaharjoitukset
 Nukketeatteri

Kieli

Suomen kielen äänteet
 Virke ja lause
 Lopetusmerkit
 Eris- ja yleisnimet
 Yhdyssanat
 Synonyymit
 Sanaluokat (verbit, substantiivit, adjektiivit)

Lukeminen ja kirjoittaminen

Sujuvan lukutaidon vahvistaminen
 Lukustrategiat (ennakoiva, silmäilevä, sanatarkka, tietoja etsivä ja nopea lukeminen)
 Parilukeminen, lukupiiri
 Vuorokeskustelu
 Tekstinymmärtäminen
 Sana- ja käsitevaraston laajentaminen
 Tiedonhankinta (kirjasto, internet, aakkostaminen, hakusana, lähdekritiikki)
 Käsien kirjoittamisen sujuvoituminen ja näppäintaitojen harjoittelu
 Oikeinkirjoituksen perusasiat (virkkeen lopetusmerkit ja iso alkukirjain virkkeen alussa ja erisnimissä, pilkku luettelossa, vuorosanaviiva)

Lausetyypit (toteamus, käsky, kielto ja kysymys)

Kertomuksen kirjoittaminen

Tekstintuottamisen apukeinot (ajatuskartta, prosessikirjoittaminen, juonikaavio)

Erilaiset tekstityypit (satu, runo, mainos, uutinen, sarjakuva, haastattelu, gallup)

Kirjallisuus

Lukuharrastuneisuus

Myönteisen lukukokemuksen luominen (kirjamaistiaiset, kirjavinkkaus, omaa lukutaitoa vastaavan kirjallisuuden löytäminen)

Kirjallisuuden käsitteet (juoni, pää- ja sivuhenkilöt, tapahtuma-aika ja –paikka)

Kirjaston aktiivinen käyttö

Koti- ja ulkomainen lasten ja nuorten kirjallisuus sekä tietokirjallisuus

Koulun juhlaperinteet.

Media

Median rooli oppilaan arjessa

4. lk

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

Puhe-esitys

Asiointitilanteiden harjoittelu

Puhe- ja kirjakielen erot

Haastattelu

Mielipide

Esitelmä

Keskustelu

Draamaharjoitukset

Varjoteatteri

Kieli

Yhdyssanat

Virke ja lause

Pää- ja sivulause

Sanaluokat (nominat, verbit ja taipumattomat sanat)

Lukeminen ja kirjoittaminen

Tekstilajit (kertomus, runo, uutinen, blogi, tietoteksti, mielipidekirjoitus)

Sarjakuva

Elokuvan ja animaation kieli

Kertomuksen kirjoittaminen (juoni, pää- ja sivuhenkilöt, tapahtuma-aika ja –paikka, vuorosanaviiva ja johtolause)

Tekstintuottamisen apukeinot (kiertokirjoitus, käsitekartta, tukisanalista)

Kappalejako

Lähdemerkintä

Näppäintaitojen säännöllinen harjoittelu

Kirjallisuus

Lasten ja nuorten nykykirjallisuus

Klassikot

Näytelmät (näytös, kohtaaminen ja juoni)

Media

Mediakulttuurin ilmiöitä
 Median rooli oppilaan arjessa
 Animaatio

5. lk

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

Puheen vaikutuskeinoja
 Esitelmä, puhe, haastattelu, väittäly
 Tukisanalista
 Draamaharjoitukset, improvisaatiot, äänenkäyttö
 Käsikirjoitus, lavasteet, rekvisiitta

Kieli

Lauseoppi (virke, päälause, sivulauseajit, pilkku, lopetusmerkit)
 Sanaluokkien kertaus (uutena sanaluokkana adverbii)
 Lauseenjäsenet (subjekti, predikaatti, objekti)
 Murteet, puhekieli, kielenkäyttö eri tilanteissa

Lukeminen ja kirjoittaminen

Oman lukutaidon arviointi
 Tekstilajit (kaunokirjallisuus, tietotekstit, mediatekstit)
 Luova kirjoittaminen (fiktiivinen ja ei-fiktiivinen teksti)
 Tiivistelmä, ohje, raportti
 Näytelmä ja runo
 Muistiinpanojen teko
 Näppäintaitojen vahvistaminen

Kirjallisuus

Ikäkaudelle suunnattu kirjallisuus (nykykirjallisuus, klassikot, tietokirjallisuus)
 Fantasia

Media

Monilukutaito
 Uutiset, elokuva, mainokset, aikakauslehdet, tarinat
 Osallistuva viestintä

6. lk

Keskeiset sisällöt

Vuorovaikutustaidot

Puheenvuoron käyttäminen, palautteen antaminen ja vastaanottaminen
 Puhe-esityksen jäsentely, kohdentaminen yleisölle, puheen pitäminen, esitelmä
 Viestintärohkeuden vahvistaminen
 Ilmaisutapojen kehittäminen
 Olennaisen löytäminen tietotulvasta

Kieli

Kerrataan 5. luokan oppisisällöt
 Virke- ja lausetajun kehittäminen
 Lyhenteet
 Sijamuodot
 Suomen kielen kehitys

Suomi maailman kielten joukossa, lähisukukielet
 Suomen kielen erityispiirteet
 Äidinkielet Suomessa: ruotsi, saame, romani, viittomakieli

Lukeminen ja kirjoittaminen

Monipuolinen tekstin tuottaminen
 Aineistojen valikointi, ryhmittely ja rakentaminen
 Monipuolisten tiedonlähteiden käyttö
 Lähdekriittisyys ja tiedon luotettavuuden arviointi
 Tekstin ymmärtämisen strategiat
 Sanomalehden rakenne, uutinen, mielipidekirjoitus
 Näppäintaitojen hallinta

Kirjallisuus

Nuorten kirjallisuus, klassikot ja kansanperinne
 Kirjallisuus elämyksen antajana ja kysymysten herättäjänä

Media

Elokuva (vaikutuskeinot ja taide-elämys)
 Monilukutaito
 Uuden viestintäteknologian käyttö
 Netiketti

14.4.2. Toinen kotimainen kieli

Toisena kotimaisena kielenä Hangossa opiskellaan ruotsin kieltä. Oppilas opiskelee ruotsin kieltä joko A2- ns. pitkänä kielenä alkaen 4. luokalta tai B1- ns. lyhyenä kielenä alkaen 6. luokalta. (Näistä vaihtoehdoista saa valita tietyin ehdoin).

RUOTSIN KIELI A2-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 4-6

Ruotsia opiskeleva oppilas on aktiivinen toimija, joka osaa itse asettaa tavoitteita ja arvioida omaa toimintaansa ja oppimistaan. Oppiminen tapahtuu yhteistyössä toisten oppilaiden ja opettajan kanssa.

Oppilaat harjaantuvat käyttämään ruotsia eri tilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. He oppivat hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieltä ja käyttämään avuksi muita osaamiaan kieliä sekä käyttämään vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Oppilas tutustuu sekä suomen- että ruotsinruotsin variantteihin sekä muihin pohjoismaisiin kieliin. Pohjoismaiden kulttuurien tuntemus on keskeisessä asemassa.

Laaja-alaiset tavoitteet

Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan löytämään itselleen ominaisia oppimistapoja erilaisten tehtävätyyppien kautta. Opiskelua tehdään ryhmissä, pareittain ja itsenäisesti. Oppilaiden omaa luovuutta kannustetaan runsaasti. Työtavoissa pyritään oppilaskeskeisyyteen, mikä auttaa oppilaita suunnittelemaan omaa työtään ja arvioimaan sitä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita ohjataan tiedostamaan Hangon kaupungin luonnetta kaksikielisenä kaupunkina sekä ruotsin kielen merkitystä hankolaisten elämässä. Oppilaita kannustetaan autenttiseen vuorovaikutukseen ruotsinkielisten kanssa sekä ilmaisemaan itseään rohkeasti ruotsin kielellä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaan arkea lähellä olevien aihepiirien kautta opetellaan jokapäiväisessä elämässä käyttökelpoisia taitoja ja eri tilanteissa tarvittavia ruotsin kielen ilmaisuja.

Monilukutaito

Ruotsin opiskelussa pyritään kehittämään oppilaiden kykyä lukea ja tulkita eri kanavista välittyvää tietoa sekä tuottaa ja esittää tietoa erilaisten välineiden avulla. Opiskelussa käytetään runsaasti erilaisia tekstilajeja, etsitään tietoa internetistä sekä hyödynnetään oppilaiden vapaa-ajan maailmasta tuttuja tekstejä. Erilaisia lukustrategioita pyritään omaksumaan.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

TVT-taidoilla vahvistetaan monilukutaidon kehittymistä. Ruotsin opiskelussa käytettävillä sähköisillä materiaaleilla sekä muilla hyödyllisillä sivustoilla ohjataan oppilaita TVT-taitojen kehittämisessä.

Työelämätaidot ja yrittäjäyys

Ruotsin opiskelussa kannustetaan oppilaita kehittämään yhteistyötaitojaan, ottamaan vastuuta omasta työstään, yrittämään sisukkaasti ja kiinnittämään huomiota onnistumisen kokemuksiin. Näin pyritään luomaan pohjaa työelämätaidoille ja yrittäjyydelle. Opiskelussa käytettävillä materiaaleilla ja aktiviteeteilla kannustetaan oppilaita yritteliäisyyteen tavoitteidensa saavuttamiseksi.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ruotsin opiskelussa käytettävät työtavat kannustavat osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Monikulttuurisuus ja yhdenvertaisuus ovat keskeisiä arvoja. Oppilaita kannustetaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen mm. ympäristön suojelemisella.

Tavoitteet vuosiluokilla 4-6

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Oppilas ymmärtää ruotsin kielen merkityksen viestinnän välineenä Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Oppilas arvostaa omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa ja oppii kunnioittamaan muista kieli- ja kulttuuritaustoista tulevia. Oppilas tulee tietoiseksi kielten välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas oppii kertomaan omasta kotikaupungistaan ruotsin kielellä.

Kielenopiskelutaidot

Tutustutaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luodaan kannustava opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Oppilas oppii ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan, tulee tietoiseksi eri tavoista oppia kieltä ja löytää omat vahvuutensa kielenoppijana.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Oppilas oppii kommunikoidaan erilaisissa viestintätilanteissa rohkeasti oman taitotasonsa mukaisesti.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Oppilas oppii ymmärtämään vaikeustasoltaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjaantuu käyttämään päättelytaitojaan.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Oppilas pystyy ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen keskeisiä rakenteita. Oppilas osaa kiinnittää huomiota ääntämisen perussääntöihin.

Sisällöt vuosiluokittain

4. lk

Yleisimmät aihepiirit ja niihin liittyvät sanonnat ja rakenteet

Tervehtiminen ja hyvästely, esittäytyminen, itsestä kertominen, voinnin tiedustelu, perhe, koulu, harrastukset, eläimet, värit, ruokailu, tien neuvominen, kiosilla asioiminen, urheilu.

En- ja ett-sanat; substantiivin lyhyt ja pitkä muoto; tavallisimmat kysymyssanat; persoonapronominit; kielteinen lause; verbin preesens; yleisimmät apuverbit ja verbin perusmuoto; genetiivi; omistussanat **min, din, hans, hennes** ja **deras; den ja det**; lukusanat 1-100; **är ja har**.

5. lk

Yleisimmät aihepiirit ja niihin liittyvät sanonnat ja rakenteet

Ulkonäön kuvaileminen, kellonajat, sää, viikonpäivät, vuodenajat, juhlia, kotipaikasta kertominen, mielipiteen ilmaisu, huoneita ja huonekaluja, tunteet, vaateostoksilla.

En-sanojen monikko; paikkaa ilmaisevia prepositioita; adjektiivin taivutus; adjektiivien vertailu; päälauseen sanajärjestys; imperfekti **–ade**.

6. lk

Yleisimmät aihepiirit ja niihin liittyvät sanonnat ja rakenteet

Sairauksia, kehon osia, sää, matkustaminen ja lipun ostaminen, puhelimesta keskusteleminen, nakkioskilla, tien kysyminen ja neuvominen, sähköpostiviestin kirjoittaminen, tietokonesanastoa, syntymäpäivät, elokuvasanastoa.

Ett-sanojen monikko; imperfekti; perfekti; suuntaa ilmaisevia prepositioita; pronominit **den här, det här, de här, den där, det där ja de där**; persoonapronominien objektimuodot, järjestysluvut, omistuspronominit **vår, vårt, våra ja er, ert, era**, apuverbi **ska**.

RUOTSIN KIELI B1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKALLA 6

Ruotsin kielen opiskelussa oppilaat harjaantuvat käyttämään ruotsia eri tilanteissa sekä suullisesti että kirjallisesti. Oppilaat oppivat hyödyntämään erilaisia tapoja oppia kieltä. Oppilaita kannustetaan käyttämään opiskelussa avuksi muita heidän osaamiaan kieliä sekä käyttämään vähäistäkin kielitaitoa rohkeasti. Opiskelussa tutustutaan ruotsin kielen merkitykseen Suomessa ja Pohjoismaissa, kuullaan sekä suomen- että ruotsinruotsin variantteja sekä tutustutaan myös muihin pohjoismaisiin kieliin ja kulttuureihin.

Laaja-alaiset tavoitteet

Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan löytämään itselleen ominaisia oppimistapoja erilaisten tehtävätyyppien kautta. Opiskelua tehdään ryhmissä, pareittain ja itsenäisesti. Oppilaiden omaa luovuutta pyritään kannustamaan runsaasti. Työtavoissa pyritään oppilaskeskeisyyteen, mikä auttaa oppilaita suunnittelemaan omaa työtään ja arvioimaan sitä.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Oppilaita ohjataan tiedostamaan Hangon kaupungin luonnetta kaksikielisenä kaupunkina sekä ruotsin kielen merkitystä hankolaisten elämässä. Oppilaita kannustetaan autenttiseen vuorovaikutukseen ruotsinkielisten kanssa sekä ilmaisemaan itseään rohkeasti ruotsin kielellä.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaan arkea lähellä olevien aihepiirien kautta opetellaan jokapäiväisessä elämässä käyttökelpoisia taitoja ja eri tilanteissa tarvittavia ruotsin kielen ilmaisuja.

Monilukutaito

Ruotsin opiskelussa kehitetään oppilaiden kykyä lukea ja tulkita eri kanavista välittyvää tietoa sekä tuottaa ja esittää tietoa erilaisten välineiden avulla. Opiskelussa käytetään runsaasti erilaisia tekstilajeja, etsitään tietoa internetistä sekä hyödynnetään oppilaiden vapaa-ajan maailmasta tuttuja tekstejä. Erilaisia lukustrategioita pyritään omaksumaan.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

TVT-taidoilla vahvistetaan monilukutaidon kehittymistä. Ruotsin opiskelussa käytettävillä sähköisillä materiaaleilla sekä muilla hyödyllisillä sivustoilla pyritään edesauttamaan oppilaita TVT-taitojen kehittämisessä.

Työelämätaidot ja yrittäjyys

Ruotsin opiskelussa kannustetaan oppilaita kehittämään yhteistyötaitojaan, ottamaan vastuuta omasta työstään, yrittämään sisukkaasti ja kiinnittämään huomiota onnistumisen kokemuksiin. Näin luodaan pohjaa työelämätaidoille ja yrittäjyydelle. Opiskelussa käytettävillä materiaaleilla ja aktiviteeteilla kannustetaan oppilaita yritteliäisyyteen tavoitteidensa saavuttamiseksi.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Ruotsin opiskelussa käytettävät työtavat kannustavat osallistumiseen ja vaikuttamiseen. Monikulttuurisuus ja yhdenvertaisuus ovat keskeisiä arvoja. Oppilaita kannustetaan kestävän tulevaisuuden rakentamiseen mm. ympäristön suojelemisella.

Tavoitteet vuosiluokalla 6

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Oppilas ymmärtää ruotsin kielen merkityksen viestinnän välineenä Suomessa ja muissa Pohjoismaissa. Oppilas arvostaa omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa ja oppii kunnioittamaan muista kieli- ja kulttuuritaustoista tulevia. Oppilas tulee tietoiseksi kielten välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas oppii kertomaan omasta kotikaupungistaan ruotsin kielellä.

Kielenopiskelutaidot

Tutustutaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luodaan kannustava opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Oppilas oppii ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan, tulee tietoiseksi eri tavoista oppia kieltä ja löytää omat vahvuutensa kielenoppijana.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Oppilas oppii kommunikoidaan erilaisissa viestintätilanteissa rohkeasti oman taitotasonsa mukaisesti.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Oppilas oppii ymmärtämään vaikeustasoltaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjaantuu käyttämään päättelytaitojaan.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Oppilas pystyy ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen keskeisiä rakenteita. Oppilas osaa kiinnittää huomiota ääntämisen perussääntöihin.

Keskeiset sisällöt

Yleisimmät aihepiirit ja niihin liittyvät sanonnat ja rakenteet

Tervehdykset ja esittäytyminen, perheestä kertominen, vapaa-aika ja harrastukset.

Persoonapronominit; kysymyssanat ja kysymyslauseen sanajärjestys; **är** ja **har**; omistussanoja; lukusanat; verbin preesens; kieltosanat.

14.4.3. Vieraat kielet

ENGLANNIN KIELI A1-OPPIMÄÄRÄ VUOSILUOKILLA 3-6

Pitkänä alkavana vieraana kielenä Hangossa luetaan englannin kieltä (A1). Englannin kielen opiskelemisessa painotetaan toiminnallisuutta ja autenttisuutta. Erityistä huomiota kiinnitetään oppimaan oppimiseen ja monipuolisiin oppimismenetelmiin, jotka tukevat erilaisia oppijoita. Opiskeltavia sisältöjä voi integroida eri oppiaineiden opiskeluun sekä koulun yhteisiin opetuskokonaisuuksiin.

Englannin oppijoita kannustetaan luovuuteen, leikkiin ja draamaan, millä vahvistetaan käsitystä oppilaasta aktiivisena toimijana. Eri aisteja ja koko kehoa käytetään uusien tietojen ja taitojen hankkimisessa ja pyritään kaiken aikaa säilyttämään oppimisen ilo.

Tiettyjen asioiden opettamista aikaistetaan edelliseen OPS:iin verrattuna. Kuudennella luokalla lisätään suullisten harjoitusten määrää.

Laaja-alaiset tavoitteet

Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Englannin opiskelussa pyritään käyttämään runsaasti erilaisia tehtävätyyppejä, jotka auttavat oppilasta löytämään itselleen ominaisia oppimistapoja. Opiskelua tehdään ryhmissä, pareittain ja itsenäisesti. Oppilaiden omaa luovuutta pyritään kannustamaan runsaasti. Työtavoissa pyritään oppilaskeskeisyyteen, mikä auttaa oppilaita suunnittelemaan omaa työtään ja arvioimaan sitä. Oppilasta ohjataan arvioimaan itse omaa opiskeluaan.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Englannin opiskelun alussa oppilaat tutustutetaan brittikulttuuriin, minkä jälkeen näkökulmaa laajennetaan koskemaan koko englanninkielistä kulttuurialuetta. Lopulta näkökulma laajenee Euroopan kautta maailmanlaajuisiksi. Oppilasta ohjataan kertomaan omasta kulttuuritaustastaan ja kotikaupungistaan englannin kielellä ja kokemaan monikulttuurisuus rikkautena. Opiskelussa pyritään ja kannustetaan autenttiseen vuorovaikutukseen oman maan rajojen yli.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Vuosiluokilla 3-6 itsestään huolehtimisen ja arjen taitojen oppiminen on tärkeässä asemassa. Englannin opiskelussa tarjotaan malleja arjen tilanteissa pärjäämiseen englannin kielellä. Arkielämässä käyttökelpoisia, keskeisiä sanontoja pidetään koko ajan esillä. Auttavaisuus ja toisista välittäminen ovat myös tärkeitä arjen taitoja, joihin oppilaita kannustetaan.

Monilukutaito

Englannin opiskelussa kehitetään oppilaiden kykyä lukea ja tulkita eri kanavista välittyvää tietoa sekä tuottaa ja esittää tietoa erilaisten välineiden avulla. Opiskelussa käytetään runsaasti erilaisia tekstilajeja, pyritään löytämään tietoa internetistä sekä hyödynnetään oppilaiden vapaa-ajan maailmasta tuttuja tekstejä. Erilaisia lukustrategioita, esimerkiksi sisällön ennakkointia kuvien ja otsikoiden silmäilyn avulla, pyritään omaksumaan. Portfoliotehtävät tukevat tiedon hakua ja tuottamista.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

TVT-taidoilla vahvistetaan monilukutaidon kehittymistä. Englannin opiskelussa käytettävillä sähköisillä materiaaleilla sekä muilla hyödyllisillä sivustoilla ohjataan oppilaita TVT-taitojen kehittymisessä. Kansainvälistä yhteistyötä internetin avulla pyritään kehittämään.

Työelämätaidot ja yrittäjyys

Englannin opiskelussa kannustetaan oppilaita kehittämään yhteistyötaitojaan, ottamaan vastuuta omasta työstään, yrittämään sisukkaasti ja kiinnittämään huomiota onnistumisen kokemuksiin. Näin luodaan pohjaa työelämätaidoille ja yrittäjyydelle. Opiskelussa käytettävillä materiaaleilla ja aktiviteeteilla kannustetaan oppilaita yritteliäisyyteen, esimerkiksi myyjäisten ja kirpputorien pitämiseen, tavoitteidensa saavuttamiseksi.

Osallistuminen, vaikuttaminen ja kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Englannin opiskelussa käytettävät työtavat kannustavat osallistumiseen. Keskeisiä arvoja osallisuuden ja yhteisöllisyyden lisäksi ovat yhdenvertaisuus, monikulttuurisuus sekä ympäristön suojeleminen. Opiskelussa ohjataan oppilasta keksimään kestäviä tapoja kehittää koulua ja suojella ympäristöä. Yhteiskunnallisen vaikuttamisen sekä kestävän tulevaisuuden teemoja nostetaan esille erityisesti kuudennella luokalla.

Tavoitteet vuosiluokilla 3-6

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Oppilas ymmärtää englannin kielen merkityksen globaalin viestinnän välineenä ja maailman kielten ja kulttuurien runsauden. Oppilas arvostaa omaa kieli- ja kulttuuritaustaansa ja oppii kunnioittamaan muista kieli- ja kulttuuritaustoista tulevia. Oppilas tulee tietoiseksi kielten välisistä eroista ja yhtäläisyyksistä. Oppilas oppii kertomaan omasta kotikaupungistaan englannin kielellä.

Kielenopiskelutaidot

Tutustutaan yhdessä opetuksen tavoitteisiin ja luodaan kannustava opiskeluilmapiiri, jossa tärkeintä on viestin välittyminen. Oppilas oppii ottamaan vastuuta omasta opiskelustaan ja tulee tietoiseksi eri tavoista oppia kieltä ja löytää omat vahvuutensa kielenoppijana.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Oppilas oppii kommunikoidaan erilaisissa viestintätilanteissa rohkeasti oman taitotasonsa mukaisesti.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Oppilas oppii ymmärtämään vaikeustasoltaan erilaisia puhuttuja ja kirjoitettuja tekstejä sekä harjaantuu käyttämään päättelytaitojaan.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Oppilas pystyy ilmaisemaan itseään suullisesti ja kirjallisesti käyttäen keskeisiä rakenteita. Oppilas osaa kiinnittää huomiota ääntämisen perussääntöihin.

Sisällöt vuosiluokittain

3. lk

Yleisimmät aihepiirit ja niihin liittyvät sanonnat ja rakenteet

Tervehdyksiä, koulutarvikkeita, värejä, perheenjäseniä, ruokia ja juomia, numerot 1-100, huonekaluja, huoneita, harrastuksia, urheilulajeja, kehonosia, vuorokaudenajat, viikonpäivät, eläimiä, luonto, sää, rakennuksia ja vaatteita.

Substantiivit: yksikkö ja monikko, S-genetiivi

Kysymyssanoja

Verbit: Olla-verbin myönteinen ja kielteinen muoto yksikössä ja monikossa
Have got –verbi myönteisissä ja kielteisissä lauseissa
 can/ can't
 Do you like ... ? Yes, I do./No, I don't.

Pronominit: Persoonapronominit yksikössä ja monikossa
 Possessiivipronominit yksikössä ja monikossa

Prepositioita in, on, under, behind

Lukusanat 1-100

4. lk

Yleisimmät aihepiirit ja niihin liittyvät sanonnat ja rakenteet

Pihaleikkejä, kellonajat, harrastuksia, soittimia, ruokailu, ravintolassa asiointi, kouluaineita, tietotekniikkaa, turvallisesti internetissä, kuukaudet, vuodenajat, ammatteja, sairauksia, vaatteita ja vaatteiden ostaminen, kotiaskareita, aakkoset, numerot 100-10 000, matkustaminen ja kulkuneuvot, rakennuksia, Euroopan maita, sää.

Substantiivit: epämääräinen artikkeli

Verbit: Yleispreesens, yks. 3. p.: myönteinen, kysyvä ja kielteinen muoto
 Kestopreesens

Prepositioita in front of, between, next to, opposite

Lukusanat 100 -10 000

5. lk

Yleisimmät aihepiirit ja niihin liittyvät sanonnat ja rakenteet

Itsestä kertominen, ulkonäkö, vaatteet, harrastukset, tunteiden ilmaiseminen, järjestyslukuja, päivämääriä, maatilan sanoja, ruokia, ammatteja, perheenjäseniä, maita, ajanilmaisuja, kehonosia, kommunikaatiostrategioita, kieliä, lentokenttäsanoja, kaupunkisanoja, tien neuvominen, luontosanoja ja retkeily sanoja.

Substantiivit: yksikkö sekä säännöllinen ja epäsäännöllinen monikko
 a, an ja the

Verbit: Olla-verbin kysyvä muoto
 Have got-verbin kysyvä muoto
 Yleispreesens: kysyvä muoto
 Olla-verbin imperfekti: myönteinen, kielteinen ja kysyvä muoto
 Säännöllinen ja epäsäännöllinen imperfekti: myönteinen ja kielteinen muoto
 There is ... There are... Is there...? Are there...?
 Be going to

Adverbit

Pronominit: Persoonapronominien objektimuodot

6. lk

Yleisimmät aihepiirit ja niihin liittyvät sanonnat ja rakenteet

Oppimaan oppiminen, ammatteja, aistit, harrastukset, tunnesanoja, ostoskeskuksessa asioiminen, elokuvat, tietotekniikka, maita ja kieliä, ruuanlaitto, mielipiteen ilmaiseminen, kierrätys, huonekalut ja kodin tavarat, taide, musiikki, näytelmä.

Substantiivit: Ainesanat

Verbit: Must, have to, should, can ja may- apuverbit
Be ja have- verbien imperfekti
Säännöllinen ja epäsäännöllinen imperfekti
Futuuri: Will
Kysymyslauseet: Kysymyssana ja do/does
Perfekti ja pluskvamperfekti

Pronominit Some-, every-, any-, ja no-alkuiset pronominit
Indefiniittivpronomeineja

Sanajärjestys Pitkien lauseiden rakentaminen

Adjektiivit Adjektiivien vertailumuodot

Prepositiot above, below, to, from through, over, under, past, towards, across, along

Artikkelit a, an the

Of-genetiivi

Konjunktioita and, or, but, when, because

14.4.4. Matematiikka

Tavoitteet

Vuosiluokkien 3 - 6 matematiikan opetuksen päätehtävinä ovat matemaattisen ajattelun kehittäminen sekä lukukäsitteen ja peruslaskutoimitusten varmentaminen. Tarkoituksena on saada kokemusta matematiikan käsitteiden ja rakenteiden käytöstä syventämisen pohjaksi vuosiluokille 7 – 9.

Matematiikan opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 – 6

- pitää yllä oppilaan kiinnostusta matematiikkaa kohtaan
- kannustaa oppilasta luottamaan itseensä ja ottamaan vastuuta omasta oppimisestaan matematiikassa
- ohjata oppilasta työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmässä
- ohjata ja kannustaa oppilasta tutkimaan, havainnoimaan, kuvailemaan ja kehittämään ongelmanratkaisutaitojaan
- tukea oppilaan lukukäsitteen kehittymistä
- tukea ja opastaa oppilasta käyttämään matemaattisia käsitteitä ja saavuttamaan sujuva laskutaito
- ohjata oppilasta löytämään ilmiöistä yhtäläisyyksiä ja eroja, säännönmukaisuuksia sekä syy-seuraussuhteita ja hyödyntämään matematiikkaa ongelmanratkaisussa
- innostaa oppilasta suunnittelemaan ja toteuttamaan ohjelmia graafisessa ohjelmointiympäristössä
- hyödyntää soveltavissa tehtävissä mahdollisuuksien mukaan Hankoniemen paikallisia erityispiirteitä.

Sisällöt vuosiluokittain

3. lk

Ajattelun taidot

Vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen

Ohjelmointi: graafinen ohjelmointiympäristö

Luvut ja laskutoimitukset

Lukualue 0 – 1 000

Yhteen- ja vähennyslasku: päässälaskuna ja allekkain

Kertolasku: kertotaulut 1 – 10, kertolaskun vaihdannaisuus, allekkain kertolasku, muistinumero allekkain kertolaskussa

Jakolasku: ositus- ja sisältöjako, jakojäännös

Murtoluvut: murtoluvun käsite, suuruusvertailu, samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku

Algebra

Lukujonon säännönmukaisuus, jatketaan lukujonoa säännön mukaan

Geometria ja mittaaminen

kulmat, monikulmiot, piiri, pinta-ala, mittaamisen harjoittelua, pituuden yksiköt (mm, cm, m ja km), koordinaatiston ensimmäinen neljännes, kellonajat 0 – 24, lyhyt aikaväli

Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Yksinkertaisen taulukon/diagrammin lukeminen

4. lk**Ajattelun taidot**

Vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen

Ohjelmointi: graafinen ohjelmointiympäristö

Luvut ja laskutoimitukset

Lukualue: 0 – 10 000, negatiiviset luvut

Negatiiviset luvut: suuruusvertailua, laskutoimituksia

Laskujärjestys

Kertolasku: kymmen- ja sataluvut kertolaskussa

Jakolasku: lukuyksiköittäin jakaminen

Murtoluvut: murtoluvun käsite, suuruusvertailu, samannimisten murtolukujen yhteen- ja vähennyslasku, sekaluku, sekaluvusta murtoluvuksi

Algebra

Lukujonon säännönmukaisuus, jatketaan lukujonoa säännön mukaan, lauseke, päättelytehtäviä

Geometria ja mittaaminen

kolmio, nelikulmio, koordinaatisto, peilaus, pituus, massa, tilavuus, aika, koordinaatisto

Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Taulukon/diagrammin lukeminen

5. lk**Ajattelun taidot**

Vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen

Ohjelmointi: graafinen ohjelmointiympäristö, ehtolause, toisto

Luvut ja laskutoimitukset

Lukualue: 0 – 100 000

Desimaaliluvut: desimaaliluvut osana kymmenjärjestelmää, suuruusvertailu, laskutoimituksia, pyöristäminen

Laskujärjestys

Murtoluvut: murto- ja desimaaliluvun yhteys

Algebra

Yhtälö: ratkaisun löytäminen kokeilemalla

Geometria ja mittaaminen

Yhdensuuntaiset ja leikkaavat suorat, kulman piirtäminen ja mittaaminen, kolmion kulmien mittaaminen ja kulmien summa, ympyrä, pituus, massa, tilavuus, pinta-ala, mittayksiköiden muuntaminen

Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Keskiarvo, tyyppi-arvo, suurin ja pienin arvo, taulukot, diagrammit

6. lk

Ajattelun taidot

Vertailu, luokittelu, järjestykseen asettaminen

Ohjelmointi: graafinen ohjelmointiympäristö, ehtolause, toisto

Luvut ja laskutoimitukset

Lukuarvo: 0 – 1 000 000

Peruslaskutoimitukset

Prosentti: prosentin käsite, murto-, desimaali- ja prosenttiluvun välinen yhteys

Murtoluvut: laventaminen, supistaminen, kertominen ja jakaminen luonnollisella luvulla

Algebra

Yhtälö: ratkaisun löytäminen laskemalla (laskutoimitusten väliset yhteydet)

Geometria ja mittaaminen

Mittakaava, ajan yksiköt, aikavälin laskeminen, pinta-ala, tilavuus, mittaustulosten arviointi

Tietojenkäsittely, tilastot ja todennäköisyys

Mahdoton/mahdollinen/varma, kuvaajat.

14.4.5 Ympäristöoppi

Tavoitteet

Valtakunnallisten tavoitteiden lisäksi otetaan huomioon paikalliset mahdollisuudet.

Ympäristöopin opetuksen tavoitteet vuosiluokilla 3 – 6:

- käyttää mahdollisuuksien mukaan paikallista ympäristöä oppimisen tukena
- tutustuttaa oppilas mahdollisuuksien mukaan Hangon paikalliseen kasvillisuuteen, linnustoon ja eläimistöön
- energian tuotantoa opiskeltaessa tutustuttaa oppilas paikallisiin energialaitoksiin (lämpökeskukset, tuulivoimalat jne.)
- tutustuttaa oppilas Hangon jätehuoltoon ja kierrätyspisteisiin
- lisäksi 3.-6. luokkien ympäristöopissa tutustutaan paikallisiin kalalajeihin ja kalastukseen Hangossa.

Sisällöt vuosiluokittain

3.lk

Minä ihmisenä

yhdessä toimiminen, perhe, tunteet

Arjen tilanteissa ja yhteisössä toimiminen

Koneet laitteet ja teknologia

Turvataidot ja turvallinen liikkuminen

- kodin tavallisimmat koneet ja laitteet, sähkölaitteet ja sähköturvallisuus
- polkupyörä, polkupyöräilijänä liikenteessä/ turvallinen pyöräily
- vesillä liikkuminen/ vesiliikenneturvallisuus
- turvallinen tulen käyttö, tulipalolta suojautuminen

- internetin vaarat
- säänmukainen pukeutuminen
- ryhmässä toimiminen

Löytöretket monimuotoiseen maailmaan

Lähiympäristön havainnointi ja tutkiminen

Eliöt ja erilaiset elinympäristöt eri vuodenaikoina

- rannat ja vesi elinympäristönä
- eliöiden sopeutuminen talveen
- jokamiehenoikeudet

Eri alueet

- kaupunki ja maaseutu
- Suomi, Suomen alueet

Karttataidot, geomedia

- kartan periaatteet, opaskartta, suunnistuskartta

Ympäristön tutkiminen

Pieniä tutkimuksia ja ongelmanratkaisua lähiympäristössä

Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulku

Vesi

- veden ominaisuudet, olomuodot ja veden kiertokulku

Ilma

Lämpö ja suoja

- lämpötila, sää
- kylmältä suojautuminen, eläinten suojan tarve
- jääkausi Suomessa

Energia

- palaminen
- sähköenergia, lämpöenergia, valoenergia

Materiaalit ja aineet

- tavaroiden valmistaminen materiaalista
- aineen olomuodot

Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Luonnon monimuotoisuus

- vesien ja vesieliöiden suojelu

Luonnonvarojen käyttö

- tuotteen elinkaari

Globaalikasvatus vaikuttaminen

- Suomen väestö, vähemmistöt, yhdessä eläminen

4.lk

Minä ihmisenä

Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot

- itsetunto ja erilaisuuden kunnioittaminen
- hyvinvointi oppimisen edellytyksenä

Terveys ja sairauksien ehkäisy

- terveet elämäntavat, uni ja liikunta, hygienia, lasten sairaudet ja sairauksien ehkäisy

Arjen tilanteissa ja yhteisössä toimiminen

Koneet, laitteet, teknologia

- peili, linssit
- ääntä synnyttävät laitteet
- putki- ja kolmiorakenne
- vipu ja jousi

Turvataidot

- tapaturmat ja ensiapu
- kuulon suojeleminen

Arjen tilanteissa eläminen

- vastuulliset valinnat arjessa, rahan käyttö
- Yhteistyötaidot, fyysinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy
- kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen

Löytöretkelle monipuoliseen maailmaan

Eri alueet

- Pohjoismaat, Baltia ja Itämeren alue

Karttataidot, geomedia

- fyysinen kartta, väestökartta

Ympäristön tutkiminen

- eliöiden tutkiminen, havainnointi ja luokittelu (Hangon paikalliset kasvit ja eläimet)
- Hangolle paikalliset sääolot
- uimavesien silmämääräinen tutkiminen esim. näkösyvyys, sinilevät jne.
- maa ja kallioperän tutkiminen

Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulku

Ravinto ja ravintoketju

- ravinnon tuotanto, viljely ja kotieläintuotanto, maatila, ruuan elinkaari
- ravintoketju

Ääni, valo ja ilma

- ilma aineena, ilman liikkeit, ääni

Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Luonnon monimuotoisuus

- metsän ja soiden eliöiden suojeleminen, monimuotoisuuden arvostaminen

Luonnonvarojen kestävä käyttö

Ilmaston muutos

- metsien kestävä käyttö, ilman suojeleminen
- Globaali kasvatusta, vaikuttaminen
- Pohjoismaiden ja Baltian väestö ja vähemmistöt, Itämeren alueen suojeleminen

5. lk

Minä ihmisenä

Ihmisen keho, rakenne ja elintoiminnot

- ihmisen rakenne ja keskeiset elintoiminnot
- kasvun ja kehityksen eri vaiheet, seksuaalinen kehitys, ihmisen lisääntyminen

Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot

- murrosiän muutokset ja vaikutus

Terveys ja sairauksien ehkäisy

- itsestä huolehtiminen ja terveystottumukset

Arjen tilanteissa ja yhteisössä toimiminen

Koneet, laitteet, teknologia

- pyörä, tasapaino, lentolaitteet

Turvataidot

- kitka turvallisessa liikkumisessa

Arjen tilanteissa eläminen

- voima ja liike

- koneiden merkitys arjessa

Yhteistyötaidot fyysinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy

- kasvun erot ja yksilöllisyyden kunnioittaminen

Löytöretkelle monipuoliseen maailmaan

Eri alueet

- Euroopan alueet

- Maapallon luonto eri alueilla

Karttataidot, geomedia

- fyysiset kartat, teemakartat, ajankohtaiset uutiset

- ilmastodiagrammi

Ympäristön tutkiminen

- Hangon kaupunkikartat, luokkakartta, pihakartta

Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulku

Ravinto ja ravintoketjut

- marjat ja sienet

- puutarha, kasvimaat

- kalastus ja metsästys, Suomenlahden/Hangon kalastus

Energia liike ja voima

- liike, voima, kitka

- ilmasta aiheutuvat voimat

Materiaalit ja aineet

- alkuaineet ja reaktiot

- raaka-aineet ja tuotteet

- metallit, muovit

Maapallon rakenne, lähiavaruus, planetaarisuus

- aurinkokunta, maailmankaikkeus, Maa, Kuu

- vuorokausi, vuosi, kuukausi, vuodenaajat

- maapallon rakenne

- maapallon ilmasto- ja kasvillisuusvyöhykkeet

- sademetsät, savannit, aavikot ja kylmät alueet

Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Luonnon monimuotoisuus

- monimuotoisuus eri alueilla

Luonnonvarojen kestävä käyttö

- lajittelu, kierrätys, Hangon kierrätyspisteet

- luonnonvarojen rajallisuus

- tuotteen elinkaari

Globaali kasvatus, vaikuttaminen

- Euroopan väestö ja kulttuurit, yhdessä eläminen

6. lk

Minä ihmisenä

Mielen hyvinvointi ja tunnetaidot

- nuoreksi kasvaminen, identiteetti, seksuaalisuuden kehittyminen
  - vastuu itsestä ja muista
- Terveys ja sairauksien ehkäisy
- päihteet ja päihteettömyys

Arjen tilanteissa ja yhteisössä toimiminen

Arjen tilanteissa eläminen

- vastuulliset valinnat, päihteetön elämä
- Yhteistyötaidot fyysinen koskemattomuus, kiusaamisen ehkäisy
- nuoren ihmissuhteet

Löytöretkelle monipuoliseen maailmaan

Eri alueet

- maapallon kulttuuri eri maanosissa

Karttataidot, geomeedia

- fyysiset kartat, teemakartat
- ajankohtaiset uutiset
- tilastot

Ympäristön tutkiminen

Aiheisiin liittyviä tutkimuksia, kokeiluja ja pohdintoja käytettävissä olevia oppimisympäristöjä hyödyntäen.

Luonnon rakenteet, periaatteet ja kiertokulku

Energia, liike ja voima

- fotosynteesi
- energiamuodot, energian muuttuminen, energialähteet
- palaminen
- sähkön tuottaminen
- Hangon paikallinen energiantuotanto

Materiaalit, aineet

- hiilen kierto, energiavarat
- päihteet ja myrkylliset aineet

Kestävän tulevaisuuden rakentaminen

Luonnon monimuotoisuus

- monimuotoisuuden väheneminen

Luonnonvarojen kestävä käyttö

- ilmastonmuutos, kestävä elämäntapa

Gloaalikasvatus, vaikuttaminen

- kulttuurien kirjo maapallolla
- globaali vastuu, vaikuttaminen
- ihmisoikeudet ja -velvollisuudet, lasten oikeudet ja velvollisuudet.

14.4.6 Uskonto

3. lk

Tavoitteet

Kolmasluokkalainen tutustuu kristinuskon historiaan tutustumalla Vanhan testamentin kertomuksiin. Keskeistä on oppia huomaamaan, että vanhojen kertomusten opetukset ovat ajankohtaisia myös nykyään. Vanhat opetukset, kuten Kymmenen käskyä, toimivat edelleen. Kolmasluokkalainen oppii

tuntemaan joulun ja pääsiäisen merkityksen kristitylle. Kolmasluokkalainen tietää rukouksen merkityksen ja opettelee elämää toisten kanssa. Tutustutaan virsiin, hengellisiin lauluihin ja Raamattuun.

Keskeiset sisällöt

Minä ja kristilliset juureni

- Patriarkat Aabrahamista Moosekseen

Kymmenen käskyä

- Säännöt suojaavat ja ohjaavat

- Kultainen sääntö

Kristilliset juhlat

- joulu ja pääsiäinen

Yksin ja yhdessä

- rukous

- omatunto

- anteeksi

4. lk

Tavoitteet

Neljäsluokkalainen oppii tuntemaan Palestiinaan Jeesuksen aikana. Hän kuulee kertomuksia Jeesuksesta ja Jeesuksen opettamia kertomuksia. Oppilas pohtii Jeesuksen opetusten merkitystä omasta elämästään käsin. Neljäsluokkalainen pohtii rukoilemista, omastaan antamista, anteeksi antamista ja kiusaamista. Kristillisten juhlien merkitystä syvennetään. Tutustutaan virsiin, hengellisiin lauluihin ja Raamattuun.

Keskeiset sisällöt

Matka Jeesuksen aikaan

- Pyhä maa

- Neljä evankelistaa – yksi evankeliumi

- Johannes Kastaja

Jeesuksen kanssa

- Jeesus kohtaa ihmisiä, opetuslapset

- Sallikaa lasten tulla minun tyköni!

- Jeesus parantaa

Jeesus opettaa

- Miten rukoilen?

- Millainen Jumala on?

- Anteeksi 77 kertaa

Tärkeitä valintoja

- Elämä on yhteispeliä

- Rakastakaa vihamiehiänne!

- Lopettakaa kiusaaminen!

Kristinusko ympärillämme

- Miten kristinusko näkyy Suomessa ja Hangossa?

- Tutustutaan Hangon suomalaisen seurakunnan lapsi- ja nuorisotyöhön

Kristilliset juhlat

- joulu ja pääsiäinen

5. lk

Tavoitteet

Viidesluokkalainen oppii tuntemaan Raamatun luomiskertomuksen ja pohtimaan sen suhdetta muihin maailman syntyä selittäviin teorioihin. Viidesluokkalainen miettii erilaisten valintojen vaikutusta elämäänsä. Tutustutaan kirkkovuoden tapahtumiin ja eläydytään elämän eri vaiheisiin kristillisten perinteiden mukana. Tutustutaan vanhoihin kristillisiin kirkkoihin. Viidesluokkalainen oppii tuntemaan ja eläytymään kristilliseen taiteeseen. Tutustutaan virsiin, hengellisiin lauluihin ja Raamattuun.

Keskeiset sisällöt

Millaisessa maailmassa elämme?

- Raamatun luomiskertomus
- Usko ja tiede kohtaavat
- Monta tapaa nähdä maailma

Kristittyinä maailmassa

- Oikea ja väärä
- Armo vai kosto?

Kuvan selitys – symboliikka

- Ymmärrätkö kuvien merkityksen?
- Symboliikka kirkossa

Kirkkovuosi

- talvi, kevät, kesä syksy

Elämän matkapysäkit

- Jumalanpalvelus, ehtoollinen
- kaste, konfirmaatio, häät ja hautajaiset

Kristittyjen suuri perhe

- Katolinen kirkko
- Ortodoksinen kirkko
- Protestanttiset kirkot
- Herätysliikkeet Suomessa

Kirkkotaide

Diakonia

- Mitä on diakonia?

6. lk

Tavoitteet

Kuudesluokkalainen pohtii oikeaa ja väärää kristillisen etiikan perusteella. Tutustutaan Kristillisen kirkon historiaan Euroopassa ja Suomessa. Tutustutaan suuriin maailman uskontoihin. Pohditaan kristinuskoa sen kansainvälisyyden avulla. Pohditaan kuudesluokkalaisten eettisiä kysymyksiä kristinuskon kautta. Tutustutaan hankolaisiin uskonnollisiin yhteisöihin. Tutustutaan virsiin, hengellisiin lauluihin ja Raamattuun.

Keskeiset sisällöt

Puheemme

- Miten tunnistat oikean ja väärän?
- Kristillisen etiikan kulmakivet

Kristillisen kirkon muodostuminen

- Pietari ja Paavali
- Kristittyjen vainot
- Uskontunnustus
- Kirkon jakautuminen

Kristinuskko Euroopassa

- Kristinusko saapuu Suomeen
- Katolisen kirkon kriisi
- Luther ja miten pelastuisimme?
- Reformaatio Suomessa

Maailman suuret uskonnot

- Hindulaisuus
- Juutalaisuus
- Islam
- Buddhalaisuus

Lähetystyö

- Suomalaisten tekemä lähetystyö

Kristillinen etiikka arjessa

- järki ja tunteet
- rakkaus ja väkivalta

Vierailut hankolaisiin uskonnollisiin yhteisöihin

- Luterilainen kirkko
- Helluntaiseurakunta
- Vapaakirkko
- Ortodoksit
- Metodistit
- Jehovan todistajat

Raamattu

- Kristittyjen kirja

14.4.7 Elämäkatsomustieto

3. lk

Tavoitteet

Tavoitteena on etsiä omia ja toisten vahvuuksia käsittelemällä erilaisuutta sekä opitaan, mitä eroja on säännöillä, sopimuksilla ja lupauksilla. Tutustumme nykykulttuurin eri osa-alueisiin ja opimme arvostamaan omaa kulttuuriamme. Maailmankartan avulla saamme kuvan Suomen ja koko maailman erilaisista olosuhteista. Mietitään, miten voimme auttaa toisia.

Keskeiset sisällöt

Monikulttuurinen Suomi/Hanko

- Toisten kohtaaminen
- Suomalainen kulttuuri nykyään
- Vähemmistökulttuurejamme
- Suvaitsevaisuus ja syrjintä

Oikeudenmukaisuus

- Säännöt ja sopimukset

4. lk

Tavoitteet

Tavoitteena on perehtyä ihmiselämän vaiheisiin, josta laajennamme maapallon syntyyn tutkijoiden näkökulmasta ottamalla mukaan ajan ja luonnon.

Keskeiset sisällöt

Ihmisen elämänkaari

Maapallo, jolla elämme

- Elämän synty ja kehitys

- Mitä aika merkitsee?
- Elotonta ja elävää
- Kestävä tulevaisuus

5. lk

Tavoitteet

Tavoitteena on tutustua ihmisen kehityshistoriaan, ottamalla mukaan maailmanperinnön tuomat haasteet. Tarkastellaan filosofiaa tieteenalana sekä etiikan, estetiikan ja tiedon käsitteitä ja moraalisiin eettisiin liittyviä kysymyksiä. Pääpaino on lasten oman elämän eettisissä ongelmissa.

Keskeiset sisällöt

Ajatteleva ihminen ja ihmisenä kasvaminen

- Miten ihmisestä tuli ihminen?
- Filosofia on tieteiden äiti
- Etiikka tutkii oikeaa ja väärää
- Pohdimme kauneutta
- Mitä tieto on?
- Ajattelen - siis olen

Maailman perintö meille kaikille

Oikeuksia ja velvollisuuksia

6. lk

Tavoitteet

Tavoitteena on tutustua maailman eri uskontoihin ja kulttuureihin. Opitaan käsitteet demokratia ja tasa-arvo sekä tutustutaan joihinkin lapsia ja nuoria koskeviin lain kohtiin.

Keskeiset sisällöt

Maailman uskonnot: muinaisuskonnoista kristinuskoon, protestanttiset kirkot, ortodoksinen kirkko, roomalaiskatolinen kirkko, juutalaisuus, islam, hindulaisuus, buddhalaisuus. Tutustutaan hankolaisiin uskonnollisiin yhteisöihin.

Demokratia ja tasa-arvo

Mitä laki sanoo?

14.4.8 Historia

4.lk

Tavoitteet

Herättää oppilaan kiinnostus tutkia historiaan liittyviä kysymyksiä ja ilmiöitä sekä omaa historiaa. Innostaa oppilaita eläytymään entisajan ihmisten asemaan.

Keskeiset sisällöt

Esihistoriallinen aika ja sivilisaation synty

- Mitä historia on? Vierailu Hangon museossa
- Esihistoria maailmalla
- Esihistoria Suomessa, paikallisvierailut: Hiidenkirnut Hangossa
- Varhaiset korkeakulttuurit

Vanha aika ja antiikin perintö

- Antiikin Kreikka

5. lk

Tavoitteet

Herättää oppilaan kiinnostus hahmottamaan erilaisia syitä ja seurauksia historian tapahtumille. Rohkaista oppilasta tekemään omia perusteltuja tulkintoja historiallisista tapahtumista. Ohjata oppilasta selittämään ihmisen toimintaa eri aikoina.

Keskeiset sisällöt

Vanha aika ja antiikin perintö

- Antiikin Rooma

Keskiaika

- Keskiaika Euroopassa
- Keskiaika Suomessa
- Keskiaika Hangossa, paikallisvierailut: Hauensuoli ja museon järjestämä kiertoajelu Hangossa.

Uuden ajan murrosvaihe

- Uuden ajan alku maailmalla
- Uuden ajan alku Euroopassa
- Uuden ajan alku Pohjolassa

Suomi osana Ruotsia

- Uusi aika Suomessa
- Uusi aika Hangossa

14.4.9. Yhteiskuntaoppi

6. lk

Tavoitteet

Oman arkielämän hallinta

Oppilas tajuaa oman toimintansa vaikutuksen kotona, koulussa ja yhteiskunnan jäsenenä. Hän ymmärtää, miten voi omalla toiminnallaan vaikuttaa lähiyhteisön turvallisuuteen ja viihtyisyyteen. Lisäksi perehdytään sääntöihin, yhteiskunnan toimintaan, oman vaikuttamisen mahdollisuuksiin, rahan käyttöön sekä yleiseen hyvinvointiin.

Aktiivinen kansalainen

Oppilas perehtyy demokraattisen vaikuttamisen ja yhteiskunnassa toimimisen taitoihin, joita tarvitaan erilaisten yhteisöjen vastuullisena ja osallistuvana jäsenenä toimimisessa. Hän oppii kriittiseksi sosiaalisen median käyttäjäksi, ymmärtää omat vaikutusmahdollisuutensa kuntalaisena, työelämän muuttuvat haasteet, rahankäytön vaikutukset sekä lakien tuoman turvan ja velvollisuuden.

Keskeiset sisällöt

Minä ja yhteiskunta

- Mitä yhteiskuntaoppi on?
- Minä yhteiskunnan jäsenenä
- Yhteisössä eläminen
- Yhteiset säännöt kotona, koulussa ja yhteiskunnassa
- Ihmisoikeudet

Yhteiskunta toimii

- Itsenäinen Suomi
- Yhteiskunta perustuu tasa-arvoon
- Demokratia
- Eduskunta, hallitus ja presidentti

- Suomi kuuluu Euroopan Unioniin
- Kansainvälistyvä Suomi
- Kunnallispolitiikka Hangossa

Opi vaikuttajaksi

- Kaikilla on oikeus vaikuttaa
- Vaikuttaa voi yksin ja yhdessä
- Sananvapaus tuo vastuuta
- Oppilaskunta on koulun vaikuttaja
- Sovittelu

Taitava rahankäyttäjä

- Raha on vaihdon väline
- Lasten työtä säädellään
- Raha-asiat kuntoon
- Hintojen vertailu
- Ostopäätös on valinta
- Kauppa on sopimus

Turvallisesti yhdessä

- Väkivalta satuttaa
- Vahingot täytyy korvata
- Netissäkin on sääntöjä

Taitava median käyttäjä

- Elämme viestien keskellä
- Median käyttö vaatii taitoa
- Sosiaalisen median sisältö luodaan yhdessä
- Sosiaalisessa mediassa viesti kulkee nopeasti
- Mainonta

Minun kuntani

- Itsenäinen kunta
- Kunnan palvelut
- Kuntalainen vaikuttajana
- Luottamushenkilöt edustavat kuntalaisia
- Kunnanvaltuusto tekee päätökset
- Nuorten ääni Hangossa

Osaava ammattilainen

- Työ on tärkeää yhteiskunnalle
- Haaveesta ammattiin
- Työelämä muuttuu jatkuvasti
- Yrittäjä
- Yrityksen pitää tuottaa voittoa
- Yritykset antavat työtä muille
- Vierailut hankolaisissa yrityksissä ja työpaikoilla

Raha kiertää yhteiskunnassa

- Perhe ja raha
- Rahankäytön suunnittelu
- Lainaraha täytyy maksaa takaisin
- Palvelut maksetaan verorahoilla

Lait tuovat turvaa

- Lapsella on oikeus huolenpitoon
- Poliisit ja palokunta
- Lait suojelevat kaikkia
- Rikoksesta tuomitaan rangaistus

- Yhteistyö lisää Suomen turvallisuutta
- Turvallinen tulevaisuus

14.4.10 Musiikki

Vuosiluokkien 3.-6. musiikin opetus sisältyy luontevasti koulun arkeen ja juhlaan. Mahdollisuuksien mukaan osallistutaan erilaisiin musiikkitapahtumiin. Tehdään yhteistyötä esimerkiksi Raaseporin musiikkiopiston kanssa. Musiikin tavoitteina on tiedon, taidon ja musiikillisen tuottamisen kehittyminen sekä musiikillisen kiinnostuksen herättäminen oppilaassa.

3.-4.lk

Sisältö

- laulamista ja luontevaa äänenkäyttöä
- yhteislaulua
- musisointia yksin ja yhdessä
- soittamisen alkeita yhdellä soittimella
- elämyksellistä kuuntelemista
- tutustumista musiikin peruskäsitteisiin: rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia, muoto
- improvisointia
- oppilaiden omaan musiikkimaailmaan tutustumista

5.-6.lk

Sisältö

- laulamista monipuolisesti erilaisista ohjelmistoista
- yhteislaulua
- musisointia erilaisissa kokoonpanoissa
- mahdollisuuksien mukaan soittamista eri soittimilla
- elämyksellistä kuuntelemista
- syventymistä musiikin peruskäsitteisiin: rytmi, melodia, dynamiikka, sointiväri, harmonia, muoto
- improvisointia
- kokeiluja ja omia musiikillisia tuotoksia
- musiikilliset ajanvirtaukset

14.4.11 Kuvataide

Oppilas havainnoi, harjoittelee ja tuottaa erilaisia välineitä hyödyntäen oppilaan omia kuvia. Hän pohtii kuvataidetta esteettisestä, ekologisesta, eettisestä ja yhteiskunnallisesta näkökulmasta. Oppilasta ohjataan kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen tapaan oppia. Kuvataiteessa maalataan, piirretään, rakennellaan, muovailaan, kuvataan ja valmistetaan kuvallisia tuotoksia yksin ja ryhmässä. Oppilas käyttää erilaisia materiaaleja ja tekniikoita kuvallisten teosten suunnittelussa ja tuottamisessa. Hän arvioi ja tulkitsee taidetta ja muita visuaalisia teoksia yksin ja ryhmässä. Hän vierailee mahdollisuuksien mukaan hankolaisissa taidenäyttelyissä ja tutustuu paikallisten taiteilijoiden tuotoksiin. Oppilas pohtii kuvallisen ilmaisun keinoin näkemystä kotikaupungistaan ja ainutlaatuisesta merellisestä ympäristöstä. Kuvataideosaamisessa arvioidaan oppimisprosessia, yksilöllistä oppimisen etenemistä ja visuaalista tulkintaa suhteessa valtakunnallisiin kriteereihin.

3.-4.lk

Yhteiset sisällöt

- erilaisten välineiden ja materiaalien käyttöä

- perustekniikkaa piirtämisen, askartelun ja maalaamisen keinoin
- valo ja varjo
- monipuolista erilaisten pintojen työstämistä ja tuottamista
- luovia ratkaisuja materiaalivalinnoissa
- värioppia
- sommittelun alkeita
- taiteentuntemusta

3.lk

- hienomotoristen taitojen harjoittaminen
- välineistä huolehtiminen
- muovailua ja rakentelua erilaisilla materiaaleilla
- värioppia: akvarellimaalaus
- kuvaviestinnän alkeita ja sanaston tuntemusta
- taiteentuntemusta
- projektityö yksin ryhmässä

4.lk

- lyijykynätekniikkaa
- rakentelua erilaisilla materiaaleilla
- grafiikkaa
- perspektiivioppia
- sarjakuva

5.-6.lk

Yhteiset sisällöt

- perspektiivioppia ja teknistä piirustusta
- erilaisia piirtämis- ja maalaamistekniikoita monipuolisin välinein ja materiaalein
- valo ja varjo maalauksessa
- sommittelun lainalaisuuksia
- tieto- ja viestintäteknologian monipuolinen hyödyntäminen
- taiteentuntemuksen syventäminen

5.lk

- muovailua, rakentelua ja taittelua erilaisin materiaalein ja välinein
- hiili- ja/tai pastellivärit
- medialukutaito ja elokuva
- valokuvaus, sommittelun peruskäsitteitä
- ihmisen kuvaaminen ja mittasuhteet

6.lk

- kuvakulmat, rajaus, sommittelu
- tussitekniikkaa
- arkkitehtuuri taiteessa
- perspektiivioppia
- teknistä piirustusta

- grafiikkaa/linokaiverrus
- projektityö ja/tai ryhmässä

14.4.12 Käsityö

Käsityön oppiaine toteutetaan 50% teknisen työn menetelmin ja materiaalein ja 50% tekstiilityön työtapoja ja materiaaleja käyttäen. Kuntakohtaisesti voidaan päättää, millä vuosiluokilla painotetaan teknistä tai tekstiilityötä. Käsityötä opitaan pääasiassa itse tekemällä. Oppilaita ohjataan tekemään yksin tai ryhmässä työsuunnitelma, joka sisältää pääpiirteiset työvaiheet ja kuvauksen lopputuloksesta. Arviointia suoritetaan jatkuvana prosessin arviointina.

3.lk

Tavoitteet

Oppilas oppii käsityötä tekstiilityön menetelmin ja välinein. Oppilas perehtyy ainakin koneompelun, virkkauksen ja neulomisen alkeisiin. Hän suunnittelee ja valmistaa yksinkertaisia tekstiilitöitä.

Sisältö

- materiaali- ja välineoppia
- tekstiilituntemusta ja -huoltoa
- luonnonmateriaalien käyttö
- neulomisen alkeita
- koneompelutyö
- trendikkäät työmenetelmät

4.lk

Tavoitteet

Oppilas oppii käsityötä teknisen työn menetelmin ja välinein. Oppilas perehtyy puutyön alkeisiin nikkaroimalla suunnitelman mukaan yksinkertaisia puu- ja metallitöitä.

Sisältö

- materiaali- ja välineoppia
- puusta rakentelua, työstämistä ja viimeistelyä
- sähköopin alkeita
- metallin taivutusta ja muotoilua

5.lk

Tavoitteet

Oppilas suunnittelee, valmistaa, dokumentoi ja arvioi käsitöitä tekstiilityön ja teknisen työn menetelmin.

Sisältö

- ompelukone tutuksi
- käyttötekstiilin valmistaminen
- kankaanpainantaa
- kankaankudonnan alkeita
- virkkaustaitojen syventäminen
- neulottu tuote
- vaatehuolto
- puun työstäminen käyttöesineeksi

- pintakäsittelymenetelmiä
- vaihtoehtoisin materiaaleihin tutustuminen ja tuotteistaminen
- sähköopin perusteet

6.lk

Tavoitteet

Oppiainetta opiskellaan taitoaineen valinnaisaineena joko tekstiilityönä tai teknisenä työnä. Oppilas suunnittelee, valmistaa, dokumentoi ja arvioi käsitöitä tekstiilityön tai teknisen työn menetelmiä syventäen.

Tekstiilityön sisältö

- koneompelutaitojen syventäminen vaateen/tuotteen valmistaminen
- kirjontaa
- virkattu tuote
- kaavaoppia
- prosessityö langoista tuotteeksi ja prosessin dokumentointi
- neulottu tuote
- tuunausta trendien mukaisesti
- työergonomia
- kulutus- ja tuotantotapojen tarkastelu

Teknisen työn sisältö

- prosessityö puusta ja prosessin dokumentointi
- metallioppia ja tuotteistaminen
- kulutus- ja tuotantotapojen tarkastelu
- vaihtoehtoisin materiaaleihin syventäminen
- sähköopin syventäminen
- työergonomia

14.4.13 Liikunta

Liikunnan oppiaineessa hyödynnetään monipuolisesti paikallista maastoa ja eri liikuntapaikkoja. Mahdollisuuksien mukaan jatketaan toisella luokalla aloitettua uimaopetusta.

Tavoitteet luokille 3-6

Oppilas harjaannuttaa kuntoa, taitoa ja kehon hallintaa. Oppilas kasvattaa nopeutta, kestävyyttä, liikkuvuutta ja voimaa. Liikunnan tavoitteena on ohjata oppilasta kohti positiivista liikuntaelämystä ja -tottumusta.

Sisältö

- Tutustutaan monipuolisesti eri lajeihin leikkimällä, oppimalla ja osaamalla.
- Oppilasta ohjataan oikeisiin liikuntatottumuksiin liikuntaergonomia huomioiden.
- Oppilas osallistuu sekä yksilö- että ryhmäliikuntaan.
- Oppilasta kannustetaan oman suorituksen jatkuvaan itsenäiseen arviointiprosessiin ja kehittämiseen.
- Erilaiset maila- ja pallopelit
- Talvilajit
- Vesileikit ja uimataidon alkeet
- Liikuntalajien tuntemusta, tekniikkaa ja sääntöjä
- Fair play
- Hygieniakasvatus

3.lk

- kävelyä, juoksua, kiipeilyä, pyöräilyä
- keuhonhallintaa
- pallon käsittelyn harjoituksia
- käsipallo
- välineliikuntaa
- tempurata
- suunnistuksen perusteita
- luistelutekniikkaa: eteenpäin luistelu, jarrutus
- liikunta musiikin tahdissa

4.lk

- hyppynarulla hyppiminen
- taitorata
- jalkapallo
- yleisurheilulajeja
- salibandy
- luistelutekniikkaa: liu'ut, takaperin luistelu
- suunnistus lähimaastossa

5.lk

- yleisurheilulajeja
- koripallo
- maastojuoksu
- suunnistus
- matkapyöräily
- paikalliset lajit
- luistelutekniikkaa: kaariluistelua
- MOVE -mittaukset

6.lk

- lentopallo
- tanssia
- telinevoimistelua
- pesäpallo
- suunnistus metsässä
- retkikävely
- luistelutekniikkaa: joukkuepelit
- fitnessrata

14.4.14 Oppilaanohjaus

Tavoitteet luokille 3-6

Oppilaanohjauksen tavoitteena on koululais- ja vuorovaikutustaitojen vahvistaminen. Oppilasta ohjataan käyttämään monipuolisia oppimistekniikoita ja kriittisyyttä valintojen tekemisessä.

Tuntityöskentelyssä oppilasta ohjataan oppimista tukevaan ja toiset huomioivaan tapaan toimia.

Yhteistyötä koululaistaidoissa tehdään vanhempien kanssa. Oppilas perehtyy työelämään tutustumalla Hangon eri työpaikkoihin sekä yrityksiin. Toimintaa ohjaa sekä toiminnasta vastaa luokanopettaja.

Oppilaanohjauksessa hyödynnetään Hangon monipuolista verkostoa, yrittäjiä ja yhteisöjä. Oppilas oppii tekemään töitä yksin ja ryhmässä. Jatkuvien luokanopettajien kanssa käytävien kehityskeskustelujen

avulla kasvatetaan elämässä tarvittavia taitoja. Tavoitteena on itsetunnon vahvistaminen ja myönteisen minäkuvan rakentaminen.

15. VUOSILUOKAT 7 – 9

15.4.1 Äidinkieli ja kirjallisuus

Tavoitteet

Oppilaan suhde kieleen, kirjallisuuteen ja muuhun kulttuuriin syvenee. Hänen vuorovaikutustaitonsa karttuvat, ja hänestä kehittyy rohkea ilmaisija. Oppilaan kielitietoisuus kehittyy: hän on monilukutaitoinen eli hän osaa tulkita, tuottaa ja hyödyntää erilaisia tekstejä erilaisissa konteksteissa.

7. luokka

Keskeiset sisällöt

Sanaluokat

Sijamuodot

Verbien taipuminen (persoonamuodot, aikamuodot)

Kirjakielen ja puhekielen erot

Lause ja virke

Kielenhuoltoa (välimerkit, alkukirjain, yhdyssanat, suora ja epäsuora esitys)

Tekstinteen vaiheet (tekstin suunnittelu, aloittaminen ja lopettaminen, kappalejako, otsikointi)

Tekstilajeja (määritelmä, kuvaus, koevastaus, tiivistelmä, sähköpostiviesti)

Erilaisia lukutapoja (tietotekstin, kuvan ym. lukeminen)

Tiedonhaku, lähdekritiikki ja tekijänoikeudet

Puhumisen tekstilajeja (selostus, haastattelu, keskustelu, esitelmä)

Kirjallisuuden päälaajat ja peruskäsitteet (proosa, lyriikka, draama)

Kaunokirjallisuuden erittelyä (henkilö, miljö, kertoja)

Median tehtävät ja toimintatavat

Uutinen ja uutiskuva

Sosiaalinen media

Kirjastovierailu

8. luokka

Keskeiset sisällöt

Modukset

Lauseke ja lauseenjäsenet

Tyylioppia (asiatyyli, arkityyli, ylätyyli)

Kielenhuoltoa (tyylivälimerkit, kongruenssi, passiivi, omistusliite, lyhenteet)

Mielipide ja perusteleminen sekä retoriset keinot

Vaikuttavia tekstilajeja (yleisönosastokirjoitus, arvostelu, kolumni)

Puhumisen tekstilajeja (mielipidepuheenvuoro, väittely, sovittelu, keskustelu)

Kirjallisuus vaikuttajana ja maailmankuvan avartajana

Kirjallisuuden genrejä (rikos-, kauhu-, fantasia- ja tieteiskirjallisuus)

Teatteri- ja elokuvailmaisua

Sananvapaus ja sensuuri
Media maailmankuvan muokkaajana
Netinkäyttäjät vaikuttajana
Mainonta

9. luokka

Keskeiset sisällöt

Suomen kielitilanne
Murteet
Kielen muuttuminen
Suomen kielen ominaispiirteet
Kielisukulaisuus

Virkerakenne
Lauseenvastikkeet
Vierassanat
Kielenhuollon kertausta

Aiheen rajaaminen, jäsentelytavat, sidosteisuus, havainnollistaminen
Tekstilajeja (aineistopohjainen teksti, analyysi)

Arjen ja työn puhetilanteita (puhe-esitys, raportointi, palautteen antaminen)

Suomen kirjallisuuden historia

15.4.2 Toinen kotimainen kieli

Ruotsin kieli, B1-oppimäärä

Laaja-alainen oppiminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilasta kannustetaan pohtimaan itselleen parhaiten sopivia opiskelutekniikoita sekä hyödyntämään aikaisemmin hankittua kielitaitoa ja muita osaamiaan kieliä. Oppilas nähdään aktiivisena toimijana, joka itse on mukana suunnittelemassa oppimistaan.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Kulttuurin opiskelu on keskeinen osa kielten opiskelua. Tunneilla tehdään paljon sekä kielioppiin että viestinnällisiin tilanteisiin liittyviä suullisia harjoituksia, jotta kommunikatiivisuudesta tulisi luonnollinen osa kielen hallintaa. Myös kirjallista viestintää harjoitellaan.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppituntien aihepiirit ovat lähellä nuorten arkea. Oppituntien aihepiireihin kuuluvat mm. ystävyys, rakkaus sekä kommunikatiiviset tilanteet kuten tien neuvominen ja ostosten tekeminen. Yläasteen loppupuolella tunneilla perehdytään myös muihin Pohjoismaihin ja puhutaan tulevaisuuden suunnitelmista.

Monilukutaito

Oppitunneilla käsitellään runsaasti erilaisia tekstilajeja – niin kirjallisena kuin kulttuurina. Monipuolisesti käytettynä ne tuovat vaihtelua opiskeluun. Myös kuvanlukutaitoa ja kuvatulkintaa harjoitellaan.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologiaa hyödynnetään opiskelussa. Opetuksessa pyritään käyttämään monipuolisesti eri oppimisympäristöjä, viestintäkanavia ja –välineitä. Tieto- ja viestintäteknologian tarkoituksenmukaisen käytön harjoittelu on osa kieliopintoja. Oppilaat hyödyntävät opiskelussa erilaisia TVT-sovelluksia. TVT-välineitä käytetään sanaston ja kielioppisääntöjen harjoittelussa.

Tavoitteet

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Oppilas tutustuu Suomen ruotsinkielisiin alueisiin, Ruotsiin sekä muihin Pohjoismaihin. Oppilaita kannustetaan hyödyntämään viestintäteknisiä taitojaan lisätiedon hankintaan. Oppilas tekee havaintoja suomenruotsin ja ruotsinruotsin eroista sekä vertaa ruotsin kieltä aiemmin opiskelemiinsa kieliin. Oppitunneilla käytetään muiden kielten opiskelusta tuttuja kielitiedon käsitteitä.

Kieltenopiskelutaidot

Oppilasta ohjataan käyttämään erilaisia opiskelustrategioita. Oppilas löytää itselleen sopivia opiskelumenetelmiä ja oppii asettamaan tavoitteita sekä kehittämään omia opiskelutaitojaan. Oppitunnilla kehitetään vuorovaikutustaitoja sekä rohkaistaan oppilaita monipuoliseen kielen käyttöön erilaisissa tilanteissa.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Oppilaan taito toimia vuorovaikutuksessa kehittyy erilaisissa suullisissa harjoituksissa, reagointi- ja kirjoitustehtävissä. Aihepiirejä valittaessa näkökulmana on nuorten toiminta ruotsin kielellä eri yhteisöissä, ajankohtaisuus sekä oppilaiden kiinnostuksen kohteet. Oppilaan vuorovaikutus eri pohjoismaalaisten kanssa saa tukea kulttuurin tuntemuksesta. Myös ääntämiseen kiinnitetään huomiota, jonka omatoimiseen harjoitteluun kannustetaan.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Oppilasta ohjataan työskentelemään erityyppisten tekstien ja aineistojen parissa. Oppilas tottuu käsittelemään vaikeustasoltaan erilaisia materiaaleja niin lukien, katsoen kuin kuunnellen. Oppilasta kannustetaan tutustumaan autenttiseen aineistoon.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Oppilasta kannustetaan tuottamaan omaa tekstiä sekä suullisesti että kirjallisesti. Oppilaille tarjotaan tilaisuuksia harjoitella puhumista sekä kirjoittamista itselleen läheisistä aiheista kiinnittäen huomiota myös ääntämiseen ja tekstin sisällön kannalta oleellisimpiin rakenteisiin. Omissa tuotoksissa on mahdollista hyödyntää tieto- ja viestintäteknologiaa.

Keskeiset sisällöt

7. luokka

Tilanteet ja aihepiirit

Vahvistetaan kuudennella jo opittuja tilanteita ja aihepiirejä. Suomen ruotsinkielisiin alueisiin ja Ruotsiin sekä niiden kulttuuriin tutustuminen, arkipäivän tilanteita kuten matkustaminen ja säästä kertominen, tienneuvominen, lipun ostaminen, ihmissuhteet.

Rakenteet

- jo opittujen rakenteiden kertausta
- det finns-rakenne
- imperatiivi
- imperfekti

- persoonapronominien objektimuodot.

8. luokka

Tilanteet ja aihepiirit

Jo opittujen aihepiirien ja tilanteiden kertausta, Suomen ruotsinkielisiin alueisiin ja Ruotsiin sekä niiden kulttuuriin tutustuminen, arkipäiväisiä tilanteita kuten voinnin kysyminen, tapaamisesta sopiminen, ostosten tekeminen

Rakenteet

- jo opittujen rakenteiden kertausta
- persoonapronominien omistusmuodot
- perfekti ja pluskvamperfekti
- adjektiivien vertailu
- järjestysluvat.

9. luokka

Tilanteet ja aihepiirit

Pohjoismaiden erityispiirteisiin, kulttuuriin ja nähtävyyksiin tutustuminen, matkustaminen, ravintolassa ja kahvilassa asioiminen, opiskelusuunnitelmista ja ammattihaaveista kertominen, Suomesta kertominen.

Rakenteet

- jo opittujen rakenteiden kertausta
- paikan ja ajan adverbis
- sivulause
- demonstratiivipronominien den/det/de här; den/det/de där
- omistussana+adjektiivi+substantiivi
- futuuri
- s-passiivi.

15.4.3 Vieraat kielet

Englannin A-oppimäärä vuosiluokilla 7-9

Laaja-alainen osaaminen

Ajattelu ja oppimaan oppiminen

Oppilaita ohjataan omakohtaiseen tavoitteidenasetteluun ja edistymisen seuraamiseen. Itselle parhaiten sopivia opiskelutekniikoita pohditaan mm. itsearviointin yhteydessä ja kielioppia opiskeltaessa oppilaita ohjataan itse muodostamaan kielioppisäännöt. Oppilaiden työskentely- ja ongelmanratkaisutaidot kehittyvät erilaisten projektitöiden parissa.

Kulttuurinen osaaminen, vuorovaikutus ja ilmaisu

Englannille tyypilliset keskustelustrategiat tulevat tutuiksi tunneilla luontevien dialogien avulla. Niitä myös harjoitellaan runsaasti suullisten tehtävien kautta. Mielenpitoon ilmaisemiseen kohdekielellä kannustetaan ja toisen kuuntelemisen taito kehittyy paritöitä tehdessä. Monipuolisten kirjoitustehtävien avulla kirjallinen ilmaisu kehittyy.

Itsestä huolehtiminen ja arjen taidot

Oppilaat harjoittelevat arjen taitoja vieraalla kielellä.

Monilukutaito

Tunneilla opiskellaan englannin kieltä eri tekstilajien avulla, esimerkiksi dialogit, haastattelut, blogit ja muu sosiaalinen media ja videot tuovat vaihtelua opiskeluun ja tutustuttavat erilaisiin tekstilajeihin.

Tieto- ja viestintäteknologinen osaaminen

Tieto- ja viestintäteknologian tarkoituksenmukaisen käytön harjoittelu on osa kieliopintoja. Oppilaat tekevät erilaisia tiedonhakutehtäviä ja projektitöitä erilaisia TVT-sovelluksia hyödyntäen. TVT-välineitä käytetään sanaston ja kielioppisääntöjen harjoittelussa.

Työelämätaidot ja yrittäjyys

Englannin tunnilla harjoitellaan työelämässä tarvittavaan asianmukaista käyttäytymistä, yhteistyötaitoja sekä otetaan huomioon kielitaidon ja vuorovaikutustaitojen merkitys.

Tavoitteet

Kasvu kulttuuriseen moninaisuuteen ja kielitietoisuuteen

Englannin tunneilla tutustutaan laajasti niiden maiden kulttuureihin ja elämänmuotoihin, joiden virallisiin kieliin englanti kuuluu. Tiedot englannin kielen kehittymisestä globaaliksi lingua francaksi vahvistuvat ja sen eri variantit tulevat tutuiksi.

Kielenopiskelutaidot

Koko yläkoulun ajan kiinnitetään huomiota opiskelutaitoihin ja niiden kehittämiseen. Kielitiedon käsitteet tulevat tutuiksi. Oppilasta rohkaistaan asettamaan tavoitteita, hyödyntämään monipuolisia tapoja oppia englantia ja arvioimaan oppimistaan itsenäisesti ja yhteistyössä. Oppilasta ohjataan myönteiseen vuorovaikutukseen, joissa tärkeintä on viestin välittyminen. Oppilaan itsenäisyyttä soveltaa luovasti kielitaitoaan sekä elinikäisen kielenopiskelun valmiuksia kehitetään. Opiskelijalle painotetaan pitkäjänteisen työn merkitystä kielen opiskelussa.

Kehittyvä kielitaito, taito toimia vuorovaikutuksessa

Tunnilla tehdään runsaasti monipuolisia viestinnällisiä harjoituksia parin kanssa ja ryhmissä. Myös kielioppirakenteita harjoitellaan suullisesti oppilaalle merkityksellisissä viestinnällisissä tilanteissa. Oppilaan aloitteellisuutta viestinnässä ja kompensatiokeinojen käytössä tuetaan.

Kehittyvä kielitaito, taito tulkita tekstejä

Oppilas harjaantuu lukemaan, ymmärtämään ja kuuntelemaan erilaisia tekstilajeja ja vaikeudeltaan eritasoisia tekstejä. Oppilaiden taito tulkita erityyppisiä tekstejä kehittyy. Oppilasta ohjataan etsimään aiheeseen liittyvää materiaalia myös oppikirjanulkopuolelta.

Kehittyvä kielitaito, taito tuottaa tekstejä

Oppilasta ohjataan tuottamaan sekä puhuttua että kirjoitettua tekstiä erilaisiin tarkoituksiin yleisistä ja itselleen merkityksellisistä asioista kiinnittäen huomiota rakenteiden monipuolisuuteen ja ohjaten hyvään ääntämiseen.

Keskeiset sisällöt

7. luokka

Tilanteet ja aihepiirit:

Minä ja perheeni, harrastukset, kohteliaisuudet, tapaamisen sopiminen, ostaminen, tien neuvominen, ravintolassa tilaaminen, samaa/eri mieltä oleminen, Iso-Britannian ja USAn kulttuureihin tutustuminen

Keskeiset rakenteet:

- olla-verbit, epäsäännölliset verbit, aikamuodot, kysymyslauseet
- persoonapronominit

- substantiivien monikko
- artikkelit
- adjektiivien vertailu

8. luokka

Tilanteet ja aihepiirit

Kotitöistä, harrastuksista ja säästä keskusteleminen, ostostilanteet, vaihtoehtoista neuvottelemineen, matkustaminen, lipunostaminen, kestävä kehitys, lääkärissä käynti, Australian, Kanadan ja Karibian maiden kulttuureihin tutustuminen

Keskeiset rakenteet

- perusaikamuotojen kertaus, kestromuodot, apuverbit, 1. konditionaali ja ehtolause
- sanajärjestys (SPOTPA), liikkuvat määreet
- adverbit
- indefiniitti-, relatiivi-, demonstratiivi- ja refleksiivipronominit
- artikkelit

9. luokka

Tilanteet ja aihepiirit

Tulevaisuudesta ja menneisyydestä keskusteleminen, ohjeiden antaminen, työelämä, erilaisia keskustelutilanteita, kulttuuri, media. Afrikan, Intian, Irlannin ja Uuden-Seelannin kulttuuriin tutustuminen, Suomi.

Keskeiset rakenteet

- aikamuotojen kertaus, passiivi, passiivin vastineet, infinitiivi ja ing-muoto, epäsuora kerronta, 2. konditionaali ja ehtolause, apuverbit ja niitä korvaavat muodot
- paljoussanat
- adverbien vertailu
- artikkelit maantieteellisten nimien yhteydessä

15.4.4 Matematiikka

Matematiikan opetuksen tehtävänä on tarjota mahdollisuuksia matemaattisen ajattelun kehittämiseen ja matemaattisten käsitteiden sekä yleisimmin käytettyjen ratkaisumenetelmien oppimiseen. Opetuksen tulee kehittää oppilaan luovaa ja täsmällistä ajattelutapaa. Matematiikan opetusta integroidaan muihin aineisiin.

Matematiikan opetuksen on edettävä systemaattisesti, ja sen tulee luoda kestävä pohja matematiikan käsitteiden ja rakenteiden omaksumiselle. Konkreettisuus ja ilmiöpohjaisuus toimivat tärkeinä apuvälineinä yhdistettäessä oppilaan kokemuksia ja ajattelutapoja matematiikkaan.

Matematiikan opetuksessa hyödynnetään arkipäivän tilanteissa eteen tulevia ongelmia, joita ratkotaan matemaattisen ajattelun ja toiminnan avulla. Tieto- ja viestintätekniikkaa käytetään oppilaan oppimisprosessin tukemisessa mahdollisuuksien mukaan. Tutustutaan koodaukseen.

7. lk

Tavoitteet**Oppilas**

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa käyttää yksinkertaisia matemaattisia tietokonesovellutuksia
- osaa peruslaskut
- muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä ja soveltaa niitä käytännön elämään

Sisällöt

- Luvut ja laskutoimitukset
- Vastaluku, itseisarvo ja käänteisluku
- Potenssi
- Lukujoukot
- Aikalaskut
- Laskimen käyttö
- Yksinkertaisten funktioiden tulkitseminen
- Kuvaajien piirtäminen koordinaatistoon
- Kirjainlaskentaa ja helppoja yhtälöitä
- Monikulmiot
- Kulmien välisiä yhteyksiä
- Symmetria
- Ympyrä ja siihen liittyvät käsitteet
- Koodaus

8. lk**Tavoitteet****Oppilas**

- huomaa eri tapauksien yhtäläisyydet ja säännönmukaisuudet
- osaa päätellä yksinkertaisten väitelauseiden totuusarvon
- osaa muuntaa yksinkertaisen tekstimuodossa olevan ongelman matemaattiseen esitysmuotoon ja tehdä suunnitelman ongelman ratkaisemiseksi, ratkaista sen ja tarkistaa tuloksen oikeellisuuden
- osaa soveltaa itse tehtyjä tai valmiita tietokoneohjelmia
- osaa käyttää luokittelua matemaattisten ongelmien ratkaisuisissa
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia

Sisällöt

- Funktion käsite
- Potenssit ja polynomit
- Neliöjuuren käsite
- Prosenttilaskenta
- Lauseke ja sen sieventäminen
- Muuttujan arvon sijoittaminen lausekkeeseen
- Yhtälö
- Yhdenmuotoisuus ja yhtenevyys
- Mittakaava
- Tasokuvioiden piirit ja pinta-alat
- Pythagoraan lause
- Taulukkolaskenta ja koodaus

9. lk

Tavoitteet

Oppilas

- osaa arvioida tuloksen järkevyyttä sekä tarkastaa ratkaisunsa eri vaiheet
- osaa käyttää puheessaan loogisia elementtejä
- osaa esittää järjestelmällisesti mahdolliset ratkaisuvaihtoehdot
- osaa tulkita ja tehdä diagrammeja
- käyttää verrantoa, prosenttilaskua ja muita laskutoimituksia arkielämässä eteen tulevien ongelmien ratkaisemisessa
- suorittaa mittauksia ja niihin liittyviä laskelmia sekä muuntaa tavanomaisimpia mittayksiköitä ja soveltaa niitä käytännön elämään
- ymmärtää matemaattisten käsitteiden ja sääntöjen merkityksen sekä pystyy näkemään matematiikan ja reaali maailman välisiä yhteyksiä
- oppii ajattelemaan loogisesti ja luovasti osaa soveltaa erilaisia ajatteluprosesseja ja menetelmiä tiedon hankintaan
- oppii esittämään kysymyksiä ja päätelmiä havaintojen perusteella ja näkemään säännönmukaisuuksia
- oppii työskentelemään keskittyneesti ja pitkäjänteisesti sekä toimimaan ryhmissä

Sisällöt

- Polynomit
- Trigonometriset funktiot
- Rationaalilausekkeet
- Yhtälöparit ja niiden ratkaiseminen algebrallisesti ja graafisesti
- Epäyhtälöt
- Suora
- Funktion kuvaajan tutkimista, funktion nollakohta, suurin ja pienin arvo, kasvaminen ja väheneminen
- Kappaleiden pinta-alan ja tilavuuden laskeminen
- Todennäköisyyden käsite
- Frekvenssi ja suhteellinen frekvenssi
- Keskiarvon, tyyppiarvon ja mediaanin määrittäminen
- Hajonnan käsite
- Vahvistetaan diagrammien tulkintaa sekä tietojen keräämistä, muuntamista ja esittämistä käyttökelpoisessa muodossa
- Koodaus

Matematiikka hankolaisen elämässä

- Kartat ja mittakaavat
- Mittaaminen ja yksikönmuunnokset
- Ruokaohjeet
- Diagrammit
- Verot, ja korot
- Ostokset ja hintavertailut
- Nuotit

15.4.5. Biologia

Biologian opetuksessa tutkitaan elämää, sen ilmiöitä ja edellytyksiä. Opetuksessa pyritään tutkivaan oppimiseen ja kehitetään oppilaan luonnontieteellistä ajattelua. Tavoitteena on antaa oppilaalle valmiudet havainnoida ja tutkia luontoa sekä hyödyntää tiedonhaun eri menetelmiä. Oppilasta ohjataan

kiinnittämään huomiota ihmisen ja muun luonnon välisiin vuorovaikutussuhteisiin ja ihmisen vastuuseen luonnon monimuotoisuuden suojelussa.

7. luokka

Tavoitteet

7. luokalla kartutetaan luonnontuntemusta ja paneudutaan erityisesti vesiekosysteemin käsittelyyn. Korostetaan maasto- ja laboratoriotyön merkitystä ja opetuksessa panostetaan elämysellisyyteen, kokemuksellisuuteen ja toiminnallisuuteen.

Keskeiset sisällöt

- Itämeren vesiekosysteemin hahmottaminen, rakenne, toiminta ja monimuotoisuus
- Eliöyhteisöjen vuorovaikutus, populaatiot ja lajit
  - * lajintuntemus: kalojen, lintujen, sammakkoeläimet, matelijat, nisäkkäät selkärangattomat
- Suomen järvien ja virtaavien vesien eliöyhteisöt
- Solut ja solurakenteet
- Evoluution keskeiset asiat
- Eliökunnan pääryhmät, kunnat ja ryhmien
- Oppilas oppii ymmärtämään ja arvostamaan Hangon sijaintiin liittyen Itämeren ja sen erityispiirteitä: tutkimusretki lähiympäristöön.

8. luokka

Tavoitteet

8. luokalla tutkitaan metsäekosysteemiä. Tarkastellaan eliöiden sopeutumista ympäristöönsä, niiden välisiä vuorovaikutussuhteita ja erilaisten elinympäristöjen monimuotoisuutta. Perehdytään metsien merkitykseen, käyttöön ja suojeluun kestävän kehityksen mukaisesti. Tavoitteena on laajentaa oppilaan kiinnostusta luontoa kohtaan.

Keskeiset sisällöt

- Tutustutaan Suomen metsäluontoon ja pohjoisen havumetsävyöhykkeen metsätyyppeihin
- Hahmotetaan metsäekosysteemin rakenne, toiminta ja eliöiden vuorovaikutteinen rooli
- Pohditaan yhteyttämisen merkitystä elämän perusilmiönä
- Tunnistetaan metsiemme eliöitä mm. nisäkkäitä, lintuja, selkärangattomia, kasveja, sieniä, sammaleita ja jäkäliä
- Ohjattua kasvien keruuta
- Pohjoisen havumetsävyöhykkeet talvi ja kasvien ja eläinten selviytyminen talven koettelemuksista
- Tutustutaan suoekosysteemiin ja pohjois-Suomen luontoon.

9. luokka

Tavoitteet

9. luokalla ohjataan oppilasta ymmärtämään ihmisen kehitystä ja elimistön perustoimintoja. Perehdytään ihmisen lisääntymiseen, kasvuun ja kehitykseen. Tutustutaan perinnöllisyyden ja bioteknologian perusteisiin. Syvennetään evoluutiota ja elämän kehityshistoriaa.

Keskeiset sisällöt

- Perehdytään kasvi- ja eläinsolun rakenteeseen ja niiden eroavaisuuksiin
- Fotosynteesi ja sen merkitys eliökunnan kannalta

- Eliöiden lisääntyminen
- Tutustutaan evoluutioon ja ihmisen evoluution vaiheisiin
- Kestävä kehitys ja luonnon monimuotoisuuden säilyminen
- Oppilas perehtyy ihmisen biologiaan. Opetellaan mm
  - * tärkeimpien kudosten, elinten ja elimistöjen rakenteen ja toiminnan pääpiirteet
  - * seksuaalisuus, perimä, hedelmöittyminen ja raskaus.

15.4.6 Maantieto

Maantiedon opetuksessa tutkitaan maapalloa ja sen erilaisia alueita sekä alueellisia ilmiöitä. Oppilasta innoitetaan kiinnostumaan maantieteellisistä ilmiöistä ja ymmärtämään maapallo toimivana kokonaisuutena, jossa kaikki vaikuttaa kaikkeen. Oppilas oppii tarkastelemaan erilaisia karttoja ja niiden mittakaavoja, suuntia ja etäisyyksiä. Opetus ohjaa oppilasta seuraamaan ajankohtaisia tapahtumia maapallolla ja arvioimaan niiden vaikutusta luontoon ja ihmisen toimintaan. Opetuksessa korostetaan toiminnallisuutta, yhteisöllisyyttä ja kokemuksellisuutta. Sähköisten oppimisympäristöjen sekä sähköisen tiedonhaun lisääntyessä oppilasta harjaannutetaan kriittisesti suhtautumaan erilaisiin tietolähteisiin.

7. luokka

Tavoitteet

7. luokalla tutustutaan yleismaantieteen eri osa-alueisiin. Tutkitaan Maata planeettana ja sen liikkeiden seurauksia. Oppilas oppii käyttämään ja tulkitsemaan fyysisiä karttoja. Erityisenä tutkimuskohteena on Anglo-Amerikan ja Latalalaisen Amerikan alueet ja niiden alueilla esiintyvät luonnon- ja kulttuurimaantieteelliset ilmiöt.

Keskeiset sisällöt

- Maantieteelliset peruskäsitteet
- Karttojen ja diagrammien tulkintaa ja hyödyntämistä
- Maan pyöriminen auringon ja itsensä ympäri. Näistä johtuvat ilmiöt ja seuraukset
- Kasvillisuusvyöhykkeet ja ilmastoalueet sekä niiden esiintyminen eri alueilla
- Tutustutaan litosfäärilaattojen liikkeisiin ja niiden seurauksiin
- Kulttuurimaantieteen osa-alueet mm. väestön kasvu, asutuksen sijoittuminen ja kaupungistuminen.

8. luokka

Tavoitteet

8. luokalla kerrataan luonnonmaantieteellisiä ilmiöitä ja käsitteitä. Opitaan ymmärtämään planetaarisuuden vaikutuksia maapallolla. Oppilas oppii ymmärtämään maanpintaa muokkaavien tekijöiden vaikutuksen maisemassa. Tarkastelun kohteena on erityisesti Eurooppa ja Euroopan eri valtiot sekä alueet.

Keskeiset sisällöt

- Maapallon planetaarisuus ja siitä johtuvat ilmiöt
- Väestö ja eri kulttuurien piirteet
- Luonnonvarat ja kestävä kehitys
- Ravinnon tuotanto ja elinkeinot
- Kehittyvät ja teollisuusmaat
- Eurooppa-matkailijoiden maanosa
- Euroopan karttatietous.

9. luokka

Tavoitteet

9. luokalla tarkastelukohteena on Suomi. Paneudutaan jääkauden ja mannerjään merkitykseen. Oppilas oppii selostamaan luonnonmaisemien synnyn ja osaa tunnistaa kartalta ja kuvista muodostelmia sekä eroosiotekijöiden aikaansaannoksia. Tarkastellaan Suomen kallioperää, maaperää, ilmastoa ja säätekijöitä. Oppilas harjaannuttaa kartanlukutaitoaan ja paneutuu kulttuurimaantieteellisiin tekijöihin. Oppilas tutustuu Pohjoismaihin ja Baltiaan sekä tietojensa perusteella osaa kuvata sitä, miten Suomi on vuorovaikutuksessa omien lähialueidensa sekä Euroopan eri valtioiden kanssa.

Keskeiset sisällöt

- Kartat ja Suomen karttakuva. Opetellaan Suomen paikannimistöä
- Jääkauden muovaama Suomi ja eroosiotekijät
- Suomen ilmasto ja sää
- Ihmisen muovaama Suomi: elinkeinot, liikenne, väestö
- Tutustutaan pohjoismaihin ja Baltiaan.

15.4.7 Fysiikka

Fysiikan opetuksen tehtävänä on syventää oppilaan tietämystä fysiikasta ja käsitystä fysiikasta luonnontieteenä sekä vahvistaa kokeellisen tiedonhankinnan taitoja. Fysiikan opetuksen lähtökohtana ovat oppilaan aikaisemmat tiedot, taidot ja kokemukset sekä ympäristön aineista ja ilmiöistä tehdyt havainnot, joista edetään kohti fysiikan peruskäsitteitä ja lakeja.

Kokeellisuuden tehtävänä on auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja sekä kehittää kokeellisen työskentelyn ja yhteistyön taitoja ja innostaa oppilasta fysiikan opiskeluun. Opetus ohjaa luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan, tietojen käyttämiseen sekä tiedon luotettavuuden ja merkityksen arviointiin elämän eri tilanteissa.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- luonnon tutkimisen taitoja, kuten kysymysten tekemistä ja ongelmien hahmottamista, havaintojen, mittauksien ja päätelmien tekemistä, vertailemista ja luokittelemista, hypoteesin esittämistä ja testaamista sekä tulosten käsittelemistä, esittämistä ja tulkitsemista
- suunnittelemaan ja tekemään luonnontieteelliseen tutkimukseen, jossa vakioidaan ja varioidaan luonnonilmiöissä vaikuttavia muuttujia ja selvitetään muuttujien välisiä riippuvuuksia
- työskentelemään ja tutkimaan luonnonilmiöitä turvallisesti yhdessä toisten kanssa
- muodostamaan yksinkertaisia malleja ja käyttämään niitä ilmiöiden selittämisessä sekä tekemään yleistyksiä ja arvioimaan tutkimusprosessin ja tulosten luotettavuutta
- käyttämään tarkoituksenmukaisia käsitteitä, suureita ja yksiköitä kuvatessaan ilmiöitä ja teknologiaan kuuluvia asioita
- käyttämään erilaisia graafisia ja algebrallisia malleja ilmiöiden selittämisessä, ennusteiden tekemisessä ja ongelmien ratkaisemisessa
- tuntemaan luonnonilmiöitä ja prosesseja ja niissä tapahtuvia energiamuutoksia
- tuntemaan erilaisia luonnon rakenteita ja rakenneosien vuorovaikutuksia sekä ymmärtämään ilmiöiden syy-seuraussuhteita

Sisällöt

Värähdys- ja aaltoliike

- Erilaiset värähdys- ja aaltoliikkeiden perusilmiöt, aaltoliikkeen synty, vastaanottaminen, havaitseminen, heijastuminen ja taittuminen, sekä näihin liittyvät ominaisuudet, suureet ja lait
- Äänen ja valon merkitys sekä näiden sovellukset
- Suureet ja mittaamisen perusteet

8. lk

Sisällöt

Lämpö

- Kappaleiden ja aineiden lämpenemiseen ja jäähtymiseen liittyvät ilmiöt sekä näiden kuvaaminen tarkoituksenmukaisilla käsitteillä ja laeilla
- Lämpöilmiöiden merkitys ja sovellukset
- Energian säilyminen ja huononeminen, lämpö energiamuotona

Liike ja voima

- Vuorovaikutukset, niistä syntyvät voimat, niistä aiheutuvat liike- ja tasapainoilmiöt sekä niiden esiintyminen ympäristössä
- Paine ja tiheys

9. lk

Sisällöt

Liike ja voima

- Tasaisen ja tasaisesti kiihtyvän liikkeen mallit
- Voiman tekemä työ, mekaaninen energia ja teho

Sähkö ja luonnon rakenteet

- Kappaleiden väliset sähköiset ja magneettiset voimat
- Tasavirtapiiri ja virtapiirin perusilmiöt sekä ilmiöiden soveltaminen turvallisesti jokapäiväisessä elämässä ja tekniikassa
- Sähkömagneettinen induktio ja sen käyttö
- Luonnon rakenteet ja mittasuhteet
- Rakenneosia koossa pitävät vuorovaikutukset sekä energian sitoutuminen ja vapautuminen rakenneosien välisissä prosesseissa
- Radioaktiivinen hajoaminen, fissio ja fuusio, ionisoiva säteily ja sen vaikutus elolliseen luontoon sekä säteilyltä suojautuminen

Fysiikka hankolaisen elämässä

- Urheilu ja liikunta
- Energiaa eri tavoin
- Liikenne ja kuljetukset

15.4.8 Kemia

Kemian opetuksen tehtävänä on syventää oppilaan tietämystä kemiasta ja kemiallisen tiedon luonteesta sekä ohjata luonnontieteille ominaiseen ajatteluun, tiedonhankintaan ja tietojen käyttämiseen elämän eri tilanteissa. Tästä edetään ilmiöiden tulkitsemiseen, selittämiseen ja kuvaamiseen sekä aineen rakenteen ja kemiallisten reaktioiden mallintamiseen kemian merkkikielellä.

Kokeellisuus auttaa oppilasta hahmottamaan luonnontieteiden luonnetta ja omaksumaan uusia luonnontieteellisiä käsitteitä, periaatteita ja malleja, kehittää käden taitoja ja kokeellisen työskentelyn ja

yhteistyön taitoja sekä innostaa oppilasta kemian opiskeluun.

Tavoitteet

Oppilas oppii

- työskentelemään turvallisesti ja ohjeita noudattaen
- käyttämään luonnontieteellisen tiedonhankinnan kannalta tyyppillisiä tutkimusmenetelmiä ja arvioimaan tiedon luotettavuutta ja merkitystä
- tekemään luonnontieteellisen tutkimuksen, tulkitsemaan ja esittämään tuloksia
- ymmärtämään aineiden kiertokulkuun ja tuotteiden elinkaareen liittyviä prosesseja sekä niiden merkityksen luonnolle ja ympäristölle
- tuntemaan aineiden ominaisuuksia kuvaavia fysikaalisia ja kemiallisia käsitteitä ja käyttämään niitä
- käyttämään aineen rakennetta ja kemiallisia sidoksia kuvaavia käsitteitä ja malleja
- kuvailemaan ja mallintamaan kemiallisia reaktioita reaktioyhtälöiden avulla
- soveltamaan omia tietojaan käytännön tilanteissa ja valinnoissa
- tuntemaan kemian ilmiöiden ja sovellusten merkityksen sekä ihmiselle että yhteiskunnalle

7. lk

Sisällöt

Kemian perusteet

- Työvälineet ja turvallisuus
- Alkuaineet ja yhdisteet
- Yksinkertaiset reaktiot
- Seokset ja erotusmenetelmät

Ilma ja vesi

- Ilmakehän aineet ja niiden merkitys ihmiselle ja luonnon tasapainolle
- Vesi ja veden ominaisuuksia
- Aineiden paloherkkyys, palamisreaktio
- Palamistuotteet ja niiden vaikutus luonnossa
- Reaktioiden kuvaaminen kemian merkkikielellä

8. lk

Sisällöt

Raaka-aineet ja tuotteet

- Tärkeimmät maankuoresta saatavat alkuaineet ja yhdisteet sekä näiden ominaisuuksia
- Alkuaineiden ja yhdisteiden merkitseminen, luokittelu ja erottaminen
- Reaktionopeuksien vertailu
- Reaktioyhtälöiden tulkitseminen sekä yksinkertaisten reaktioyhtälöiden tasapainottaminen
- Alkuaineiden ja yhdisteiden ominaisuuksien sekä rakenteiden selittäminen atomimallin ja jaksollisen järjestelmän avulla

Elollinen luonto ja yhteiskunta

- Fotosynteesi ja palaminen, energialähteet
- Orgaanisten yhdisteiden ominaisuudet ja käyttö
- Orgaanisten yhdisteiden reaktioita ja reaktiotuotteita
- Öljynjalostusteollisuus ja sen tuotteet
- Hiilihydraatit, valkuaisaineet ja rasvat

9. lk

Sisällöt

Raaka-aineet ja tuotteet

- Tuotteiden valmistus, käyttö, riittävyys ja kierrätettävyys
- Metallit
- Sähkökemiallisia ilmiöitä, sähköpari, elektrolyysi ja näiden sovellukset
- Kemia yhteiskunnassa

Kemia hankolaisen elämässä

- Räjähdysaineet ja lääkkeet
- Kemia ja ympäristö
- Pesuaineet, kosmetiikka, tekstiilit
- Puusta maailmalle.

15.4.9. Terveystieto

Terveystiedon tavoitteena on oppilaiden monipuolisen terveysosaamisen kehittäminen. Terveystieteen, hyvinvointiin ja turvallisuuteen liittyviä tekijöitä tarkastellaan ikätasoisesti ihmisen elämänsä eri vaiheissa. Oppilaita ohjataan *ymmärtämään terveysvoimavarana jokapäiväisessä elämässä ja tuetaan turvallisuustaitoihin, sosiaalisiin taitoihin sekä tunteiden tunnistamiseen ja säätelyyn liittyvien valmiuksien kehittämisessä*. Opiskeltavia aiheita lähestytään ilmiölähtöisyydellä, tutkivalla oppimisella ja ottamalla oppilaat mukaan oppimisympäristöjen ja työtapojen valintaan. Terveystietoa kuvaavat toiminnallisuus, liikunnallisuus, kokemuksellisuus, draama ja tarinat sekä terveyteen yhteydessä olevien ilmiöiden tutkiminen mahdollisimman luonnollisissa tilanteissa ja ympäristöissä, ihmisten välisissä vuorovaikutussuhteissa ja sähköisessä ympäristössä. Opetuksen toteutuksessa tehdään yhteistyötä muiden oppiaineiden, oppilashuollon, nuorisotoimen, päihdehuollon ja mielenterveystoimijoiden sekä muiden paikallisten yhteistyötahojen kanssa.

7.luokka

Tavoitteet

Tavoitteena on oppia ymmärtämään nuoren fyysistä, psyykkistä ja sosiaalista kehitystä. Perehdytään arjen rytmiin hygienian, ruokavalion, levon ja liikunnan kautta. Tarkastellaan sairauksien ennaltaehkäisyä ja niiden kotona hoitamista. Tunnetaidoissa ohjataan vuorovaikutustilanteissa toimimiseen, tunteiden ilmaisuun ja niiden säätelyyn. Korostetaan huolenpidon ja läheisten merkitystä, itsensä arvostamista sekä turvataitoja. Paneudutaan tupakoinnin sekä peliriippuvuuden syntymiseen ja ennaltaehkäisyyn. Tutustutaan seksuaalisuuden muuttumiseen murrosiässä ja ohjataan oppilasta tunnistamaan sosiaalisen median välittämiä erilaisia mielikuvia aikuiseksi kasvamisesta.

Keskeiset sisällöt

Terveyden eri osa-alueet
 Ihmisen elämänkaari
 Murrosiän muutokset, kasvu ja kehitys mieheksi ja naiseksi
 Turvataidot
 Itsetyydytys
 Tunnetaidot
 Monipuolinen ruoka ja painonhallinta
 Liikunnan ja levon terveysvaikutukset
 Suun ja ihon hygienia
 Riippuvuuden mekanismit ja tupakka
 Koulukiusaaminen
 Sairaudet ja elimistön puolustautuminen
 Terveys ja media

8.luokka

Tavoitteet

Syvennetään tietoa seksuaalisesta identiteetistä ja seksuaalisesta kanssakäymisestä. Perehdytään ristiriitojen ja ongelmatilanteiden käsittelyyn ja kriisien rakentavaan käsittelyyn. Tarkastellaan kokonaisvaltaisesti liikunnan merkitystä ihmisen hyvinvointiin. Painotetaan oman persoonan ja kehon ainutlaatuisuutta ja riittävyttä suhteessa muihin ja tarkastellaan syömishäiriöiden syntyä ja avun hakemista. Kartutetaan ensiaputaitoja ja turvallisia liikennetaitoja.

Keskeiset sisällöt

Seksuaali- identiteetti
 Mielen hyvinvointi
 Kriisistä selviytyminen
 Syömishäiriöt
 Seurustelu, seksi, ehkäisy
 Liikunnan merkitys terveydelle
 Riippuvuudet: alkoholi, nettipelaaminen
 Tapaturmat, ensiapu, itsehoito
 Liikennekäyttäytyminen

9.luokka**Tavoitteet**

Pohditaan oman seksuaalisuuden ilmentämistä ja mielen hyvinvoinnin rakentamista. Paneudutaan parisuhteen perusteisiin ja perheen syntymiseen sekä seksitautien ennaltaehkäisyyn ja vastuulliseen seksuaalisuuteen. Tarkastellaan mielen sairauksia ja niihin avun hakemista sekä stressin hallintaa. Ohjataan vastuullisiin valintoihin omaan terveyteen liittyvissä ravitsemuksellisissa asioissa ja laajennetaan tietoisuutta erilaisten ympäristötekijöiden terveysvaikutuksista.

Keskeiset sisällöt

Seksuaalisuuden ilmentäminen
 Elämänarvot
 Stressin hallinta
 Mielen sairaudet
 Seksitaudit
 Parisuhde, lapsen syntymä
 Kansantaudit
 Ravitsemuksen terveysvaikutukset
 Ympäristö ja terveys: hengitys, vesi, säteily, äänimaisema

15.4.10 Uskonto

Uskonto oppiaineena tarkastelee uskontoja ja katsomuksia globaaleina ilmiöinä niin kulttuurisessa kuin yhteiskunnallisessa kontekstissa pyrkien näin tarjoamaan oppilaille mahdollisimman laajan uskonnollisen ja katsomuksellisen yleissivistyksen. Opetuksessa tutustutaan uskonto- ja katsomuserinteisiin Suomessa sekä maailmassa, käydään läpi uskonnollista kieltä, symboliikkaa ja käsitteistöä. Lisäksi käsitellään uskon ja tiedon välistä suhdetta sekä uskonnottomuutta. Eri uskonto- ja katsomuserinteisiin tutustumalla kannustetaan oppilaita kunnioittamaan kaikkien ihmisten ihmisarvoa ja vakaumusta. Opetus pyrkii antamaan valmiuksia eri katsomusten väliseen dialogiin ja kriittiseen ajatteluun. Oppiaineen eettinen opetus pyrkii ohjaamaan oppilasta omakohtaiseen eettiseen

pohdintaan sekä tukemaan kasvua vastuulliseksi demokraattisen yhteiskunnan jäseneksi ja maailmankansalaiseksi.

Evangelisluterilainen uskonto

7. luokka

Tavoitteet

Oppilas tutustuu eri katsomuksiin ja uskonnottomuuteen, maailmanuskontoihin sekä uskonnon ja kulttuurin väliseen vuorovaikutukseen. Kulttuurin liittyvien tapojen ja uskonnon välistä yhteyttä pyritään konkretisoimaan sekä paikallisesti että ilmiöpohjaisesti.

Keskeiset sisällöt

- eri katsomukset, uskonnottomuus, uskontokritiikki ja uskonnonvapaus
- kristinusko, juutalaisuus, islam, hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan ja Japanin uskonnot, varhaiskantaiset uskonnot
- tutustutaan yhden vieraan uskonnon kulttuurisiin tapoihin ja ruokaperinteeseen lähialueella

8. luokka

Tavoitteet

Oppilas hallitsee kristinuskon syntyyn ja historiaan liittyvät päälinjat sekä ymmärtää kristinuskon merkityksen yhteiskunnan ja kulttuurin osana Suomessa sekä globaalisti saavuttaen näin valmiudet havainnoida kristinuskon eri muotojen näkymistä nuoren omassa elinympäristössä.

Keskeiset sisällöt

- kristinuskon synty ja leviäminen antiikin aikana
- keskiajan kristillinen maailma
- kristikunta pirstoutuu uuden ajan murroksessa
- kristinusko modernissa maailmassa
- vierailu lähialueen kristillisissä yhteisöissä

9. luokka

Tavoitteet

Oppilas perehtyy filosofisen etiikan käsitteisiin, kristinuskon ja eri kirkkokuntien etiikkaan, ihmisoikeuksiin sekä eri uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin.

Keskeiset sisällöt

- etiikan peruskäsitteet ja teoriat
- Raamattu, tutkimus, tulkinta, vaikutus kulttuuriin, kristinuskon etiikka
- kirkkokuntien eettiset korostukset
- lähisuhteiden etiikka: yksilöeettiset kysymykset, oma identiteetti, perhe –ja läheiset ihmissuhteet,
- yhteiskuntaetiikka: oikeudenmukaisuus, vaikuttaminen yhteiskunnassa, ympäristöetiikka, ihmisoikeusetiikka, tulevaisuuden etiikka

Ortodoksinen uskonto

Ortodoksinen uskonnonopetuksen tarkoituksena on tukea oppilaan uskonnollisen identiteetin kehitystä samalla kun se tarjoaa oppilaalle mahdollisimman laajan uskonnollisen ja katsomuksellisen sivistyksen.

Opetuksessa tutustutaan kristinuskon syntyyn ja jakaantumiseen, ortodoksisen kirkon oppiin ja traditioon ja elämäntapaan, sekä muihin uskontoihin ja kirkkokuntiin. Opetus pyrkii antamaan valmiuksia eri katsomusten ja uskontojen väliseen dialogiin ja kriittiseen ajatteluun. Oppiaineen eettinen opetus pyrkii antamaan välineitä oppilaan omaehtoiseen eettiseen pohdintaan sekä tarkastelemaan ortodoksisen kirkon ja muiden kirkko- ja uskontokuntien eettisiä periaatteita, sekä laajemmin ihmisoikeusetiikkaa.

7. luokka

Tavoitteet

Tutustutaan kirkon syntyvaiheisiin, jakaantumiseen, kirkon opin muotoutumiseen ja traditioon. Tutustutaan Raamatun syntyyn ja tutkimukseen, eri kirkkokuntiin, ortodoksisiin kirkkoihin maailmalla sekä maailmanuskonnoista islamiin ja juutalaisuuteen.

Keskeiset sisällöt

- kirkon synty ja jakautuminen, ortodoksisen opin muotoutuminen
- Raamattu kirkon ja kulttuurin kirjana, kristillisten kirkkojen eri suuntaukset
- ortodoksinen kirkko eri puolilla maailmaa
- juutalaisuus ja islam.

8. luokka

Tavoitteet

Tutustutaan Suomen ortodoksiseen kirkkoon, eri maailmankatsomuksiin ja suuriin maailmanuskontoihin. Perehdytään uskonnon ja kulttuuriin väliseen vuorovaikutukseen. Tutustutaan uskonnottomuuteen ja uskon ja tiedon väliseen suhteeseen.

Keskeiset sisällöt

- Suomen ortodoksinen kirkko
- hindulaisuus, buddhalaisuus, Kiinan ja Japanin uskonnot, luonnonuskonnot, uudet uskonnot
- uskonto mediassa, taiteessa ja populaarikulttuurissa, uskonnottomuus, uskon ja tiedon välinen suhde.

9. luokka

Tavoitteet

Tutustutaan ortodoksiseen elämäntapaan ja etiikkaan. Perehdytään eri kirkkokuntien, uskontojen ja katsomusten eettisiin periaatteisiin. Perehdytään ihmisoikeusetiikkaan ja ihmissoikeussopimuksiin.

Keskeiset sisällöt

- etiikan peruskäsitteet ja teoriat
- Raamattu ja etiikka, ortodoksisen kirkon etiikka ja elämäntapa, eri kirkkokuntien etiikka
- eri katsomusten ja uskontojen eettiset periaatteet
- lähisuhde-, yhteiskunta- ja ihmisoikeusetiikka.

15.4.11 Elämänkatsomustieto

Elämänkatsomustiedon opetuksen tarkoituksena on tarjota oppilaalle monipuolinen katsomuksellinen ja kulttuurinen yleissivistys sekä välineitä perusteita etsivään, tilannetajuiseen ja kriittiseen ajatteluun. Elämänkatsomustieto rohkaisee oppilasta avoimeen ja pohtivaan asennoitumiseen sekä vuorovaikutukseen erilaisten ihmisten kanssa. Elämänkatsomustieto pyrkii edistämään oppilaan kykyä etsiä eettisesti kestäväää ja arvokasta elämäntapaa sekä kehittämään hänen valmiuksiaan kasvaa

itsenäiseksi, suvaitsevaiseksi ja vastuulliseksi yhteisönsä jäseneksi.

7. luokka

Tavoitteet

Tarkastellaan maailmankuvan ja maailmankatsomuksen käsitteitä sekä niiden muuttumista yhteiskunnallisessa ja kulttuurihistoriallisessa viitekehyksessä. Tutustutaan erilaisiin katsomuksiin ja uskomusperinteisiin.

Keskeiset sisällöt

- maailmankuva, maailmankatsomus, elämäkatsomus
- kulttuuri-identiteetti
- erilaiset katsomusjärjestelmät ja kulttuuriset traditiot
- maailmankuvan muuttuminen, moderni maailmankuva.

8. luokka

Tavoitteet

Tavoitteena on tutkia hyvän elämän edellytyksiä. Tutustutaan etiikan peruskäsitteisiin ja teorioihin sekä pohditaan etiikan kysymyksiä käytännön elämässä ja ihmissuhteissa.

Keskeiset sisällöt

- filosofisen etiikan peruskäsitteet ja moraaliteoriat
- yksilö- ja lähisuhde-etiikka.

9. luokka

Tavoitteet

Tarkastellaan hyvän yhteiskunnan edellytyksiä. Tutustutaan ihmisoikeuskysymyksiin ja oikeudenmukaisuuden toteutumiseen yhteiskunnassa ja maailmanlaajuisesti. Perehdytään hyvän kansalaisuuden kriteereihin, oikeuden, vapauden ja velvollisuuden käsitteisiin sekä yhteiskuntasopimusteorioihin sekä ihmisoikeusetiikkaan. Perehdytään talous- ja ympäristöetiisiin kysymyksiin sekä tulevaisuuden tutkimukseen.

Keskeiset sisällöt

- yhteiskuntafilosofian peruskäsitteet
- ihmisoikeusetiikka: oikeudenmukaisuus, ihmisoikeudet, vapausoikeudet, velvollisuudet
- kansalaisuus
- yhteiskuntasopimusteoriat
- talouden ja ympäristöetiikka
- tulevaisuuden tutkimus.

15.4.12. Historia

Historian opetuksen tehtävä on kehittää oppilaiden historiatietoisuutta sekä kannustaa heitä omaksumaan vastuullisen kansalaisuuden periaatteet ja kehitys. Menneisyyttä koskevan tiedon avulla oppilaita ohjataan ymmärtämään nykyisyyteen johtanutta kehitystä, henkisen ja aineellisen työn arvoa sekä pohtimaan tulevaisuuden valintoja. Opetuksen tavoitteena on kehittää historian tekstitaitoja: taitoa lukea ja analysoida lähteitä sekä tehdä tulkintoja niiden tarkoituksesta ja keskustella. Oppilaita ohjataan ymmärtämään historiatiedon tulkinnallisuutta.

Tavoitteet

Historiassa 7. luokalla korostetaan perheen, paikkakunnan ja lähialueen historiaa soveltuviissa kohdissa. Painotetaan teollisuusyhteiskunnan ilmiöitä 1700-luvulta Suomen itsenäisyyteen. Opetuksessa panostetaan elämyksellisyyteen ja kokemuksellisuuteen. Historian opetuksen tehtävä vuosiluokilla 7–8 on syventää oppilaan käsitystä historiallisen tiedon luonteesta. Tehtävä on vahvistaa oppilaan identiteettiä ja perehdyttää hänet muihin kulttuureihin ja niiden vaikutuksiin.

Oppilas oppii

- hankkimaan ja käyttämään historiallista ja yhteiskunnallista tietoa
- käyttämään erilaisia lähteitä, vertailemaan niitä ja muodostamaan oman perustellun mielipiteensä niiden pohjalta
- ymmärtämään, että historiallista tietoa voidaan tulkita eri tavoin
- selittämään ihmisen toiminnan tarkoituksiperiä ja vaikutuksia
- arvioimaan tulevaisuuden vaihtoehtoja käyttämällä apuna historiallista muutosta koskevaa tietoa
- suhtautumaan ajan ilmiöihin kriittisesti
- käyttämään historiallista ulottuvuutta arvioidessaan historian ja nykypäivän ilmiöitä.

7. luokka

Keskeiset sisällöt

Suomi syntyy teollisuusyhteiskuntana

Teollisuusyhteiskunta 1700-luvulta alkaen. Elämää 1800-luvun Suomessa. • 1800-luvun alun keskeiset valtiolliset muutokset ja kansallisuusaatteen vaikutukset Euroopassa. Suomen teollistuminen • Teollistumisen vaikutukset ihmisten elämään • Kaupungistuminen ja liikenteen ja kulkuneuvojen kehitys. Hanko Venäjän vallan ajalla ja teollisuus. Hangon kylpylähistoria. Ihmisten arki. Kaupungin perustaminen ja teollisuuden synty. Vierailu Hangon museolla.

Murrosten aika ja aatteet 1800–1917

Murrosten aika Suomessa. Sääty-yhteiskunnan mureneminen. Maalta kaupunkeihin ja ulkomaille. Siirtolaisuus Hangossa. Suomen venäläistäminen ja sen vastustus. Kansalaistoiminta ja koululaitoksen kehittyminen. Kansalaisjärjestöt ja ihmisoikeudet. Työväenaate, ihmisoikeudet, naisten oikeudet, kapitalismi, nationalismi, konservatismi, liberalismi. Imperialismi ja sen vaikutukset suurvaltoihin ja siirtomaihin. Säädyt ja aatteet Hangossa 1800–1917.

Suomea luodaan, rakennetaan ja puolustetaan valtiona

Karelianismi ja taiteen ja kulttuurin kulta-aika 1800-luvulla. Venäjän vallankumous. Suomen itsenäistyminen. 1. maailmansota, sen syyt ja seuraukset. Suomen itsenäisyyden alkuvaiheet ja kansallisvaltion synty. Kansalliset vaikuttajat Lönnrotista alkaen. Hanko ja itsenäinen Suomi.

8. luokka

Suurten sotien aika ja sodista jälleenrakennukseen

Perehdytään maailmansotiin, kylmään sotaan ja sodista selviytymiseen erityisesti tavallisten ihmisten ja ihmisoikeuksien näkökulmasta. Paneudutaan ihmisoikeusrikoksiin kuten holokaustiin ja kansanvainoihin sekä ihmisoikeuksien edistämiseen. Saksan ja Suomen suhteet. Saksalaisleiri Hangon Tulliniemessä. Sotien jälkeinen jälleenrakennusaika. Opiskellaan aikaa, jolloin suomalainen hyvinvointiyhteiskunta syntyi. Tarkastellaan arkielämän historiaa 1900-luvulta 2000-luvulle.

Suomen itsenäisyyden aika. Sisällissota. Laman ja totalitarismin aika ja diktatuurit. Maailmantalouden romahtaminen ja sen vaikutukset Eurooppaan, tie toiseen maailmansotaan. Toinen maailmansota, sen

sytyt ja seuraukset Suomi toisessa maailmansodassa ja sodasta selviäminen. Talvi- ja jatkosota sekä Hanko sota-aikaan. Vierailu taistelupaikoilla ja / tai museossa.

Hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen

Elinkeinorakenteen muutos Suomessa 1900-luvun jälkipuolella. Murroksen vaikutukset ihmisten elämään Euroopassa ja maailmalla. Suomalaisen hyvinvointiyhteiskunnan rakentaminen. Idän ja lännen ristiriidoista etelän ja pohjoisen vastakkainasetteluun Kehityksen yksilölle tuomien saavutusten ohella perehdytään elinkeinorakenteen muutokseen ja palveluammattien yleistymiseen sekä kaupungistumiseen.

Nykyisen maailmanpolitiikan juuret

Kylmä sota. Maailman jakautuminen köyhiin ja rikkaisiin valtioihin ja siitä aiheutuvat ongelmat, kolmas maailma Euroopan yhdentymisen ja kylmän sodan päättyminen. Globalisaatio. Lähi-Itä ja muut kehittyvät alueet. Syvennyttään kehittyneiden ja kehittyvien maiden yhteiseen historiaan sekä uudenlaisten poliittisten jännitteiden syntyyn ja ratkaisuihin maailmassa.

15.4.13. Yhteiskuntaoppi

9. luokka

Tavoitteet

Yhteiskuntaopin opiskelun tavoitteena on, että oppilas kiinnostuu ympärillään olevista yhteiskunnallisista ilmiöistä ja huomaa niiden vaikuttavan omaan elämäänsä. Oppilaalle herää kiinnostus yhteiskuntaoppiin tieteenalana ja oppiaineena. Oppilaalle alkaa kehittyä kyky eettisesti arvioida erilaisia yhteiskunnallisia ilmiöitä ja niiden vaikutusta. Vaikuttamismahdollisuudet ja -taidot demokratiassa sekä vastuu oman elämän valintojen tekemisessä. Tutkitaan ja harjoitellaan päätöksentekoa ja vaikuttamista. Oikeusvaltio käsitteenä. Kiinnitetään huomiota yhteiskunnan ja yhteisöllisen elämän rakenteisiin. Tavoitteena on että oppilas ymmärtää talouselämän toimintaperiaatteita ja oman taloudenpidon tärkeyden. Oppilas osaa suunnitella talouttaan eettisesti ja ekologisesti. Oppilas osaa tutkia väestöä ja talouden tilastoja kriittisesti.

Työelämän ja yrittäjyyden erilaiset ilmiöt ja mahdollisuudet tulevat oppilaalle tutuiksi ja hän ymmärtää koulutuksen merkityksen oman tulevaisuuden ja työelämän kannalta. Oppilas osaa suunnitella omaa tulevaisuuttaan ja miettiä erilaisia toimintamahdollisuuksia. Työtä, työnhakua ja erilaisia opinpolkuja tarkastellaan yhdessä opinto-ohjauksen kanssa ainerajat ylittävällä yhteistyöllä. Järjestetään 9 luokalla esimerkiksi matka paikalliseen yritykseen tai kouluun.

Sisällöt

Arkielämä ja oman elämän hallinta

Oppilas perehtyy yksilön vastuisiin, velvollisuuksiin, oikeuksiin sekä oman elämän ja talouden hallintaan. Paneudutaan erilaisiin mahdollisuuksiin oman tulevaisuuden suunnittelussa tutustumalla työelämään ja elinkeinoin. Yhteistyö opinnohjauksen kanssa: työnhaku.

Demokraattinen yhteiskunta

Yhteiskuntaopissa paneudutaan demokraattisen yhteiskunnan ja oikeusvaltion periaatteisiin ja toimintatapoihin. Ihmisoikeudet ja KV sopimukset. Opetuksen sisältönä ovat yhteiskunnan rakenteet ja vallankäyttö. Tarkastellaan lisäksi mielipiteiden kanavoitumista ja mediaa.

Aktiivinen kansalaisuus ja vaikuttaminen

Tutustutaan erilaisiin yhteiskunnallisen vaikuttamisen kanaviin ja keinoihin. Media. Harjoitellaan yhteiskunnallisessa osallistumisessa, työelämässä ja taloudellisessa toiminnassa tarvittavia taitoja. Yhteistyö koulun ulkopuolisten tahojen kanssa. Hankolainen yrittäjä- tai järjestövierailija.

Taloudellinen toiminta

Perehdytään talouden peruskäsitteisiin, ilmiöihin ja keskeisiin toimijoihin. Talous kestävän kehityksen ja eri taloudellisten toimijoiden näkökulmasta. Hangon paikallistalous ja yrittäjät. Perehdytään talouden ja hyvinvoinnin kysymyksiin.

15.4.14 Musiikki

Vuosiluokkien 7 ja 8 musiikin avulla vahvistetaan mm. oppilaiden toimijuutta ja ajattelua kertaamalla ja syventämällä oppiaineessa aiemmin opittuja asioita. Sisällöt ja tavoitteet ovat molemmilla luokilla samat, ylempällä luokalla sisältöjä käsitellään syvemmin ja laajemmin.

Musiikin päättöarviointi sijoittuu siihen vuosiluokkaan jolloin se kaikille yhteisenä oppiaineena päättyy eli kahdeksanteen vuosiluokkaan. Päättöarvosana muodostuu valtakunnallisten kriteerien mukaan.

Miten musiikissa toimitaan

- laulaminen
- yhteismusisointi: perustaitoja bändi- ja muista soittimista koulun soittimiston puitteissa
- kuunteleminen: oppilaan kannustamista tiedostavaan, jäsentävään ja kriittiseen kuunteluun
- äänenkäyttö ja äänenhuolto: murroksessa olevan äänen kehittymisen tukeminen erilaisia ääniharjoitteita ja ”äänikokeiluja” apuna käyttäen
- kuulonhuolto
- kehorytmiikka, musiikin ja liikkeen yhdistäminen
- musiikkiteknologian hyödyntäminen koulun tarjoamien mahdollisuuksien mukaan
- oppilaiden omien luovien ideoiden toteuttaminen äänen ja liikkeen keinoin

Mistä musiikki muodostuu

- ääni fysikaalisena ilmiönä
- melodia, soinnut, rytmi, sointiväri ja muoto
- jo opittujen musiikin *peruskäsitteiden ja merkintätapojen kertaamista* sekä käyttämistä musisoinnissa (mm. aika-arvot, tahtiosoitus, musiikin muotoon liittyviä käsitteitä, dynamiikka, sointumerkit) sekä *käsitteistön laajentamista*
- tulkinta musiikillisessa ilmaisussa
- vahvistimet ja äänentoistolaitteet sekä musiikkiteknologiset sovellukset osana musiikin tekemistä

Musiikki omassa elämässä, yhteisössä ja yhteiskunnassa

- ääniympäristön havainnointi
- oppilaan oman musiikkiympäristön tarkastelu ja sen huomioiminen myös opetuksessa
- digitaalisen median tuomat haasteet ja mahdollisuudet musiikissa
- tutustuminen paikalliseen musiikkielämään mahdollisuuksien mukaan
- musiikin merkityksen kriittinen pohtiminen

Ohjelmisto

- ikäkaudelle sopivaa ja motivoivaa yksi- ja moniäänistä monipuolista lauluohjelmistoa eri musiikkikulttuureista ja tyyli suunnista
- kehorytmiikkaharjoituksia, musiikin ja liikkeen yhdistämistä esimerkiksi tanssin keinoin
- monipuolista kuunteluohjelmistoa eri aikakausilta ja eri tyyli lajeista
- monipuolista soitto-ohjelmistoa, jonka valinnassa pyritään ottamaan huomioon
- * kulttuuriperinnön vaaliminen

- * oppilaita innostavat teokset
- * käyttökelpoisuus musiikillisten taitojen oppimisessa

15.4.15. Kuvataide

Kuvataiteen opetuksen tehtävä on ohjata oppilaita tutkimaan ja ilmaisemaan kulttuurisesti moninaista todellisuutta taiteen keinoin. Kuvataiteen opetus kehittää kykyä ymmärtää taiteen, ympäristön ja muun visuaalisen kulttuurin ilmiöitä. Kulttuuriperinnön tuntemusta vahvistamalla tuetaan traditioiden välittymistä ja uudistumista. Opetus tukee oppilaiden kriittisen ajattelun kehittymistä sekä kannustaa heitä vaikuttamaan omaan elinympäristöön ja yhteiskuntaan.

Taiteelle ominainen työskentely harjaannuttaa kokemukselliseen, moniaistiseen ja toiminnalliseen oppimiseen. Oppilaat tarkastelevat kuvataidetta ja muuta visuaalista kulttuuria historiallisista ja kulttuurisista näkökulmista. Opetuksessa tutustutaan erilaisiin näkemyksiin taiteen tehtävistä. Oppilaita ohjataan käyttämään monipuolisesti erilaisia välineitä, materiaaleja, teknologioita ja ilmaisun keinoja. Opetuksessa kannustetaan monilukutaidon kehittämiseen hyödyntämällä visuaalisuutta sekä muita tiedon tuottamisen ja esittämisen tapoja.

7. lk

Tavoitteet

7. luokalla keskitytään erityisesti piirtämisen ja maalaamisen perustekniikoiden haltuunottamiseen, käydään lävitse väriopin ja sommittelun perusteita ja harjoitellaan havainnoimaan nähtyjä kuvia ja keskustelemaan niistä. Taidehistorian osalta painotus on Suomen kultakauden taiteessa. Välineistä ja omista töistä huolehtiminen sekä oman työnteon merkityksen huomioiminen painottuvat opetuksessa myös, samaten ympäristön huomioon ottaminen kierrätysmateriaaleja käyttämällä.

Keskeiset sisällöt

- Lyijykynä- ja puuväritekniikka, mahdollisesti myös liitu- ja sekatekniikat
- Akvarellitekniikka
- Mittasuhteet
- Varjostaminen
- Väriopin perusteet
- Sommittelun perusteet
- Kuvien ja niiden välittämien viestien tarkasteleminen ja kuvista puhuminen

8. lk

Tavoitteet

8. luokalla jatketaan jo tuttujen asioiden ja tekniikoiden harjoittelemista, mutta opetellaan myös uusia. Tavoitteena on mahdollisuuksien mukaan osallistua yhteen kotimaiseen tai ulkomaiseen taidekilpailuun taikka taidenäyttelyyn. Tutustutaan eri aikakausien ja/tai kulttuurien taiteeseen ja käytetään niitä oman tekemisen lähtökohtana.

Keskeiset sisällöt

- Oman kuvallisen ilmaisun kehittäminen eri tekniikoita kokeillen ja käyttäen
- Muiden tekemään taiteeseen tutustuminen ja sen käyttäminen oman tekemisen lähtökohtana
- Omien taidemielymysten pohtiminen ja perusteleva

9. lk

Tavoitteet

9. luokalla on teknisen osaamisen ja taiteellisen ilmaisun kehittämisen lisäksi tavoitteena oppia

tiedostamaan entistä paremmin oma tapansa työskennellä. Itsenäistä, pitkäjänteistä työskentelyä ja sen vaatimaa suunnittelua ja aikataulutusta harjoitellaan kevätpuolella tehtävän lopputyön muodossa.

Keskeiset sisällöt

- Omien kuvataiteellisten vahvuuksien pohtiminen ja kehittäminen eteenpäin
- Itsenäisen työskentelyn harjoittelu

15.4.16 Käsityö

7 lk

Seitsemännellä luokalla käsityö on kaikille yhteinen oppiaine. Hankoniemen yläasteella valitaan opiskeltavaksi joko tekstiilityön tai teknisen työn painotus. Vaihtojakson aikana opiskellaan toisen painotuksen mukaan. Opetuksessa vahvistetaan edellytyksiä monipuoliseen työskentelyyn monien eri materiaalien kanssa.

Tavoitteet ja sisällöt

Oppilasta ohjataan suunnittelemaan työskentelyään, ideoimaan, tutkimaan ja kokeilemaan

Laaditaan suunnitelma tuotteesta, ja valmistetaan tuote oman suunnitelman pohjalta sekä sanallisesti että luonnosten avulla. Tarjotaan avoimia tuotesuunnittelutehtäviä, joissa itse keksitään ratkaisuja tuotteen muotoon, rakenteeseen ja toimintaan ottaen huomioon resurssit (aika, taidot, materiaalit, saatavuus, työvälineet, työturvallisuus, kustannukset). Kannustetaan persoonallisiin, innostaviin ratkaisuihin tehtävän käsittelyssä. Tutustutaan tuotteen ominaisuuksiin, kuten toimivuus, esteettisyys.

Oppilas asettaa omia oppimisen ja työskentelyn tavoitteita ja toteuttaa niiden perusteella kokonaisen oppimisprosessin ja arvioi sitä

Opiskellaan suunnitteluohjelman käyttämistä oman tuotteen suunnittelussa. Tutustutaan erilaisiin menetelmiin havainnollistaa omia ideoita ja suunnitelmia. Hyödynnetään tietotekniikan mahdollisuuksia työskentelyssä ja dokumentoinnissa.

Oppilas tutustuu ja käyttää monipuolisesti erilaisia työvälineitä, materiaaleja ja tarkoituksenmukaisia työtapoja sekä kehittämään innovaatioita

Tutustutaan käsityössä käytettävän materiaalin syntymiseen, jalostamiseen, käyttöön sekä kierrättämiseen ja käytöstä poistamiseen kiinnittäen huomiota ekologiseen, sosiaaliseen ja taloudelliseen kestävyteen. Harjoitellaan puun, metallien ja muovien sekä uusien materiaalien muokkaamista leikkaavalla, lastuavalla ja muovaavalla menetelmällä sekä liittämistä hitsaamalla ja juottamalla. Opetellaan ompelukoneen ja saumurin käyttöä, kaavan jäljentämistä, leikkuusuunnitelmaa, työjärjestystä, ohjeen mukaan työskentelyä sekä perusvaatteiden ja kodintekstiilien valmistusta.

Oppilasta ohjataan käyttämään käsityön käsitteitä, merkkejä, symbooleja sekä vahvistamaan visuaalista, materiaalista ja teknologista ilmaisua sekä käyttämään tieto- ja viestintäteknologian mahdollisuuksia

Perehdytään elektroniikan komponentteihin, niiden symboleihin sekä toimintaan. Tutustutaan piirikaavioihin sekä sähkön ominaisuuksiin. Perehdytään koneiden ja laitteiden toimintaan ja turvalliseen käyttämiseen. Tutustutaan automaatioprosessin periaatteisiin ja harjoitellaan jonkin ohjelmointikielen peruskomentoja. Tutustutaan tietokoneella ohjatun työstövälineen toimintaan. Opetellaan tekstiilien hoitamista, tekstiilikuitujen ominaisuuksia ja tunnistamista sekä niiden kansainvälisiä merkintöjä. Opetellaan neulomisen ja virkkaamisen yleisimmät merkit ja lyhenteet, neuletiheys, perusneuleet. Opetellaan käsinkirjontaa. Tutustutaan helmitöihin, huovutukseen,

kankaanpainantaan ja värjäykseen.

Oppilas havainnoi, ennakoi ja reagoi riskitekijöihin ja toimii turvallisesti käsityöprosessissa

Opetetaan oppilasta havaitsemaan riskitekijät ja työskentelemään turvallisesti. Opiskellaan varoitus-, kiello- ja ohjekyltteihin liittyviä sisältöjä. Oppilasta ohjeistetaan työturvallisuudessa ja ergonomiassa.

Oppilasta ohjataan tuntemaan käsityön, kädentaitojen ja teknologisen kehityksen merkitykseen omassa elämässään, yhteiskunnassa, yrittäjyydessä ja muussa työelämässä sekä ohjataan taloudelliseen ajatteluun ja valintoihin, jotka edistävät kestävä elämäntapaa

Tutustutaan paikalliseen käsityökulttuuriin ja teollisuuteen mahdollisuuksien mukaan.

Oppilasta kannustetaan itsenäisesti tutustumaan erilaisiin käsityötaitoihin ja käsityön mahdollisuuksiin: käsityöblogit, sosiaalisen media, näyttely-, yritys- ja museovierailut, vierailevat taitajat koululla.

Huomioidaan luonteva tiedon soveltaminen käytäntöön myös muista oppilaineista.

Arviointi

Arviointi perustuu kokonaiseen käsityön prosessiin, sen tavoitteisiin ja kriteereihin sekä opiskelun aikana tehtyyn jatkuvaan arviointiin ja dokumentointiin. Arviointi on monipuolista, myös käytetään itse- ja vertaisarviointia.

Päättöarviointi sijoittuu siihen lukuvuoteen, jona oppiaineen opiskelu päättyy kaikille yhteisenä oppiaineena.

15.4.17 Liikunta

Liikunnanopetuksen päämääränä on vaikuttaa myönteisesti oppilaan fyysiseen, psyykkiseen ja sosiaaliseen toimintakykyyn ja hyvinvointiin sekä ohjata oppilasta ymmärtämään liikunnan terveydellinen merkitys. Liikunnanopetus tarjoaa oppilaalle sellaisia taitoja, tietoja ja kokemuksia, joiden pohjalta on mahdollista omaksua liikunnallinen elämäntapa. Liikunta on toiminnallinen oppiaine, jossa edetään leikin ja taitojen oppimisen kautta kohti omaehtoista harrastuneisuutta. Tämä edellyttää yksilöllisten kehittymismahdollisuuksien huomioon ottamista. Liikunta ja oppimiskokemukset vahvistavat oppilaan itsensä tuntemista ja ohjaavat suvaitsevaisuuteen. Liikunnan opetuksessa tulee korostaa yhteisöllisyyttä, vastuullisuutta, reilua peliä ja turvallisuutta. Liikunnanopetuksen yhteydessä on korostettava turvallista liikennekäyttäytymistä. Liikunnanopetus pohjautuu kansalliseen liikuntaperinteeseen. Opetuksessa ja arvioinnissa tulee ottaa huomioon luonnon olosuhteet ja vuodenaajat, paikalliset olosuhteet, lähiympäristön ja koulun tarjoamat mahdollisuudet sekä oppilaan erityistarpeet ja terveydentila.

Vuosiluokkien 7–9 liikunnanopetuksessa tulee ottaa huomioon tässä kehitysvaiheessa korostuvat sukupuolten erilaiset tarpeet sekä oppilaiden kasvun ja kehityksen erot. Monipuolisen liikunnanopetuksen avulla tuetaan oppilaan hyvinvointia, kasvua itsenäisyyteen ja yhteisöllisyyteen sekä luodaan valmiuksia omaehtoiseen liikunnan harrastamiseen. Opetuksessa annetaan mahdollisuuksia liikunnallisiin elämyksiin ja tuetaan oppilaan itsensä ilmaisua.

Tavoitteet

Oppilas

- kehittää edelleen motorisia perustaitoja ja oppii liikunnan lajitaitoja
- oppii ymmärtämään liikunnan merkityksen hyvinvoinnin ja terveyden ylläpitämisessä
- oppii kehittämään ja tarkkailemaan toimintakykyään
- oppii toimimaan turvallisesti ja asianmukaisesti liikuntatilanteissa
- oppii toimimaan itsenäisesti ja ryhmässä
- opettelee hyväksymään itsensä ja suvaitsemaan erilaisuutta
- tutustuu liikunnan harrastusympäristöihin ja osaa etsiä tietoa liikunnan harrastamis-mahdollisuuksista.

Keskeiset sisällöt

- juoksua, hyppyjä ja heittoja eri liikuntalajeissa
- voimistelua ilman välineitä, välineillä ja telineillä
- musiikki- ja ilmaisuliikuntaa sekä tanssia
- pallopelejä (koripallo, salibandy, pesäpallo, sulkapallo, jalkapallo, lentopallo, jääpelit, käsipallo ja pöytätennis)
- suunnistusta ja retkeilyä
- talvi- sekä vesiliikuntaa mahdollisuuksien mukaan
- toimintakyvyn kehittämistä ja seuranta sekä lihashuoltoa
- uusiin liikuntamuotoihin tutustumista ja liikuntatietoutta

15.4.18 Kotitalous

Kotitalous oppiaineena on kokonaisvaltaista ja kokemuksellista. Kotitalouden tavoitteilla ja sisältöalueilla on useita liittymäkohtia opetussuunnitelman laaja-alaisten osaamiskokonaisuuksien tavoitteisiin ja sisältöihin. Erityispiirteenä kotitalousopetuksessa korostuu toiminnallisuus ja sosiaalinen vuorovaikutus sekä arkielämän jäsentäminen mielekkäiksi kokonaisuuksiksi. Kotitalous soveltaa käytäntöön myös matematiikan, kemian, fysiikan, yhteiskuntaopin, historian, uskonnon, biologian ja terveystiedon sisältöjä. Hanko, lyhyiden etäisyyksien merenrantakaupunkina ja uusimaalaisena lähiruoka-alueena, tarjoaa mahdollisuuksia soveltaa opetusta myös koulun ulkopuolella. Lisäksi oppimisympäristönä toimii oppilaan oma koti, jossa oppimistehtäviä harjoitellaan aidoissa tilanteissa kodin ja koulun yhteistoimintaa tukevalla tavalla. Paikalliset ja kansainväliset ajankohtaiset asiat ja tapahtumat syventävät kotitalouden roolia yhteiskunnassa.

7.lk

Tavoitteet

Tavoitteena on kehittää oppilaan ruoanvalmistus- ja leivontataitoja ja ohjata häntä tekemään ruokavalintojaan ravitsemussuositusten, ruokaturvallisuuden, elintarviketuntemuksen, taloudellisuuden, eettisyyden ja luotettavan ruokatiedon ohjalta. Oppilasta ohjataan kodin hoidossa, asumisessa ja yhdessä elämisessä tarvittaviin taitoihin. Puhtaanapidossa kartutetaan arjessa tarvittavia taitoja ottamalla huomioon hyvät tavat, tasapuolisuus ja vastuun ottaminen perheessä. Oppilasta ohjataan tunnistamaan rahankäyttöön ja kuluttamiseen liittyviä valintatilanteita.

Keskeiset sisällöt

- Ruoanvalmistuksen ja leivonnan perusteita
- Ravitsemustiedon perusteita
- Ruoka- ja tapakulttuuria
- Elintarviketuntemusta
- Ruokaturvallisuutta
- Vaatehuollon ja puhtaanapidon perusteita
- Vuorovaikutustaitoja
- Vastuun ottamista
- Ajankäytön hahmottamista
- Ympäristötietoisuutta
- Kotitalouden teknologian perusteita
- Harkitsevaa kuluttamista
- Median vaikutusta omiin kulutusvalintoihin

15.4.19 Oppilaanohjaus

Oppilaanohjauksella edistetään oppilaiden koulutyön onnistumista, opintojen sujumista sekä koulutuksen tuloksellisuutta ja vaikuttavuutta. Ohjauksen avulla oppilaat oppivat tiedostamaan mahdollisuutensa vaikuttaa oman elämänsä suunnitteluun ja päätöksentekoon.

Tehostettu henkilökohtainen oppilaanohjaus ja ohjaus opiskelijalle, jolla on tuen tarvetta oppilaanohjauksessa vuosiluokilla 7 – 9

Opiskelijan henkilökohtainen lähtökohta ja tarpeet on otettava huomioon ohjauksessa. Ohjaus eriytetään ottamalla huomioon opiskelijoiden henkilökohtaiset tavoitteet, kokemukset, vapaa-aika, kiinnostuksen kohteet, osaamisalueet ja elämäntilanteeseen vaikuttavat tekijät.

Eri toimijoiden välinen yhteistyö on tärkeää, etenkin siirtymien aikaisessa ohjeuksessa opiskelijan opintopolulla. Jatko-opintojen ohjaus tulee aloittaa riittävän varhaisessa vaiheessa. Ammatillinen ja monialainen yhteistyö on tärkeää erityisesti niiden opiskelijoiden ohjauksen tuen varmistamiseksi, jotka tarvitsevat tehostettua henkilökohtaista ohjausta ja tukea sekä niiden nuorten, joilla on erityisistä syistä riski jäädä ilman jatkokoulutusta.

7. lk

Tavoitteet

Seitsemännenten luokan oppilaanohjauksen tavoitteena on, että oppilas tutustuu uuden koulunsa toimintakulttuuriin, tietää arvioinnin perusteista sekä opiskelun tavoitteista. Oppilas tunnistaa omat vahvuutensa ja oman tyylinsä opiskella.

Sisällöt

Koulun toimintakulttuuriin tutustuminen

- Koulun arki
- Vaikuttaminen omassa koulussa
- Vastuun ottaminen omasta koulutyöstä
- Ryhmäyttäminen

Arviointi ja tavoitteet

- Tavoitteiden asettaminen
- Itsearviointi
- lukuvuosi- ja itsearviointi
- Arvioinnin merkitys

Itsetuntemus

- Vuorovaikutustaidot
- Omat vahvuudet
- Omat kiinnostuksen kohteet
- Itsetunto, itseluottamus
- Omat valinnat
- Valinnaisaineet

Oppimaan oppimisen taidot

- Oppimistyylit
- Opiskelutekniikka
- Elämänhallinta

8. lk

Tavoitteet

Kahdeksannen luokan oppilaanohjauksen tavoitteena on, että oppilas tutustuu Suomen koulutusjärjestelmään ja eri koulutusaloihin.

Sisällöt

Suomen koulutusjärjestelmä

- Ammattitietous
- Ammatit Suomessa
- Työllisyysnäkymät nykyisin ja tulevaisuudessa
- Omat kiinnostuksen kohteet

Koulutusalat

- Toisen asteen koulutukset
- Omat kiinnostuksen kohteet
- Omat kyvyt ja lahjakkuudet
- Koulutusten vaatimukset

Työelämään tutustuminen

- 3 päivää

9. lk**Tavoitteet**

Yhdeksännän luokan oppilaanohjauksen tavoitteena on, että oppilas syventää työelämä tietouttaan ja osaa suunnitella omaa koulutuspolkuaan. Hän osaa hakeutua koulutukseen sekä osaa käyttää eri ohjaus-, neuvonta-, ja tietopalveluita apunaan.

Sisällöt

Työelämä tietous

- Nuoret työelämässä
- Työnhakutiedot ja -taidot
- Työelämän tasa-arvo
- Tulevaisuuden työelämä

Oma koulutuspolku

- Oman koulutuspolun suunnittelu ja hakeutuminen koulutukseen

Tiedonhankintataidot

- Työelämä tietous
- Koulutustietous
- Lähdekritiikki

Tieto-, neuvonta- ja ohjauspalvelut

- Lähialueella tarjottavat palvelut
- Opintososiaaliset edut

Kansainvälisyys ja monikulttuurisuus

- Opiskelu ja työskentely ulkomailla
- Monikulttuurisuus työelämässä Suomessa

Koulutustietous

- Toisen asteen koulutukset
- Oppisopimuskoulutukset
- Valmistavat koulutukset
- Korkea-asteen koulutus
- Muu koulutus

Työelämään tutustuminen

- 2 viikkoa

Oppilaanohjauksen tehtävä ja rooli siirtymissä**Siirtyminen vuosiluokalta 6 vuosiluokalle 7**

Ennen siirtymistä vuosiluokalta 6 vuosiluokalle 7 opinto-ohjaaja vierailee yhdessä koulukuraattorin kanssa luokissa kertomassa lisätietoja Hankoniemen yläasteesta ja koulunkäynnistä siellä. Vuosiluokan 6

oppilaat vierailevat luokanopettajan johdolla myös Hankoniemen yläasteella kevätlukukaudella tutustumassa kouluun. Tiedonsiirtopalaveri pidetään.

Siirtyminen vuosiluokalta 9 toisen asteen koulutukseen

Yhdeksännen luokan oppilaanohjauksessa tutustutaan lähimpään lukioon eli Hankoniemen lukioon ja tehdään opintokäynti ammattioppilaitokseen, yleensä kohteena on lähin ammatillinen oppilaitos Luksia. Oppilaille annetaan henkilökohtaista ohjausta, jossa keskustellaan jatko-opintosuunnitelmista ja jäsennetään suunnitelmia yksityiskohtaisemmin.

Tämän lisäksi oppilaille tarjotaan myös tehostettua henkilökohtaista ohjausta, jonka puitteissa erityiset jatkokoulutusta koskevat yksilölliset tarpeet otetaan huomioon.

Syyslukukauden alussa opinto-ohjaaja ja koulukuraattori voivat myös pitää keskusteluja oppilaiden ja huoltajien kanssa hyvien kouluarvosanojen merkityksestä peruskoulun päättötodistuksessa.

Yhteishaun perusteet esitellään myös oppilaille ja huoltajille. Huoltajille järjestetään myös tilaisuus jatko-opintovaihtoehtoista.

Ohjaustyötä ja työnjakoa oppilaanohjauksessa kuvataan tarkemmin ohjaussuunnitelmassa, joka on liitteenä tässä opetussuunnitelmassa.